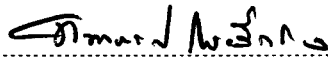

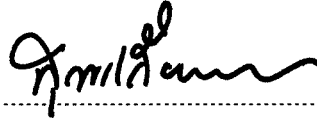
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรม
ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
ชื่อและนามสกุล นางนิตยา บุรณกนิษฐ
วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม
สาขาวิชา มนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพร เสียนสลาย
2. รองศาสตราจารย์ประกายรัตน์ ภัทรชิตี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ฉวีล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพร เสียนสลาย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประกายรัตน์ ภัทรชิตี)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก
การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศรีพหล)

วันที่ 27 เดือน กันยายน พ.ศ. 2550

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม
ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย นางนิตยา บุรณกนิษฐ **ปริญญา** ทศกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เลี่ยนสลาย (2) รองศาสตราจารย์ ประกายรัตน์ ภัทรธิตี **ปีการศึกษา** 2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวัดระดับความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ คณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 275 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า (1) คณงานโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี มีความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาโดยรวมอยู่ในระดับสูง ความคาดหวังด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังน้อย ได้แก่ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว มีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาททฤษฎาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาในภาพรวม ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาในภาพรวม การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปะละเลย มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำกับความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาในภาพรวม ส่วนปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎาในภาพรวม

คำสำคัญ ความคาดหวังต่อบทบาททฤษฎา คณงานโรงงานอุตสาหกรรม การอบรมเลี้ยงดู

Thesis title: The Wife's Role Expectation of Industrial Workers in Phan Thong District of Chon Buri Province

Researcher: Mrs. Nitaya Booranakanit ; **Degree:** Master of Home Economics (Family and Social Development) **Thesis advisors:** (1) Dr. Suraporn Siansalai, Associate Professor; (2) Prakairat Patrathiti, Associate Professor **Academic year :** 2006

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to measure the level of expectation towards wife's roles of industrial workers in Phan Thong District of Chon Buri Province; and (2) to study relationships of child rearing styles and psychological factors with wife's roles expectation of industrial workers in Phan Thong district of Chon Buri province.

This study was a survey research. The research sample consisted of 275 industrial workers in Phan Thong district of Chon Buri Province obtained by multi-stage sampling. The data collecting instrument was a questionnaire developed by the researcher. Statistics for data analysis were the percentage, mean standard deviation, and Pearson's product moment correlation with the .05 level of statistical significance.

Research findings were as follows: (1) The overall expectation toward wife's roles of industrial workers in Phan Thong district of Chon Buri province was at the high level. When considered by role aspects, the expectation on child bearing and rearing role received the highest rating mean, followed by the role on participation in family decision-making, and that on enhancing relationships within the family, respectively; while the role aspect that received the lowest rating mean was that on earning incomes to support the family and that on management of family assets, both of which were rated at the moderate level. (2) The psychological factors--opinion about gender equality, attitude toward housework, perceived mother-wife's role and perceived husband's role--correlated positively and at the high degree with overall expectation toward wife's roles. The perceived democratic child-rearing style correlated positively and at the moderate degree with overall expectation toward wife's roles and the perceived neglect child-rearing style correlated negatively and at the low degree with overall expectation toward wife's roles; while the perceived strict child-rearing style did not significant correlate with the overall expectation toward wife's role.

Keywords : Wife's role expectation, Industrial workers, Child rearing styles

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่ง จากอาจารย์ที่
 ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เกียนสลาย และรองศาสตราจารย์ประกายรัตน์
 ภัทรธิตี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขตรวจสอบ
 ข้อบกพร่อง พร้อมทั้งสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอดระยะเวลาของการ
 ดำเนินงาน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ฉรัต ไทยอุทิศ อาจารย์สุภาพิมพ์ เกสสมบูรณ์ และ
 อาจารย์ชดช้อย สุวรรณพิศ ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบ
 ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล ที่เสียสละเวลาเป็นประธาน
 กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะกับผู้วิจัยในการปรับแก้ เพื่อให้
 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณ ประชากรกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่
 ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน รวมถึงคุณวาสนา ตรีเนตร
 คุณกัณหา อัมพวัน ที่เป็นเพื่อนร่วมรุ่นและเป็นบุคคลที่คอยให้กำลังใจด้วยความห่วงใย คอยให้
 ความช่วยเหลือมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งยิ่ง จึงขอแสดงความขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

คุณค่าและประโยชน์อันบังเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่ คุณพ่อและ
 คุณแม่ ที่ผู้วิจัยให้ความเคารพรักที่สุด และคุณครู - คณาจารย์ผู้ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้
 จนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

นิตยา บุรณกนิษฐ

ตุลาคม 2549

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	15
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	59
ข้อมูลรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยา	62
ข้อมูลความคาดหวังของคณงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา	71
ผลการทดสอบสมมติฐาน	79
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
สรุปการวิจัย	90
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	115
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	116
ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	118
ค เครื่องมือวิจัย(แบบสอบถาม)	126
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	โรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนคนงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง..... 52
ตารางที่ 4.1	จำนวน ร้อยละของคนงานกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน สถานภาพการสมรส และรูปแบบครอบครัว..... 60
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลยจำแนกตามรายช้อคำถาม 63
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตยจำแนกตามรายช้อคำถาม..... 64
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวดกวดขันจำแนกตามรายช้อคำถาม..... 66
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)ของระดับความเห็นเรื่องเสมอภาค ทางเพศจำแนกตามรายช้อคำถาม 68
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของระดับเจตคติต่องานบ้าน จำแนกตามรายช้อคำถาม 69
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของระดับการรับรู้บทบาท ภรรยาของมารดาจำแนกตามรายช้อคำถาม 70
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการรับรู้บทบาทสามี จำแนกตามรายช้อคำถาม 71
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของระดับความคาดหวัง ต่อบทบาทภรรยาด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว จำแนกตามรายช้อคำถาม 73
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของระดับความคาดหวัง ต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามรายช้อคำถาม 74

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคาดหวัง ต่อบทบาทกรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวจำแนกตามรายชื้อคำถาม	75
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคาดหวัง ต่อบทบาทกรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว จำแนกตามรายชื้อคำถาม.....	76
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคาดหวัง ต่อบทบาทกรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว จำแนกตามรายชื้อคำถาม	77
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคาดหวัง ต่อบทบาทกรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	79
ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัย ทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยาด้าน โดยภาพรวม	81
ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยา ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว	82
ตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัย ทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยา ด้านกรมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร	83
ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัย ทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	85
ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัย ทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยา ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว	86
ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทาง จิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยา ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	87

ฉ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	หน้า 6
-------------------------------------	--------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

สถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสัมพันธ์โดยการสมรส ทางสายโลหิตคือ สถาบันครอบครัว ในสถาบันครอบครัว มีการกำหนดบทบาทระหว่างสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ บทบาทระหว่างสามีและภรรยา บทบาทระหว่างบิดามารดาและบุตร รวมถึงบทบาทระหว่างเครือญาติที่อยู่ร่วมกันในครอบครัว ถ้าหากสมาชิกครอบครัวต่างปฏิบัติภารกิจที่มีตามบทบาทของตนเป็นไปได้อย่างดี ก็จะทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข และดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น

“บทบาทภรรยา” เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญ ด้วยมีหน้าที่รับผิดชอบงานต่าง ๆ และดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุข ภายในครอบครัว หากภรรยาสามารถปฏิบัติบทบาทได้สอดคล้องกับความคาดหวังที่มี นับเป็นการเพิ่มพูนความสุขความมั่นคงต่อครอบครัวยิ่งขึ้น

สังคมไทยในอดีตส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเพศชาย โดยเชื่อกันว่าเพศชายนั้นแข็งแรงมีความสามารถมีสถานะเป็นผู้นำหรือผู้ปกครอง และเป็นผู้นำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว นอกจากนี้พ่อแม่ยังคาดหวังว่าเมื่อลูกชายโตขึ้นแล้วบวช พ่อแม่จะได้เกาะผ้าเหลืองไปขึ้นสวรรค์ ในขณะที่เพศหญิงนั้นอ่อนแอต้องเป็นผู้ถูกปกครอง ดังคำพังเพยว่า “ชายเป็นช้างเท้าหน้าหญิงเป็นช้างเท้าหลัง” เมื่อสังคมมีทัศนคติและค่านิยมเช่นนี้ ผู้หญิงไทยในอดีตจึงได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับบทบาทที่สังคมกำหนด โดยลูกสาวถูกอบรมให้ขยันทำงานบ้านและงานครัว ให้ออดทนรับผิดชอบครอบครัว ให้อ่อนน้อม รักนวลสงวนตัว ความเป็นกุลสตรีและเป็นแม่บ้านแม่เรือน

ดังนั้น บทบาทระหว่างสามีและภรรยาจะอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างทางเพศ และเกิดเป็นบรรทัดฐานของสังคมที่เราเรียกว่า บทบาทตามประเพณี (traditional role) โดยได้กำหนดหน้าที่ของสามีว่า มีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบงานต่างๆ ภายนอกครอบครัว ในส่วนของภรรยาที่มีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในครอบครัวที่เรียกว่า “งานบ้าน” ซึ่งถือเป็นงานหลักของภรรยา (พูนศิริ วจนภูมิ 2545 : 217)

พาร์สัน ได้แบ่งแยกบทบาทของคู่สมรสออกเป็น 2 ประเภท โดยยึดถือความแตกต่างระหว่างเพศเป็นพื้นฐานสำคัญคือ บทบาทอันเป็นเป้าหมายทางวัตถุ (instrumental role) และ

บทบาทในการสนองทางจิตใจ (Expressive role) ซึ่งบทบาทในการสนองทางจิตใจ เป็นบทบาทที่ เกี่ยวข้องกับจิตใจ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูบุตร ให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิกครอบครัวเป็น บทบาทของภรรยาซึ่งเป็นบทบาทของเพศหญิง (Talcott Parsons อ้างถึงใน จิตตินันท์ เศรษฐกุล 2544 : 40) การแบ่งแยกบทบาทระหว่างคู่สมรสดังกล่าว จะมีลักษณะที่เด่นชัดคือ ระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นสิ่งที่มีความยืดหยุ่นเป็นข้อตกลงเบื้องต้น เพราะบทบาทต่างๆ อยู่ในลักษณะของการตอบสนองซึ่งกันและกันอย่างมีสมดุล

ต่อมาเมื่อภาวะเงื่อนไขทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป การจัดสรรบทบาทในลักษณะ ดังกล่าวย่อมได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย ทั้งนี้ปัจจัยอยู่ 2 ปัจจัย ที่จัดเป็นปัจจัยหลักที่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ กระบวนการกลายสภาพเป็นเมือง(urbanization) และกระบวนการ กลายสภาพเป็นแหล่งอุตสาหกรรม(industrialization) (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์ อ้างถึงใน สุกัญญา บุญตานนท์ 2534 : 3) บทบาทของผู้หญิงก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ในแบบแผนของการแบ่งรับ งานบ้านของสามีและภรรยาที่แตกต่างไปจากอดีต ที่ต้องการให้ผู้หญิงทำหน้าที่การเป็นแม่ศรีเรือน ที่คืออยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันก็เริ่มมีบทบาทในตลาดแรงงานมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยความจำเป็นทาง เศรษฐกิจ และโอกาสทางการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นที่เป็นปัจจัยผลักดัน ประกอบกับตลาดงานที่มี รงรับอย่างเพียงพอ การเพิ่มขึ้นในการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้หญิง เกิดจากความต้องการเงินมา เลี้ยงครอบครัว ทำให้ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเปลี่ยนบทบาทของตัวเองไปสู่บทบาทของการทำงาน นอกบ้าน แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงจะต้องแสดงบทบาทของแม่บ้าน และแม่ของลูกควบคู่ไปด้วย ซึ่งเป็นบทบาทคู่ขนานตลอดชีวิตของผู้หญิง (จุไรรัตน์ จันทรธำรง อ้างถึงใน สุกัญญา บุญตานนท์ 2534 : 3) เมื่อผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ชีวิตในครอบครัวจึงมีการเปลี่ยนแปลงผู้หญิง อาจไม่สามารถปฏิบัติบทบาทภรรยาในด้านต่าง ๆ ในการบริหารจัดการครอบครัวได้อย่างเต็มที่ด้วย ข้อจำกัดด้านเวลาที่มีเท่าเดิมแต่มีหน้าที่กิจกรรมเพิ่มขึ้น แม้การทำงานนอกบ้านของภรรยาจะมี ส่วนเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจแก่ครอบครัวและทางสังคมต่อภรรยา แต่หากขาดซึ่งความเข้าใจขาด การยอมรับและแนวคิดที่ประสานสอดคล้องกันระหว่างสามีภรรยา ก็อาจนำมาซึ่งความขัดแย้ง และกลายเป็นปัญหาของครอบครัว ที่มีสาเหตุจากการปฏิบัติบทบาทภรรยาที่ต่างจากแบบแผนเดิม

นางลักษณีย์ เอมประดิษฐ์ (2539) ศึกษารูปแบบครอบครัวไทยของสังคมสมัยใหม่ : แนวโน้มในอนาคต พบว่า รูปแบบครอบครัวไทยระยะ 50 ปีที่ผ่านมา จวบจนปัจจุบัน สภาพแวดล้อมภายในครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป สังคมปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นทั้งการ ประกอบอาชีพ หน้าที่การงาน การจัดการภายในครัวเรือน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันใน ครอบครัวกับศาสนาและวัฒนธรรม และระหว่างสมาชิกในครอบครัวคลายความเหนียวแน่นและ อ่อนตัวลง พ่อแม่มีเวลาให้ลูกน้อยลง นอกจากนั้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูก การถ่ายทอดค่านิยมของ

ครอบครัวไทยแบบดั้งเดิมได้เปลี่ยนแปลงไป และปัญหาต่างๆ ของครอบครัว เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ซึ่งจะส่งผลต่อสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว โดยเฉพาะลูก

การที่แม่มีเวลาให้ลูกน้อยลงนั้นการอบรมเลี้ยงดู การใกล้ชิดความสัมพันธ์ ที่เคยมีย่อมห่างเหินและอาจเกิดปัญหาต่างๆ ในครอบครัวตามมา หากสมาชิกครอบครัวไม่มีความเข้าใจและปรับตัวไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งได้มีการศึกษาปัจจัยของครอบครัวต่อการเสพยาบ้าในทัศนะของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นเห็นด้วยว่าปัจจัยของครอบครัวที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นเสพยาบ้าคือ ความรักความอบอุ่น ด้านการดูแลเอาใจใส่ของบิดามารดานั้นมีส่วนสำคัญต่อการเสพยาบ้ามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสดงความรักและความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่วนการป้องกันปัญหาควรจะเน้นที่ครอบครัวมากกว่าสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลภายในครอบครัวมีความรักความเข้าใจ ให้เวลาซึ่งกันและกัน ฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (วชิราภรณ์ ศรีเบญจกุล : 2542)

การศึกษา ความคาดหวังของผู้ชายต่อบทบาทของผู้หญิงในครอบครัว ของปรารธนาศิริศรัทธาธรรม (2543) พบว่า ผู้ชายในสังคมสมัยใหม่ยังคงคาดหวังให้ผู้หญิงมีบทบาทในครอบครัวตามแบบเดิมถ้าครอบครัวมีรายได้เพียงพอ ผู้ชายคาดหวังต่อไปว่าการเปลี่ยนแปลงบทบาทไปจากเดิมจะส่งผลกระทบต่อครอบครัวเชิงลบ นอกจากนี้ยังคาดหวังให้ผู้หญิงมีบทบาทนอกครอบครัวน้อยลง และความคาดหวังของผู้ชายต่อบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของผู้ชายต่อบทบาทของผู้หญิงนอกครอบครัว

จะเห็นว่าผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบในครอบครัวสูง มีบทบาทเป็นทั้งแม่และภรรยา ในขณะที่เด็วยังเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้ครอบครัวมีความสมบูรณ์ แม้ว่าในปัจจุบันภรรยาจะได้เข้าร่วมในแรงงานภายนอกครอบครัวกันมากขึ้น แต่ความคาดหวังในบทบาทของภรรยาจากสมาชิกในครอบครัวในด้านต่างๆ ก็เป็นบทบาทที่ละทิ้งไม่ได้เช่นกัน

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาในปัจจุบัน จึงควรได้มีการศึกษาว่าแบบแผนบทบาทของภรรยาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ของครอบครัวควรเป็นอย่างไรมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการกำหนดแบบแผนบทบาทภรรยาดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและเพื่อให้สามีภรรยาได้ร่วมกันรับผิดชอบทำหน้าที่ในครอบครัว ด้วยการประนีประนอมระหว่างกัน ทำให้ปัญหาที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทภรรยาในปัจจุบันนี้ มีการปรับตัวและมีความสมดุลกันในการที่จะดำเนินชีวิตครอบครัวได้อย่างเป็นสุข ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

อำเภอพานทอง เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชลบุรี ที่รัฐบาลจัดให้เป็นพื้นที่ของการส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรม โดยการจัดตั้งเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร และเขตอุตสาหกรรมใหม่พานทอง (ชุมชนอุตสาหกรรม) ตามประกาศของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2541 อำเภอพานทอง แต่เดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทางด้านเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ แต่จากการส่งเสริมให้เป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรม ทำให้ปัจจุบันมีการดำเนินธุรกิจโดยมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก และส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่มีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี และเกิดการจ้างงานเพื่อเข้าสู่ระบบการผลิตของแต่ละโรงงาน ทำให้แรงงานส่วนหนึ่งจากภาคเกษตรกรรม อพยพเข้าสู่งานภาคอุตสาหกรรม มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมจากสังคมชนบทเกษตรกรรมเป็นสังคมเมืองอุตสาหกรรม จากสภาพการณ์ดังกล่าวน่าจะมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ แบบแผนการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติบทบาทของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทภรรยาผู้มีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในครอบครัว

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม โดยศึกษาในพื้นที่ซึ่งสภาพเศรษฐกิจและสังคมกำลังมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อทราบว่าชายหญิงที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาในด้านต่าง ๆ อย่างไร เพราะความมั่นคงของครอบครัวนั้น ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับปฏิบัติตนตามบทบาทของภรรยาได้สอดคล้องกับความคาดหวังของสมาชิกครอบครัวและสังคมเช่นกัน การศึกษาความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา นี้ จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบาท และชีวิตสมรส เพื่อเพิ่มพูนความมั่นคงของครอบครัวได้ทางหนึ่ง และผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดแผน นโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคณงาน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษา ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อวัดระดับความคาดหวังของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทภรรยาในด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการศึกษา ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความคาดหวัง ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวัง บทบาท ตลอดจนแบบแผนพฤติกรรมที่ภรรยาควรปฏิบัติตาม “บทบาทภรรยา” ผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่างๆ จากการทบทวนวรรณกรรม กำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยนี้ โดยมีตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

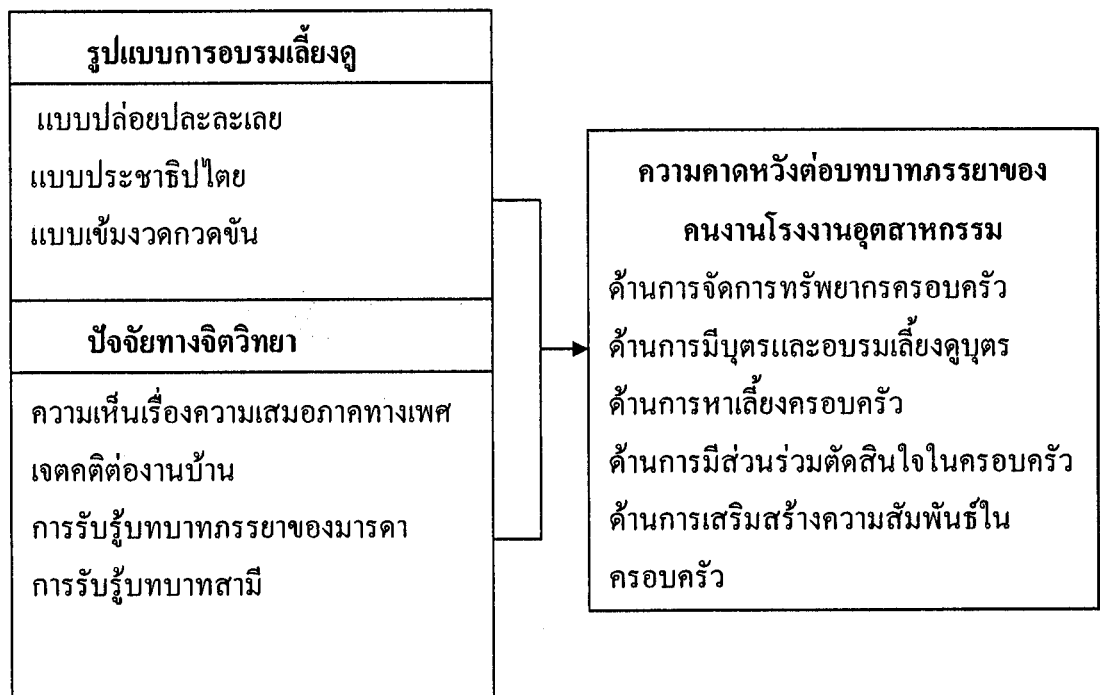
ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

กรอบแนวคิดการวิจัยปรากฏดังภาพที่ 1.1

ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม
ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

4.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวด กวดขัน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม

4.2 ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม

4.3 เจตคติต่องานบ้าน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม

4.4 การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม

4.5 การรับรู้บทบาทสามี มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มพนักงานชายหญิง ในโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีสถานที่ตั้งประกอบกิจการอยู่ในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรีซึ่ง จำนวนหน่วยโรงงานที่ศึกษา นับเฉพาะโรงงานที่เสี่ยภายี ณ สรรพากรพื้นที่สาขาพานทอง ซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน 63 โรงงาน รวมพนักงาน 2,040 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน

5.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน ปัจจัยทางจิตวิทยา คือ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการจัดการทรัพยากร ครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

6. นียามศัพท์เฉพาะ

6.1 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนางงานที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรม ในการประพฤติปฏิบัติตนตามสถานภาพของภรรยา ตามหน้าที่ที่ภรรยาควรกระทำในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

6.2 บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ของภรรยาเป็นหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรครอบครัว เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกครอบครัว โดยครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดการเรื่องอาหาร การจัดการเรื่องเสื้อผ้า และการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัย

6.3 บทบาทด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ของภรรยาเป็นหน้าที่เกี่ยวข้องกับบุตร โดยครอบคลุมถึงเรื่องต่างๆ ได้แก่ การมีบุตร การเลี้ยงดูบุตร การอบรมสั่งสอนบุตร การให้การศึกษานูตร และการดูแลสุขภาพบุตร

6.4 บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว หมายถึง แบบแผนพฤติกรรม หรือการกระทำใด ๆ ของภรรยาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัว เพื่อให้สามารถจัดหา หรือให้ได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นต่อการอยู่รอดของสมาชิกครอบครัว โดยครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว การประกอบอาชีพเพื่อค่าใช้จ่ายของตนเอง การฝึกทักษะเพื่อประกอบอาชีพเสริม และการออกค่าใช้จ่ายการศึกษาของบุตร

6.5 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว หมายถึง แบบแผนพฤติกรรม หรือการกระทำใด ๆ ที่ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจ หรือมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของครอบครัว โดยครอบคลุมถึงกิจกรรม หรือเรื่องที่ต้องตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกที่อยู่อาศัย เรื่องการเงิน การวางแผนครอบครัวมีบุตรและคุมกำเนิด เรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุตร เรื่องการเลือกอาชีพการงานของตนเองและสามี

6.6 บทบาทด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง แบบแผนพฤติกรรม หรือการกระทำใด ๆ ที่ภรรยาปฏิบัติต่อสมาชิกครอบครัวในด้านที่ดี เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ความสุขแก่สมาชิกครอบครัว ได้แก่ การมีกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน การปฏิบัติต่อสามี การปฏิบัติต่อบุตร การปฏิบัติต่อบิดา มารดาของคู่สมรส และญาติ

6.7 คนงาน หมายถึง ชายหญิง ที่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นโรงงานที่มีสถานที่ตั้งประกอบการอยู่ในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

6.8 โรงงานอุตสาหกรรม หมายถึง โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสถานที่ตั้งประกอบการ อยู่ในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี และเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เสียภาษี ณ สรรพากร พื้นที่สาขาพานทอง

6.9 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การรับรู้ หรือความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อ วิธีการที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ปฏิบัติต่อพนักงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยวาจาและการกระทำในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งแบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

6.9.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้พนักงานรู้สึกได้ว่า ตนไม่ได้รับความสนใจ การเอาใจใส่ ไม่ได้ รับการตักเตือนสั่งสอน ขกย่องชมเชย ไม่สนใจดูแลในสุขภาพ หรือให้ความช่วยเหลือตามสมควร และรู้สึกว่าตนเองถูกปล่อยปละละเลยเกี่ยวกับความเป็นอยู่

6.9.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง อบรมเลี้ยงดูที่ทำให้พนักงานรู้สึกได้ว่า ตนเองได้รับการยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ได้รับโอกาสให้ตนมีอิสระเป็นตัวของตัวเอง ใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอน ลงโทษควบคุมลูกอย่างเหมาะสม ได้รับความรักและคอยให้กำลังใจ

6.9.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง อบรมเลี้ยงดูที่ทำให้พนักงานรู้สึกว่า ตนเองไม่มีอิสระที่จะตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองต้องปฏิบัติตามความเห็นชอบของบิดามารดา หรือผู้ปกครองทุกเรื่อง ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา หรือการป้องกันช่วยเหลือจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองตลอดเวลา

6.10 ปัจจัยทางจิตวิทยา หมายถึง ระดับการแสดงความคิดเห็นความรู้สึกของพนักงาน ในเรื่องความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี

6.10.1 ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ คือ ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเท่าเทียมกันของชายหญิง การเห็นคุณค่าของความเป็น เพศชาย-หญิง ในเรื่องต่าง ๆ เสมอภาคเท่าเทียมกัน มากน้อยระดับใด

6.10.2 เจตคติต่องานบ้าน คือ การแสดงความรู้สึกของพนักงาน ที่มีต่องานบ้าน ได้แก่ งานเกี่ยวกับการทำอาหาร งานซักรีดเสื้อผ้า งานดูแลรักษาทำความสะอาด ซ่อมแซมบ้าน ว่าเป็นงานที่ดีมีคุณค่า ความสำคัญ มากน้อยระดับใด ในความรู้สึกของพนักงาน

6.10.3 การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา คือ ความคิดเห็น ตามการรับรู้ของพนักงานถึงระดับความมากน้อยที่มารดาของพนักงานได้ประพฤติ ปฏิบัติตนตามสถานภาพภรรยาใน

ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว
ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

6.10.4 การรับรู้บทบาทสามี คือ ความคิดเห็น ตามความรู้สึก ของคนงาน
ว่าผู้เป็น “สามี” ควรมีบทบาท หน้าที่ ที่สามีควรปฏิบัติในด้านการช่วยเหลืองานบ้าน
การอบรมเลี้ยงดูบุตร การหาเลี้ยงครอบครัว การตัดสินใจในครอบครัว และการเสริมสร้าง
ความสัมพันธ์ในครอบครัว มากน้อยระดับใด

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ทราบถึงแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงความคาดหวังของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อ
บทบาทภรรยา เพื่อนำเป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมตามบทบาทระหว่างคู่สมรส ให้มี
ความสอดคล้องกับความรับผิดชอบในครอบครัวด้วยการประนีประนอมระหว่างกัน เพื่อชีวิต
สมรสที่เป็นสุขมากขึ้น

7.2 ผลการศึกษาวิจัยเป็นประโยชน์ต่อคู่สมรส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยการนำ
เป็นแนวทางในการเสนอแนะ กำหนดแผนนโยบายให้มีการส่งเสริมสร้างความเข้าใจในบทบาท
ภรรยาที่เปลี่ยนไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลง
บทบาทภรรยาในปัจจุบัน ให้มีความสมดุลกันในการที่จะดำเนินชีวิตครอบครัวได้อย่างเป็นสุข
ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของนางงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง

1.1 ความหมายของความคาดหวัง

พจนานุกรมของเวบสเตอร์ (Webster's New world Dictionary, 1975 อ้างถึงใน วิษณุกร พรภานุวิชญ์ 2540: 16) ให้ความหมายของความคาดหวังว่า เป็นความมุ่งหวังหรือคาดหวังถึงสิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้น โดยพิจารณาจากความเหมาะสม ความจำเป็น ตามความสมควรแห่งฐานะหรือสถานภาพ

พจนานุกรมของอ็อกฟอร์ด (Oxford University, 1989 อ้างถึงใน วรรณภา พุทธิระพีพรรณ 2540: 23) ให้ความหมายของความคาดหวังว่า เป็นสภาวะทางจิตซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณของบุคคลที่คาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควรที่จะเกิดขึ้น

เจรามี่ ฟินน์ (Jeremy Finn, 1962 อ้างถึงใน เมทินี เตชะวิทยากุล 2545: 11) กล่าวว่า ความคาดหวังหมายถึง การประเมินค่าบุคคลหรือตนเอง ด้านจิตรู้สำนึกและจิตใต้สำนึก และใช้ความคาดหวังนั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรม ที่มีต่อบุคคลที่ตนคาดหวังหรือต่อตนเองในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้อง

ริคเตอร์ (Reeder, 1971 อ้างถึงใน เมทินี เศษะวิทยากุล 2545: 12) ให้ความหมายของความคาดหวังว่า เป็นท่าทีของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

ไพฑูรย์ เจริญพันธ์วงศ์ (2530: 109) ได้ให้คำจำกัดความของความคาดหวังว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อตนเองอย่างหนึ่งว่า ควรจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ หรือต่องานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ ความคิดดังกล่าวรวมไปถึงการที่มีต่อบุคคลอื่นด้วย

ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544 : 32-33) ให้ความหมายความคาดหวังของบุคคลว่า หมายถึง ความต้องการหรือการคาดคะเนของบุคคลที่มีทั้งต่อตนเอง บุคคลอื่นและสถานการณ์รอบตัวให้มีพฤติกรรม การกระทำหรือเหตุการณ์ในอนาคตให้เป็นไปตามความพอใจของตนเอง ซึ่งความต้องการ หรือการคาดคะเนของบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้สึกหรือแรงจูงใจและประสบการณ์ทั้งในอดีต และปัจจุบันของแต่ละบุคคลด้วย

สุพล เสือว่อง (2535: 32) ให้ความหมายของความคาดหวังว่า เป็นสภาวะทางจิตอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการคาดคะเนหรือคาดการณ์ล่วงหน้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าควรจะมี ควรจะเป็นควรจะเกิดขึ้นตามความจำเป็นที่เหมาะสมต่อสถานภาพ หรือต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

ปริญดา เลิกสายเพ็ง (2545 : 59) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นความคิด ความรู้สึก ความต้องการหรือความมุ่งหวังของบุคคล ที่มีต่อบางอย่างซึ่งจะเป็นบุคคลเหตุการณ์ การกระทำ เป็นการคิดไว้ล่วงหน้า และความคาดหวังจะเป็นไปตามประสบการณ์ของบุคคล

เมอร์เรย์ (Murray, 1968 อ้างถึงใน วรรณภา พุทธิระพีพรรณ 2540: 23) กล่าวว่า ความคาดหวังในบทบาท หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อบุคคลซึ่งอยู่ในตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่ง ทั้งที่ได้กระทำหรือไม่กระทำ ความคาดหวังในบทบาทจะแสดงออกมาในรูปของการกระทำที่บุคคลคิดว่าควรทำตามสิทธิ หรือหน้าที่ในตำแหน่งนั้นที่ตนครอบครองอยู่

รุจา ภูไพบูลย์ (2541: 71) กล่าวว่า ความคาดหวังในบทบาท (role expectation) หมายถึง บรรทัดฐานที่สังคมกำหนดให้ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ ควรจะมีบทบาทตามที่กำหนดไว้

จากความหมายของความคาดหวังดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึกความคิดเห็น ความต้องการหรือความมุ่งหวังของบุคคลที่มีต่อบางอย่าง ซึ่งจะเป็นบุคคลเหตุการณ์ การกระทำ ฯลฯ เป็นการคิดไว้ล่วงหน้าว่าควรจะมี ควรจะเป็นควรจะเกิดขึ้นตามความจำเป็นตามความเหมาะสมต่อสถานภาพ หรือต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งความคาดหวัง ความต้องการ หรือความคิดเห็น ของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและประสบการณ์ ทั้งในอดีต และปัจจุบันของแต่ละบุคคลด้วย

1.2 กระบวนการเกิดความคาดหวังของมนุษย์

ความคาดหวังของมนุษย์เกิดจาก ความต้องการและการตอบสนองความต้องการ ดังนั้นความต้องการกับความคาดหวังเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแทบจะแยกไม่ออก เพราะถ้ามนุษย์เกิดความต้องการแล้วความคาดหวังก็จะตามมา อย่างไรก็ตามความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองในระดับที่ความต้องการแล้ว ก็จะมีการคาดหวังในสิ่งที่อยู่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่กล่าวถึงความต้องการชั้นต่างๆ ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและการยอมรับ
4. ความต้องการการยกย่องนับถือ
5. ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจตนเอง

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ และความคาดหวังมีลักษณะคล้ายคลึงกันและเกี่ยวข้องกันคือ ถ้าความคาดหวังหรือความมุ่งหวังของบุคคลได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์จะมีความต้องการในสิ่งที่สูงขึ้น จึงก่อให้เกิดความคาดหวังในสิ่งเหล่านั้นตามมา และจะมากขึ้นไปตามลำดับ (ชัยฉกร พรภาณวิชญ์ 2540: 17)

กรอสส์ (Han Gros อ้างถึงใน ปลัดภูมิ นัฏโณบุญ 2536: 73) กล่าวว่า อิทธิพลของความคาดหวังของบุคคล ไม่ว่าจะคาดหวังในเรื่องใดก็ตามจะทำให้บุคคลนั้นทุ่มเทความสนใจหรือแม้แต่แสดงพฤติกรรมในรูปแบบใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนมุ่งหวัง และจะวางเฉยต่อทุกสิ่งที่ยืนนอกเหนือสิ่งที่ตนมุ่งหวังเอาไว้ และโสภาก ชูพิชัยกุล กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ความคาดหวังของมนุษย์เกิดขึ้นเนื่องจาก แรงผลักดันแห่งความต้องการทางสรีระวิทยา เช่น ความต้องการน้ำ อาหาร หรือจากความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการความสนใจการยอมรับจากผู้อื่น (วรรณภา พุทธิระพีพรรณ 2540: 23)

1.3 ทฤษฎีความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ของ วรูม มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ (Vroom, 1970 อ้างถึงใน ชัยฉกร พรภาณวิชญ์ 2540: 18)

1. คุณค่าของผลงานที่ทำ (Valence) หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์(out comes) ของการกระทำที่เกิดจากการทำงาน ระดับความพอใจที่บุคคลคาดหวังจะมาจากการทำงาน ถ้าเป็นงานที่มีคุณค่าสูง ก็จะมีค่าความพึงพอใจสูงมากตามด้วย

2. เครื่องมือ (Instrumentality) หมายถึง วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่ง ไปสู่ผลลัพธ์อีกอย่างหนึ่ง หรือกล่าวได้ว่า เป็นวิธีการที่บุคคลเชื่อว่า จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจไว้

3. ความคาดหวัง (Expectancy) เป็นความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้นๆ บุคคลที่มีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้นจึงต้องพยายามกระทำด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วตามความคาดหวังบุคคลจะได้รับความพึงพอใจ ขณะเดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นไปอีกเรื่อยๆ

สันติชัย คำสमान (2543: 11) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังว่า เป็นทฤษฎีที่จะช่วยในการตัดสินใจในการกระทำ เพราะบางครั้งบุคคลจำเป็นต้องตัดสินใจเพื่อเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออันใดอันหนึ่ง ในกรณีที่เกิดความต้องการหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ข้อพิจารณาในการตัดสินใจเกี่ยวกับความคาดหวังมี 2 ประการ คือ

1. พิจารณาเป้าหมายเพื่อจะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงไร
2. พิจารณาว่าสิ่งที่กระทำสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียงไร

ความสัมพันธ์ทั้ง 2 ประการนี้จะป็นองค์ประกอบหรือตัวชี้แห่งความสำเร็จ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจของแต่ละคนในการเลือกกระทำ หรือไม่การกระทำในสิ่งที่คาดหวังไว้ในการทำต่าง ๆ บุคคลจะมีการตั้งจุดหมาย หรือคาดหวังเพื่อจะไปสู่ความสำเร็จตามที่บุคคลหวังเอาไว้ (สันติชัย คำสमान 2543 อ้างถึงใน ชัยฉกร พรภาณูวิชญ์ 2540: 18)

กล่าวได้ว่า ความคาดหวังเป็นความต้องการ การนึกคาดคะเนต่อบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมตามตำแหน่งที่บุคคลได้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นความคาดหวังทั้งจากตนเองและบุคคลอื่น ที่มีต่อการดำรงตำแหน่งนั้นๆของบุคคล ความคาดหวังเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ความคาดหวังของมนุษย์เกิดขึ้นเนื่องจาก แรงผลักดันแห่งความต้องการทางสรีระวิทยา หรือจากความต้องการทางสังคม และระดับความคาดหวังของแต่ละบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ กล่าวคือ บุคคลที่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนได้คาดหวังไว้ มักจะเพิ่มระดับความคาดหวังให้สูงขึ้นกว่าเดิม ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ไม่สมหวังในสิ่งที่ตนคาดหวังมักจะลดระดับความคาดหวังนั้นลงมาให้ต่ำกว่าเดิม ความคาดหวังของบุคคลจะได้รับผลเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลต้องการนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของตนนั้น จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัด ความคาดหวังของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งที่ป็นรูปธรรม หรือนามธรรมชนิดเดียวกันก็อาจแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้น ๆ ของแต่ละบุคคล

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1 ความหมายของบทบาท

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายของคำว่า “บทบาท” ไว้ อาทิเช่น

ยอร์เบอร์ก (Yoberg, 1982 อ้างถึงใน ชัยฉกร พรภาณูวิชญ์ 2540: 20) ได้ให้ความหมายของบทบาท หมายถึง สิทธิและพันธะของบุคคล ที่ครองสถานภาพใดสถานภาพหนึ่งกรีน (Green, 1972 อ้างถึงใน ชัยฉกร พรภาณูวิชญ์ 2540:20) ให้ความหมายของบทบาทว่า เป็นการแสดงออกของบุคคล หรือพฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติตามตำแหน่งที่สังคมกำหนดไว้หรือสังคมคาดหวังเอาไว้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2524 ได้อธิบายความหมายของ “บทบาท” คือ การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

ปพานี ฐิติวัฒนา (2523: 67) ได้อธิบาย บทบาท เป็นสองความหมายคือ ความหมายแรก พิจารณาในด้านโครงสร้างของสังคม (social structure) บทบาท จะหมายถึง ตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่างกันในการแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคล ที่ครองตำแหน่งนั้น อีกความหมายหนึ่งหมายถึง การแสดงบทบาทหรือการกระทำต่อกันหรือการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม (social interaction) บทบาทนี้จะมีผลต่อเนื่องมาจากการกระทำอย่างมีแบบแผน โดยผ่านการเรียนรู้มาก่อนว่าในสภาพเช่นใด ควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร

สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม (2520: 46) อธิบายความหมาย บทบาท ว่ามีความใกล้เคียงกับสถานภาพมาก บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำคือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใดอย่างไรแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นๆ ก็จะต้องประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542: 164) อธิบายความหมาย บทบาท คือการกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่อยู่ในสถานภาพนั้นๆ

กล่าวได้ว่า บทบาทเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมตามตำแหน่ง หรือสถานภาพ ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม หรือตามลักษณะของการรับรู้ บทบาทเป็นผลรวมของการแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่ นั่นคือ บทบาทเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่และสิทธิที่บุคคลครอบครองอยู่

2.2 ความสำคัญของบทบาท

พาร์สัน (Parson, 1951 อ้างถึงใน สุชีรา เล่นวารี 2545: 12) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นการจัดระเบียบของผู้เริ่มแสดงเป็นการสร้าง และเป็นการกำหนดการมีส่วนร่วมของบุคคล ในกระบวนการที่มีการกระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นการรวมความคาดหวังเกี่ยวกับตนเอง และของบุคคลอื่นที่บุคคลนั้นมีความสัมพันธ์ด้วย

เอส เอฟ แนเดล (S.F. Nadel, 1958 อ้างถึงใน นัทธมนวรรณ ยิ่งเจริญสุข 2545:13) ให้แนวคิดโดยกล่าวว่า บทบาท คือพฤติกรรมจริง ๆ ซึ่งไม่เหมือนกับสถานภาพหรือตำแหน่งที่มีลักษณะอยู่กับที่ บทบาทมีลักษณะเป็นพลวัตหรือการปฏิบัติที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม สถานภาพสามารถเพิ่มรายละเอียดให้กับบทบาท ในขณะที่เดียวกันบทบาทก็มีส่วนในการกำหนดสถานภาพ

สุพัตรา สุภาพ (2522: 58) กล่าวว่า แนวคิดของบทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นแม่ บทบาทก็ต้องต้องเลี้ยงลูก เป็นภรรยา ก็ต้องเอาใจใส่ปรนนิบัติสามี เป็นครูบทบาทคืออบรมสั่งสอนนักเรียน และบทบาทจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบทบาทกำหนดความรับผิดชอบของงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติ และเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับองค์กร แสดงถึงพฤติกรรมของคนในองค์กรที่จะแสดงออกในลักษณะเดียวกัน

ธงชัย สันติวงศ์ และชัยยศ สันติวงศ์ (2526: 91) กล่าวว่า บทบาทถือเป็นรูปแบบของพฤติกรรมมาตรฐาน ที่บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งจะต้องปฏิบัติในบทบาทนั้นๆ ซึ่งขอบเขตของบทบาทจะกำหนดไว้ในคำบรรยายคุณลักษณะของงาน และนโยบายอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ (ธงชัย สันติวงศ์ และชัยยศ สันติวงศ์ 2526 อ้างถึงใน สุชีรา เล่นวารี 2545: 13)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า “บทบาท” คือ การกระทำหรือพฤติกรรมตามตำแหน่งหรือสถานภาพซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม หรือตามลักษณะของการรับรู้บทบาทเมื่อบุคคลเปลี่ยนตำแหน่งบทบาทก็จะเปลี่ยนไปตามตำแหน่ง และถ้าบุคคลมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น บทบาทเป็นการจัดระเบียบของผู้เริ่มแสดงเป็นการสร้าง และเป็นการกำหนดการมีส่วนร่วมของบุคคลในตำแหน่งนั้น ๆ โดยบทบาทจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และบทบาทถือเป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งจะต้องปฏิบัติในบทบาทนั้นๆ

2.3 บทบาทของภรรยา

การศึกษาครั้งนี้ได้นำ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว มาเป็นกรอบในการทำความเข้าใจและพิจารณาบทบาทของภรรยา เพื่อให้สามารถพิจารณาได้ว่าผู้หญิงใน

ตำแหน่งหรือสถานภาพภรรยา จะมีบทบาทที่ถูกกำหนดไว้แล้วเฉพาะตัว ส่วนบทบาทที่กำหนดจะเป็นอย่างไรจำเป็นต้องพิจารณาตั้งแต่ความหมาย โครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัวเป็นพื้นฐาน ดังนี้

2.3.1 ความหมายของครอบครัว

เบอร์เกส และ ล็อก (Bergess and Locke n.d. อ้างถึงใน พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ 2542 : 40) กล่าวว่า ครอบครัว คือบุคคลที่มาอยู่รวมกันโดยการสมรสหรือผูกพันทางสายเลือด ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแม้จะไม่อยู่ในบ้านเดียวกันก็ตาม มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และรักษารูปแบบการประพฤติปฏิบัติกันไว้

จิตรา วสุวานิช (2540 : 328) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึงสถาบันที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด โดยมีพ่อแม่ทำหน้าที่คอยให้ความรัก ความอบอุ่นแก่สมาชิก

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2542 : 36) กล่าวว่า ครอบครัว ถือเป็นสถาบันพื้นฐานและสากลที่สุด โดยครอบครัวเป็นกลุ่มปฐมนิเทศที่มีความผูกพันอย่างใกล้ชิด มีการพบปะแสดงออกตอบสนองต่อกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และในบรรดาสมาชิกของครอบครัวต่างฝ่ายต่างได้รับประสบการณ์จากกันและกัน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมให้แก่กัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสังคมได้

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ครอบครัว เป็นกลุ่มบุคคลที่มาอยู่รวมกันโดยการสมรสหรือผูกพันทางสายเลือด ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ครอบครัวจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด โดยมีพ่อแม่ทำหน้าที่คอยให้ความรัก ความอบอุ่นแก่สมาชิกซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และในบรรดาสมาชิกของครอบครัวต่างฝ่ายต่างได้รับประสบการณ์จากกันและกัน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมให้แก่กัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสังคมได้

2.3.2 โครงสร้างของครอบครัว

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว ได้กล่าวถึงครอบครัวในฐานะหน่วยย่อยหรือระบบย่อยภายใต้โครงสร้างใหญ่ของสังคมที่เป็นระบบใหญ่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

โครงสร้างของครอบครัว(Family structure) ประกอบด้วย 2 ส่วน ที่สำคัญคือ สมาชิกในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่ลูก รวมทั้ง ปู่ย่า ตายาย ญาติ ฯลฯ และระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร รวมทั้งมีการดำเนินชีวิตร่วมกัน และมีการพึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจ

ส่วนหน้าที่ของครอบครัว (Family function) หมายถึง กิจกรรมหรืองานที่สมาชิกในครอบครัวควรกระทำ ตามบทบาทหรือสถานภาพในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตครอบครัวไปได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ครอบครัวจะมีหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัว และยังมีหน้าที่ของครอบครัวต่อสังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมด้วย จากโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว อธิบายรายละเอียดที่สำคัญได้ ดังนี้

ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว มีความสำคัญสำหรับการศึกษาคครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกันในลักษณะพิเศษ จึงแบ่งบทบาท อำนาจหน้าที่ ค่านิยม และมีการสื่อสารสัมพันธ์ภาพค่อนข้างเฉพาะ สำหรับกลุ่มหรือระบบย่อยในการพิจารณาโครงสร้างของครอบครัว มีดังต่อไปนี้ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์ 2544: 40-41)

1) *ระบบบทบาท (role structure)* หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่บ่งชี้ถึงสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ บทบาทและสถานภาพ จะเป็นเหมือนต้นแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล โครงสร้างบทบาทในครอบครัวที่สำคัญจำแนกเป็น บทบาทเชิงเครื่องมือ (instrumental role) และบทบาทเชิงอารมณ์ (expressive role) โดยบทบาทเชิงเครื่องมือเป็นบทบาทเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบทบาทของสามี และบทบาทเชิงอารมณ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบทบาทเกี่ยวกับการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งให้การสนับสนุนทางจิตใจ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบทบาทของภรรยา ครอบครัวที่ดีจะมีโครงสร้างทางบทบาทที่ชัดเจนเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัว

2) *ระบบความสัมพันธ์* ในครอบครัวมีการแบ่งกลุ่มสมาชิกครอบครัวเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ ได้แก่

ระบบย่อยของสามีภรรยา (spouse subsystem) เป็นระบบที่บุคคล 2 คน มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของคู่สมรส และในลักษณะที่คู่กันของบิดามารดา

ระบบย่อยของบิดามารดาและบุตร (parent – child subsystem) เป็นระบบย่อยที่มีการแสดงบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาพึงแสดงต่อบุตร และที่บุตรพึงแสดงต่อบิดามารดา ในลักษณะเอื้ออาทรห่วงใยต่อกัน

ระบบย่อยของพี่น้อง (sibling subsystem) เป็นระบบย่อยที่ลูก ๆ สัมพันธ์กันเองโดยการแสดงบทบาทหน้าที่ของพี่ของน้อง การให้โอกาสเด็กเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน การมีสัมพันธภาพกับคนอื่น

ระบบย่อยอื่นๆ (other subsystem) เป็นระบบย่อยที่มีลักษณะความสัมพันธ์เฉพาะ เช่น ขายกับหลาน สะใภ้กับมารดาของสามี ลูกกับหลาน ฯลฯ

ลักษณะความสัมพันธ์ ของระบบย่อยดังกล่าว จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ ภาพรวมของครอบครัว และสัมพันธ์ภาพในระบบย่อยต่าง ๆ ได้

3) ระบบค่านิยม (value system) ระบบค่านิยม เป็นระบบความคิดความเชื่อ และเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ในครอบครัว โครงสร้างของระบบค่านิยมชี้ให้เห็นหลักในการ ดำเนินชีวิตครอบครัว ถ้าครอบครัวมีระบบค่านิยมที่คล้ายกับสังคมใหม่ จะทำให้ครอบครัวเข้ากับ บุคคลภายนอกครอบครัวได้ง่าย

4) กระบวนการสื่อสาร (communication process) ครอบครัวจำเป็นต้องมี การสื่อสารที่ดีเพื่อช่วยให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ และมีความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันของสมาชิกครอบครัว การสื่อสารเป็นกระบวนการร่วมรับรู้ความคิด ค่านิยม ตลอดจน อารมณ์ความรู้สึก ของบุคคลและผู้อื่น ครอบครัวที่มีการสื่อสารที่ดีจะสามารถทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้ดี เพราะการสื่อสารที่ดี ทำให้สมาชิกครอบครัวมีความเข้าใจกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นและ เหตุผลที่แตกต่างกันปรับพฤติกรรมเข้าหากันได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีความราบรื่นในการดำเนิน ชีวิตครอบครัว

5) ระบบอำนาจ (power system) หมายถึง การที่สมาชิกคนใดคนหนึ่ง ใน ครอบครัว สามารถที่จะควบคุม หรือแสดงอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว โดยจะเป็นผู้ที่ใช้อำนาจในการตัดสินใจของครอบครัว และยังมีอำนาจในการให้โทษ ให้โทษแก่ สมาชิกในครอบครัว เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก ส่วนใหญ่พ่อหรือแม่จะเป็นผู้ใช้อำนาจ ในการลงโทษลูกเมื่อทำความผิด เป็นต้น

2.3.3 หน้าที่ของครอบครัว ครอบครัวมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของ สมาชิกในครอบครัว ดังนี้ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์ 2544: 41- 42)

1) หน้าที่ด้านความรักเอาใจใส่ (affective function) หมายถึง หน้าที่ใน การตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของสมาชิก แสดงออกโดยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่แก่สมาชิกเพื่อให้สมาชิกครอบครัว มีสุขภาพจิตดีมีบุคลิกภาพมั่นคง

2) หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู (socialization function) หมายถึง หน้าที่ใน การพัฒนาแบบแผนพฤติกรรมที่ต่อเนื่องของสมาชิก เพื่อเป็นการปลูกฝังส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ ดีงามการวางตนตามบทบาทที่เหมาะสม การเรียนรู้ระเบียบทางสังคมและวัฒนธรรม ให้เด็ก พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพในอนาคต อันเป็นกระบวนการปรับพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อการเรียนรู้บทบาทในสังคม ในการที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3) หน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่ (reproductive function) หมายถึง หน้าที่ ในการสร้างหรือผลิตสมาชิกใหม่ให้กับครอบครัว ทำให้สังคมมีสมาชิกในสังคมเพิ่มขึ้นเป็นหน้าที่

ในการสืบเผ่าพันธุ์เชื้อสายของมนุษยชาติ สำหรับครอบครัวแล้วหน้าที่นี้เป็นการสืบสกุล ให้กับครอบครัวได้ดำรงต่อไป

4) หน้าที่ในการเผชิญปัญหาของครอบครัว (*family coping function*)

หมายถึง หน้าที่ในการจัดการคลี่คลายวิกฤตการณ์ต่างๆ ในครอบครัวในทางสร้างสรรค์ เพื่อคงไว้ซึ่งความสมดุลย์ในครอบครัว เนื่องจากการดำเนินชีวิตครอบครัว ครอบครัวจะถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกครอบครัว สิ่งรบกวนเหล่านี้หมายถึง บุคคล สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะเครียดในครอบครัวได้ สิ่งที่รบกวนความสุขสงบของครอบครัว เช่น ปัญหาการเจ็บป่วยของสมาชิก ปัญหาการตกงานหรือปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น ครอบครัวจึงต้องทำหน้าที่ในการเผชิญปัญหา เพื่อให้ครอบครัวสามารถปรับตัว และดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเป็นสุข

5) หน้าที่ในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ (*economic function*)

หมายถึง หน้าที่ในการแสวงหารายได้ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่าย เพื่อจัดหาสิ่งจำเป็นทางกายภาพให้กับครอบครัว รวมถึงการจัดสรรรายได้ที่ได้มาเพื่อนำมาใช้จ่ายอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดหาเสื้อผ้า อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

6) หน้าที่สำหรับการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพ (*provision of physical necessities*) หมายถึง หน้าที่ในการจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต สำหรับสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ ปัจจัยสี่ (อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย) และบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย นันทนาการและงานอดิเรก

2.3.4 บทบาทของภรรยาในครอบครัว

แนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว ที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าการทำบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวนั้น มีอยู่ค่อนข้างมาก หน้าที่เหล่านี้เป็นภาระความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกันตามสถานภาพที่แตกต่างกันไป ได้แก่ สามี ภรรยา และบุตร แต่ด้วยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญศึกษาถึง บทบาทของภรรยาต่อการทำหน้าที่ตามสถานภาพที่มีต่อครอบครัวเป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้หน้าที่ของครอบครัว ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว มาเป็นกรอบในการกำหนดบทบาทของภรรยาในครอบครัว โดยมองว่าภรรยาจะมีบทบาทที่สำคัญ 5 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว
2. บทบาทด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร
3. บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

4. บทบาทด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว

5. บทบาทด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

โดยผู้วิจัยจะได้ขยายความของบทบาทแต่ละด้าน เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว

การจัดการทรัพยากรของครอบครัว ในที่นี้หมายถึง หน้าที่ในการจัดการ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ บนพื้นฐานของความต้องการของสมาชิกในครอบครัว และความพอเพียง ของทรัพยากรที่มีอยู่โดยที่ครอบครัวจำเป็นต้องรู้จักจัดหา และใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนอง ความ ต้องการของครอบครัว ในระดับที่พอเหมาะเพื่อความมั่นคงของครอบครัว

คำว่าทรัพยากรครอบครัว หมายถึง ทรัพยากรมนุษย์ (human resources) และ ทรัพยากรอย่างอื่นที่สมาชิกครอบครัวหามาได้ หรือมีอยู่โดยธรรมชาติที่ไม่ใช่ทรัพยากรมนุษย์ (nonhuman resources) ซึ่งจะช่วยให้อุปกรณ์ได้รับสิ่งที่ต้องการหากใช้ได้อย่างถูกต้อง โดยทั่วไปทรัพยากรของครอบครัวจะครอบคลุมเรื่อง เงิน เวลา แรงงาน วัสดุ ทักษะและ ความสามารถ ความรู้ และเจตคติ ซึ่งต้องอาศัยการจัดการอย่างระมัดระวังและรอบคอบ เพื่อให้ เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และเป็นประโยชน์มากที่สุด (พิณทิพย์ บริบูรณ์สุข 2541 อ้างถึงใน จิตตินันท์ เชชะคุปต์ 2545: 24)

การจัดการทรัพยากรของครอบครัว (family resource management) คือการ วางแผนและการดำเนินการใช้ทรัพยากรของครอบครัว เพื่อสนองตอบความต้องการใช้ทรัพยากร ของครอบครัว (family demands) (จิตตินันท์ เชชะคุปต์ 2545: 23) หากพิจารณาตามความหมายของ ทรัพยากรของครอบครัวที่กล่าวมาโดยไม่รวมทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทรัพยากรของครอบครัว น่าจะประกอบด้วยเรื่องหลัก 3 ด้าน คือ ด้านอาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และที่อยู่อาศัย

1.1 การจัดการด้านอาหารการกิน

อาหาร เป็นปัจจัยสำคัญของครอบครัว การกินคืออยู่ดีของครอบครัวเป็น ความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัว การจัดการเรื่องอาหาร การกินของครอบครัวอาจแตกต่างกันไปตามคุณภาพ และปริมาณทรัพยากรส่วนบุคคลและ ทรัพยากรวัสดุที่ครอบครัวมีอยู่ โดยเรื่องที่ต้องพิจารณาให้ความสำคัญเพื่อการจัดการเรื่องอาหาร การกินของครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ (วารุณี วงษา 2545: 213)

- ศึกษาแบบแผนการบริโภคของสมาชิกครอบครัว
- จัดเตรียมอาหารการกินให้สอดคล้องรวมถึงปรับให้เหมาะสมกับครอบครัว
- การเลือกซื้ออาหารที่มีคุณภาพ และคุณค่าทางโภชนาการ

- การจัดเก็บอาหาร และเครื่องใช้ในการประกอบอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ
- การวางแผนในการประกอบอาหาร โดยใช้เวลาและแรงงานน้อยที่สุด
- การจัดเสิร์ฟได้สวยงามน่ารับประทานภายในเวลาที่มียู่
- การจัดการเรื่องเก็บล้างภาชนะอุปกรณ์
- ปรับวิธีการประกอบอาหารให้เข้ากับกิจกรรมของครอบครัว เช่น การมี

เวลาน้อยหรือต้องการความสะดวกสบาย ก็อาจจะเลือกใช้วิธีซื้ออาหารสำเร็จรูปแทนการซื้อมาประกอบเองเพื่อมีเวลาสำหรับกิจกรรมอื่น

กล่าวได้ว่า อาหารมีความสำคัญสำหรับบุคคล งานจัดการอาหารสำหรับสมาชิกครอบครัวจะได้ผลตามเป้าหมาย ผู้มีหน้าที่จัดการควรยึดหลักต่อไปนี้เป็นแนวปฏิบัติ ได้แก่ การคำนึงถึงหลักโภชนาการ การหาวิธีประกอบอาหาร และจัดเสิร์ฟภายในเวลาที่มียู่ การหาวิธีควบคุมอาหารให้อยู่ในเงินงบประมาณค่าอาหารของครอบครัว การจัดเก็บและเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์เครื่องใช้ให้ถูกหลักสุขอนามัย การหาวิธีช่วยให้มีอาหารในช่วงเวลาเร่งรีบ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตครอบครัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และการทำให้สมาชิกครอบครัวพอใจกับอาหารที่จัดเตรียมให้

1.2 การจัดการด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มนุษย์จะขาดเสียมิได้ เสื้อผ้ามีบทบาทสำคัญ ผู้ที่มีหน้าที่จัดการเรื่องเสื้อผ้าของครอบครัว จึงต้องเข้าใจถึงความรับผิดชอบของตนในเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ปัญหาเรื่องเสื้อผ้าของครอบครัว ตลอดจนอิทธิพลของทรัพยากรครอบครัวและหลักจัดการเสื้อผ้าของครอบครัว

ผู้มีหน้าที่จัดการรับผิดชอบเกี่ยวกับ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของสมาชิกครอบครัว ความรับผิดชอบในเรื่องนี้มิได้หมายถึง การจัดการให้ทุกคนมีเสื้อผ้าใส่เท่านั้น แต่สิ่งที่ต้องปฏิบัติรับผิดชอบมีมากมาย กล่าวคือ (วารุณี วงษา 2545: 170)

- จัดเตรียมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะสวมใส่เมื่อต้องการ
- ซัก รีด หรือซ่อมแซมในส่วนที่ขาดชำรุด
- จัดเตรียมจำนวนเสื้อผ้าให้เพียงพอตามความเหมาะสม
- การดูแลเก็บรักษาให้ถูกที่เมื่อต้องการใช้
- ดูแลการแต่งกายของพ่อบ้านให้เรียบร้อยเหมาะสมกับบุคลิกภาพกาลเทศะ
- การทำความสะอาดผ้า อุปกรณ์เครื่องนอนเป็นประจำ

จะเห็นว่า การจัดการด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และผ้าอุปกรณ์เครื่องนอนต่างๆ ของครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อสุขภาพ รวมถึงบุคลิกภาพของสมาชิกครอบครัว และในฐานะผู้ที่ทำหน้าที่จัดการ จึงควรต้องดูแลจัดการให้เหมาะสมต่อความต้องการของครอบครัว

1.3 การจัดการด้านที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยมีความสำคัญต่อสมาชิกครอบครัว ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสังคมทุกคนได้อาศัยบ้านเป็นที่กินนอน ขับถ่าย ทำความสะอาดเสื้อผ้าร่างกาย ใช้เป็นที่พักผ่อน และคลายเครียดที่ได้รับจากนอกบ้าน เป็นสถานที่ปลูกฝังความเป็นมิตรไมตรีนอกเหนือจากใช้เป็นที่กำบังลมฝนและอันตราย ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครอบครัวจึงควรเข้าใจถึงความต้องการ ความจำเป็นของครอบครัวเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และสิ่งที่สมาชิกครอบครัวจะได้รับ

วารุณี วงษา (2545: 247) กล่าวถึง วิธีการจัดการดูแลเรื่องที่อยู่อาศัยของครอบครัวไว้ดังนี้

- จัดบ้านให้สะอาด เป็นระเบียบ เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของแมลงสาบ หนู นก ซึ่งอาจเป็นพาหะของโรคติดต่อ
- จัดภายในบ้านบริเวณห้องนอน ห้องรับแขก ห้องครัวหรือเขตปฏิบัติการเกี่ยวกับอาหาร ห้องน้ำ บริเวณซัก ตากเสื้อผ้า และห้องเก็บของ ต้องจัดเป็นสัดส่วนมีการดูแลทำความสะอาดเสมอ
- จัดวางสิ่งของให้เหมาะสมสวยงาม สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างสะดวก คุ่มค่ากับแต่ละบริเวณการใช้
- จัดบริเวณเขตนอกตัวบ้าน หากมีควรจัดให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่
- ดูแลทำความสะอาดซึ่งอาจเป็นระเบียบหน้าบ้าน สวนหรือสนามหญ้า ตกแต่งให้น่าอยู่อาศัย เป็นการสร้างบรรยากาศให้บ้านรื่นรมย์ และก่อให้เกิดพัฒนาการทางสังคมแก่ครอบครัวได้

กล่าวได้ว่า การจัดที่อยู่อาศัยให้มีลักษณะที่สนองความต้องการ ตามความจำเป็นทางกาย จิตใจและสังคม ของสมาชิกครอบครัวนั้นมีความสำคัญ ผู้ซึ่งมีหน้าที่จัดการรับผิดชอบเรื่องที่อยู่อาศัย ควรรู้ถึงเป้าหมายของครอบครัวในเรื่องที่อยู่อาศัย และสนองตอบตามความเหมาะสม

2. บทบาทด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร

บทบาทด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ในที่นี้หมายถึง การที่ภรรยาสามารถมีบุตรไว้สืบทอดวงศ์ตระกูลของครอบครัว และรวมถึงแบบแผนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของภรรยา เพื่อที่บุตรได้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของครอบครัวและสังคม

2.1 การมีบุตร

สามีภรรยาเมื่อตัดสินใจใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกัน เรื่องการมีบุตรนับว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่งของชีวิตสมรส เริ่มตั้งแต่ความต้องการมีบุตร เพศของบุตร และเวลาที่พร้อมสำหรับการมีบุตร โดยความคิดของคู่สมรสก็มีอิทธิพลต่อการมีบุตรด้วยเช่นกัน เพราะส่วนใหญ่มักมีความคิดว่าการมีบุตร ทำให้ชีวิตสมรสเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ มีความสุขและถือว่าเป็นหน้าที่ และเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตครอบครัว โดยมี ฎุทองงาม กล่าวว่าการมีบุตรนั้นสิ่งจำเป็นที่ภรรยาจะต้องปฏิบัติ ได้แก่ (มยุรี ฎุทองงาม 2543 อ้างถึงใน สุภาพร ผลวงษ์ 2544: 77)

- รู้จักวิธีการ เตรียมตัวเพื่อการเป็นมารดาที่ดี
- การบำรุงดูแลและตรวจสุขภาพ
- มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ
- มีความยินดีต่อการรับบทบาทมารดา

การตั้งครรภ์เป็นพัฒนาการอย่างหนึ่งของสตรี จากภรรยาไปสู่การเป็นมารดา โดยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย จิตใจ และการดำเนินชีวิตในสังคม ดังที่ คลอส และคานเนล (Klaus and Kannel, 1982 อ้างถึงใน ดิษยา กมลสุนทร 2536: 15) กล่าวว่า พฤติกรรมการเป็นมารดานั้น เป็นกระบวนการของความรักความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตร ที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการตั้งครรภ์จวบจนคลอดบุตร และภายหลังการคลอดบุตร โดยพฤติกรรมการเป็นมารดานั้น ได้แก่ การยื่นยื่นและยอมรับการตั้งครรภ์ การยอมรับการเกิดของบุตร การสัมผัสบุตร และการเลี้ยงดูบุตร

กองอนามัยกระทรวงสาธารณสุข ระบุไว้ว่า บุคคลที่จะสามารถแสดงบทบาทของการเป็นมารดาได้อย่างเหมาะสมนั้น จะต้องใช้ทั้งกำลังกายและสติปัญญา ในการแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ ดังนั้นบทบาทของภรรยาเพื่อการมีบุตรที่สำคัญในช่วงแรก จึงเป็นบทบาทในส่วนของ การดูแลสุขภาพตนเอง และทารกในครรภ์ ด้วยการเห็นความสำคัญของการตั้งครรภ์ มีความรู้และสามารถ ปฏิบัติตนในเรื่องของการเลี้ยงดูบุตรด้วยนม การให้อาหารเสริม การรักษาความสะอาดในการเตรียมอาหาร ให้อาหารและน้ำแก่บุตร การให้ภูมิคุ้มกันโรค รู้การเจริญเติบโตของเด็ก และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสม (กองอนามัยกระทรวงสาธารณสุข อ้างถึงใน ดิษยา กมลสุนทร 2536: 17)

2.2 การอบรมเลี้ยงดูบุตร

การอบรมเลี้ยงดูคือ การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึก และอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นการให้ผู้เลี้ยงดูสามารถที่จะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนเองด้วย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจากมารดาที่มีความรู้ความเข้าใจ ในลักษณะธรรมชาติของเด็ก สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กให้เหมาะสมตามวัย และสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้ตามความเหมาะสม และสิ่งที่เด็กได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูที่ดี จะเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพ ทำให้เด็กเติบโตขึ้นด้วยความแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ (อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ 2545 อ้างถึงใน สุดา สงเดช 2546: 62)

เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู อัจฉรา สุขารมณ และคณะ (2528) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้ (อ้างถึงใน ประเทิน มหาจันทร์ 2544: 80-81)

2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวส่งเสริมการเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ด้วยการฝึกให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดของอวัยวะต่าง ๆ ตลอดจนเสื้อผ้า เครื่องใช้ส่วนตัว รู้จักปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างมีสุขนิสัยที่ดี ฝึกให้เด็กได้เล่นออกกำลังกาย และพักผ่อนอย่างถูกวิธีให้รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ รู้จักหลีกเลี่ยงและป้องกันตัวจากการติดเชื้อ ตลอดจนรู้จักรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง

2.2.2 การอบรมเลี้ยงดูเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ใหญ่ฝึกให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ รู้จักช่วยตนเองและผู้อื่นตามความสามารถ รู้จักปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ ทั้งการเล่นและการทำงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรับและการให้ รู้จักปฏิบัติตามมารยาททางสังคม ฝึกให้ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิดให้กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ปลูกฝังให้รู้จักรักและชื่นชมในธรรมชาติและคนดี ฝึกให้รู้จักเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความโกรธอย่างรุนแรง มาเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับได้ รวมทั้งการสอนไม่ให้เด็กกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว

2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กมีเชาวน์ไหวพริบ เฉลียวฉลาด ฝึกให้รู้จักความหมายของคำ และช่วยให้เด็กรู้จักใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องตามวัย ให้ความสนใจความคิดเห็น ตลอดจนปัญหาหรือความสงสัยของเด็ก ตอบคำถามหรือแนะนำ ให้เด็กมีความเข้าใจที่ถูกต้องตามเหตุและผลอย่างง่าย ๆ สอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังตัว จากสิ่งทีอาจเป็นอันตรายในชีวิตประจำวัน

และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้เด็กได้ชมรายการต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ จัดหาอุปกรณ์และสื่อ ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ทดลองใช้จริง สอนให้รู้จักความหมายของคำที่ใช้บอกเวลาต่าง ๆ และสอนให้รู้จักหยิบสิ่งของจำนวนง่าย ๆ ได้ การสอนดังกล่าว จะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับตามวัยและพัฒนาการของเด็ก

2.2.4 การอบรมเลี้ยงดูเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม หมายถึง การที่บิดามารดาและผู้ใหญ่ ปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ให้เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ มีความกตัญญู กตเวทิตะ เคารพผู้ใหญ่ รู้จักเกรงใจ ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา มีความเคารพในระเบียบข้อบังคับและกฎเกณฑ์ ฝึกให้รู้จักการทำความคิด โดยการให้ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู มีสำคัญเพื่อให้บุตรมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ เพื่อสนองความต้องการของบุตรทั้งทางร่างกาย และทางจิตใจ เพื่อให้บุตรมีพัฒนาการทุกด้าน มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม โดยการแนะนำสั่งสอน ฝึกอบรม ทำความเข้าใจ เอาใจใส่ดูแลบุตร เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งจะช่วยให้บุตรพัฒนาตนเองไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของครอบครัวและสังคม

3. บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ครอบครัวจะมีความเจริญก้าวหน้าได้ จะต้องมีความมั่นคงในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านวัฒนธรรม ในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจนั้น ครอบครัวจำเป็นต้องมีเงินรายได้เพื่อมาใช้จ่าย เช่น จ่ายค่าอุปโภค - บริโภค จ่ายค่าการศึกษาของบุตรและเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นบทบาทการหาเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัวในการทำงานเพื่อหารายได้ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของครอบครัว

วุฒิสาร ดันไชยและคณะ (2546:50) แบ่งแนวคิดในการสร้างรายได้เป็น 2 ส่วนคือ

1. สร้างรายได้จากกิจกรรมหรืองานที่ทำอยู่แล้ว โดยการพัฒนาความรู้ความสามารถ เพิ่มขีดความสามารถด้านแรงงานให้ผลิตได้มากขึ้น และมีคุณภาพมากขึ้น
2. สร้างวิธีการหารายได้จากกิจกรรมหรืองานอื่นๆ เช่น อาชีพเสริม ทั้งนี้โดยอาศัยกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้เป็นสำคัญ

กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจในการหาเลี้ยงครอบครัวนั้น มีหลายรูปแบบ อาทิเช่น

- การช่วยประกอบอาชีพภายในของครอบครัว
- การประกอบอาชีพนอกครอบครัว

- การประกอบอาชีพเสริม เช่น การรับงานมาทำที่บ้าน

การหาเลี้ยงครอบครัวโดยการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การมีเวลาและความสามารถที่เหมาะสมกับงานของแต่ละบุคคล ซึ่งการประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ อาจ ได้แก่ การเย็บผ้า ทำดอกไม้ ทำงานการฝีมือ เป็นต้น

ภาวะเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงต่อครอบครัว เนื่องจากครอบครัวมีการใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน การจัดสรรค่าใช้จ่ายในครอบครัวสามีอาจเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในเรื่องหลัก ๆ เช่น ค่าเล่าเรียนลูก หรือซื้อสิ่งของเข้าบ้าน ในขณะที่ภรรยาเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายประจำวัน ซึ่งการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายกันในครอบครัว ปัจจุบันถือว่ามีความสำคัญเช่นกันสำหรับการใช้ชีวิตสมรส เนื่องจากความคาดหวังหนึ่งที่สามีภรรยาช่วยกันประกอบอาชีพหารายได้ ก็เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัว

4. บทบาทด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว

ความหมายของการตัดสินใจ คือ การตัดสินใจเป็นกิจกรรมของสมองเป็นความสามารถในการรู้จักสภาพการณ์ รู้ความจริงเกี่ยวกับสภาพการณ์ และใช้ความรู้เป็นเครื่องนำการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ลำดับสุดท้ายของการตัดสินใจก็คือ พิจารณาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของทางเลือกแต่ละทางและหาหนทางที่เหมาะสมกับครอบครัวในขณะนั้น และสนองเป้าหมายระยะยาวของครอบครัวแล้วจึงเลือกทางที่ดีที่สุด (R.B. Perry อ้างถึงใน วารุณี วงษา 2545 : 15)

บทบาทการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว เป็นอีกบทบาทหนึ่งของคู่สมรส เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยวัดได้จากว่าใครเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ พิจารณาได้จากแง่มุมของพฤติกรรมการตัดสินใจ โดยการตัดสินใจคือ ประเภทหนึ่งของการกระทำหรือพฤติกรรม การตัดสินใจระหว่างคู่สมรสจะสะท้อนให้เห็นถึง ความสามารถในการใช้อำนาจและสิทธิอำนาจของคู่สมรสในการตัดสินใจกระทำ หรือเป็นคนตัดสินใจให้ใครเป็นผู้กระทำในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว (ภาณี บุญยเกียรติ อ้างถึงใน เจริญพงษ์ อินใจ 2541: 10)

4.1 การตัดสินใจทางเศรษฐกิจในครอบครัว

การตัดสินใจทางเศรษฐกิจในครอบครัวในที่นี้ หมายถึง การตัดสินใจในงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาปัจจัยการผลิต การบริโภคของครอบครัว (Young, 1997 อ้างถึงใน วารุณี วงษา 2545 : 20) โดยการตัดสินใจทางเศรษฐกิจในครอบครัวที่สำคัญ เช่น

- การออมและการลงทุนของครอบครัว
- การจัดสรรรายได้ในครอบครัว

- การจัดสรรการใช้จ่ายเงินของครอบครัว

การตัดสินใจทางเศรษฐกิจการเงินของครอบครัวนั้น จะแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยและข้อตกลงร่วมกันของสามีภรรยาในแต่ละครอบครัว สำหรับครอบครัวในสังคมไทย แบบแผนการตัดสินใจด้านการเงินของครอบครัว ก็มีแตกต่างกันไป

4.2 การตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในครอบครัว

การดำเนินชีวิตครอบครัวนั้น มีเรื่องราวมากมายที่ต้องมีการตัดสินใจ โดยเริ่มจากคู่สมรสตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ก็ต้องตัดสินใจในการเลือกที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นที่สำหรับสร้างครอบครัวร่วมกัน สามีภรรยาอาจแยกมาอยู่กันตามลำพัง หรืออยู่ร่วมกับครอบครัวเดิมของฝ่ายสามีหรือฝ่ายภรรยา ต่อมาก็เรื่องของวางแผนครอบครัว ในเรื่องของการมีบุตรว่าพร้อมหรือไม่ที่จะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นในครอบครัว หรือจะรอให้มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงก่อน หากมีบุตรจำนวนบุตรที่ต้องการเท่าใด มีวิธีการเลี้ยงดูบุตรอย่างไร

ที่กล่าวมาจะเห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญของครอบครัวที่ต้องมีการตัดสินใจทั้งสิ้น หากมีความคิดเห็นไม่ตรงกันเกิดขึ้นและตกลงกันไม่ได้ อาจเกิดเป็นความขัดแย้งและความเครียดในครอบครัวซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้ หากสามีภรรยามีการปรึกษาและตัดสินใจซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันแล้ว ย่อมทำให้การใช้ชีวิตครอบครัวมีความสุขราบรื่นได้ส่วนหนึ่ง

5. บทบาทด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์กันของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ สามีภรรยา บิดามารดาและบุตร รวมทั้งญาติพี่น้อง สมาชิกในครอบครัวแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันย่อมมีการแสดงท่าทีที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียว หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งคับข้องใจ เกิดความไม่ลงรอยจนถึงการทะเลาะวิวาทกันได้ ซึ่งถ้าครอบครัวใดมีความรักใคร่ปรับตัวเข้าหากัน เกื้อกูลห่วงใยกัน คิดถึงจิตใจของกันและกัน ก็จะทำให้ครอบครัวมีความสุข ในทางตรงกันข้ามถ้าครอบครัวใดมีความขัดแย้งไม่รักใคร่ห่วงใย ไม่เอาใจใส่ต่อกัน ไม่คิดถึงจิตใจกันและกัน ก็จะทำให้ครอบครัวนั้นไม่มีความสุข (สุพัตรา สุภาพ 2545 : 48)

5.1 ลักษณะพฤติกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

แนวทางการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวควรประกอบด้วย (ทัศนดา ลิ้มพะสุต 2543, นุชลดดา โรจนประภาพรรณ 2541)

- การพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันในครอบครัว
- การที่สมาชิกมีเวลาอยู่ร่วมกัน

- มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว
- รับฟังปัญหา แก้ไขปัญหาและช่วยเหลือกันในครอบครัว
- การลดความขัดแย้ง และการใช้เหตุผลในครอบครัว

การสร้างบรรยากาศของความรักความอบอุ่น เพื่อความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัว สามิ-ภรรยา ควรแสดงพฤติกรรมที่ทำให้คู่สมรสรับรู้ถึงความรักที่มีต่อกัน ดังนี้ (สายสุรี จุติกุล 2540 : 15-24)

- เอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทรกัน
- เคารพ และมีความไว้วางใจกันและกัน
- ให้กำลังใจกันและกัน
- รู้จักสื่อสารให้เหมาะสม
- ใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ
- มีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว
- รู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยเหลือกันและกัน
- มีความใกล้ชิดทางสัมผัส

เกษม และกุลยา ดันติผลาชีวะ กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์รวมทั้งสร้างบรรยากาศที่มีความสุขให้กับครอบครัว ทำได้โดยส่งเสริมสิ่งเหล่านี้ในครอบครัว(เกษม และกุลยา ดันติผลาชีวะ 2544 : 30-34)

- สร้างการมีส่วนร่วมในครอบครัว

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ทำให้เกิดความผูกพันกันของสมาชิกครอบครัวได้เช่นกัน การทอดทิ้งให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งของครอบครัวต้องอยู่ลำพัง หรือมีกิจกรรมเพียงลำพังผู้เดียวเป็นประจำ ย่อมทำให้มีความห่างเหินเกิดขึ้นได้ และโดยเฉพาะกับบุตร ซึ่งเป็นที่รักของบิดามารดา ผู้เป็นมารดาถือว่ามีส่วนสำคัญต่อบุตรมาก ในการเป็นผู้ริเริ่มให้บุตรได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวทั้งบุตรชายและบุตรหญิงด้วยการสร้างสรรค์กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ร่วมกัน ในวันหยุด หรือเมื่อมีเวลาอันควร มารดาต้องให้เวลากับบุตรอย่างเพียงพอ รวมถึงการกระตุ้นให้บุตรมีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ต่อสมาชิกอื่นในครอบครัวอย่างเหมาะสม

- ป้องกันการแตกแยกของครอบครัว

มารดาเป็นบุคคลสำคัญ ในการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในครอบครัวให้สมาชิกรู้จักอ่อนน้อมเป็นเบาไม่เอาแต่ใจตนเอง มีส่วนร่วมแก้ปัญหาของบุตรต่อครอบครัวด้วย

เหตุผลโดยคำนึงถึงความสุขของสมาชิกครอบครัวเป็นสำคัญ คอยให้กำลังใจเมื่อบุตรมีปัญหา พร้อมจะรับฟังและแสดงออกให้บุตรมีความไว้วางใจและอบอุ่น สร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่บุตร

- สร้างความผูกพันของครอบครัว

มารดาแม่จะอยู่ในครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายก็ตาม อาจจะมีญาติของแต่ละฝ่ายมาอาศัยอยู่ด้วย มารดาต้องมีความอดทนและปรับตัวให้เข้ากับญาติของทั้งสองฝ่าย เพื่อแสดงให้บุตรเห็นเป็นตัวอย่างของการอยู่ร่วมกัน สังคมมักให้การยอมรับและให้ความสำคัญกับแม่ในฐานะของผู้โอบอุ้ม และประสานรอยร้าวของครอบครัว การปฏิบัติตนของมารดาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ย่อมเป็นการสร้างแบบอย่างที่ดีต่อบุตร เมื่อบุตรมีครอบครัวย่อมนำแบบอย่างจากมารดามาปฏิบัติ เป็นแนวทางในการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นของบุตร

แนวทางเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่มีต่อเครือญาติ เช่น

- ดูแลรับผิดชอบบิดามารดาในทุกเรื่อง
- ให้การเกื้อหนุนทางการเงิน
- ให้ความเคารพรักเอาใจใส่
- ให้คำแนะนำปรึกษา
- ให้ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว สามารถทำได้ โดยการให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่ เลี้ยงดูให้กำลังใจ รู้จักสื่อสารให้เหมาะสมมีเวลาให้ความใกล้ชิดกัน การให้ความเคารพยกย่องต่อสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ได้แก่ สามิภรรยา บิดามารดาและบุตร รวมถึงญาติๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานะครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในช่วงวัยต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมย่อมเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

จากความสำคัญของบทบาทหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมา ถือว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลต่อความมั่นคงผาสุกของการใช้ชีวิตครอบครัว แต่ด้วยสังคมไทยในปัจจุบันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น อีกทั้งสตรีก็มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในตลาดแรงงานภายนอกครอบครัวมากขึ้นด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจ จึงอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติบทบาทและความคาดหวังต่อบทบาท ที่มีต่อผู้ที่อยู่ในสถานภาพของ “ภรรยา” ในบทบาทด้านต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังเช่นเคยเป็นมาดังในอดีต

ดังนั้น การที่ได้ทราบถึง “ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทภรรยา” จะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้การมีชีวิตครอบครัว สามารถดำเนินไปด้วยความราบรื่น ด้วยการปฏิบัติตามบทบาทสอดคล้องเหมาะสมตามที่ครอบครัวและสังคมคาดหวัง

3. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา

3.1 แนวคิดปัจจัยแห่งความคาดหวังของเฮอร์ล็อก

เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973 อ้างถึงใน เมทินี เดชะวิทยากุล 2545: 12-13) ได้เสนอปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคาดหวังต่างกัน ไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรม (Cultural Ideals) วัฒนธรรมที่แตกต่างกันส่งผลให้มาตรฐานของความคาดหวังของแต่ละบุคคลต่างกัน มาตรฐานนี้ครอบคลุมถึงระดับความสำเร็จ และเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ความสำเร็จเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นจะรับรู้ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อตนเอง และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคม การตั้งความคาดหวังของบุคคลในแต่ละสังคมจึงต่างกันไป

2. ชนิดของครอบครัว (Kind of Family) ครอบครัวที่มีความมั่นคงมีความเป็นไปได้สูงที่จะตั้งจุดหมายในอนาคต ไว้สูงกว่าบุคคลที่ไม่มีความมั่นคงในครอบครัว ขนาดของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตั้งเป้าหมายด้วยเช่นกัน ครอบครัวขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะพบความสำเร็จของบุคคลในครอบครัวมากกว่าครอบครัวขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะครอบครัวขนาดเล็กพ่อแม่สามารถที่จะทุ่มเทส่งเสริม และวางแนวทางให้เด็กไปสู่ความคาดหวังได้มากกว่าเด็กในครอบครัวขนาดใหญ่

3. ชั้นทางสังคม (Ordinal Position) ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและฐานะทางเศรษฐกิจดี บิดามารดาจะตั้งความหวังกับบุตรคนแรก และให้โอกาสกับบุตรคนแรกมากที่สุด โดยเฉพาะบุตรชาย ในทางตรงกันข้ามครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ บุตรคนสุดท้ายจะได้รับการส่งเสริมจากบิดามารดาและพี่ๆ มากที่สุด ทั้งนี้เพราะบิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น พี่โตขึ้นและมีงานทำ เพื่อให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้ขยับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น

4. วินัย (Discipline) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลต่อการปลูกฝังจิตลักษณะและพฤติกรรมด้านการมีวินัยทางสังคม การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะเป็นผู้มีวินัยมากและจะมีพฤติกรรมตามทิศทางที่ตนเองต้องการ จะตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

5. ฐานะในกลุ่ม (Group Status) ถ้าฐานะในกลุ่มของบุคคลมั่นคง ระดับความคาดหวังของบุคคลก็จะใกล้เคียงกับความเป็นจริง แต่ถ้าไม่มีความมั่นคงในกลุ่ม บุคคลจะต้องการเลื่อนขั้นตนเองเข้าสู่ผู้นำในกลุ่ม ทำให้การตั้งความคาดหวังหลายๆ อย่าง ไม่อยู่บนรากฐานของความเป็นจริง ในขณะที่บุคคลที่ชอบแยกตัวเอง ความคาดหวังของกลุ่มจะมีผลต่อเขาเพียงเล็กน้อย

6. การใช้กลไกการหลบหนี (Uses of Escape Mechanisms) กลไกการหลบหนีที่มีผลต่อการตั้งความหวังมากที่สุดคือการฝันกลางวัน การตั้งความคาดหวังไว้ว่าจะต้องประสบความสำเร็จและหลีกเลี่ยงความล้มเหลวโดยที่ความคาดหวังไม่ได้อยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

7. การบอกกล่าวถึงความคาดหวัง (Labelization of Aspirations) การที่ได้บอกกล่าวความคาดหวังออกมา มักจะตั้งความคาดหวังอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงมากกว่าการที่เก็บไว้และคิดอยู่คนเดียว อย่างไรก็ตามความคาดหวังที่บอกกล่าวกับเพื่อนสนิท จะเป็นลักษณะความใฝ่ฝัน ไม่ค่อยใกล้เคียงกับความเป็นจริงเท่ากับที่บอกกับบิดามารดา เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นการบอกถึงความคาดหวังของตนให้บุคคลอื่นฟัง จะเป็นการทำให้เขาพิสูจน์ตัวเองโดยพยายามทำให้ได้ตามที่พูดไว้ เพราะเขารู้ว่าหลายคนใส่ใจในสิ่งที่เขาพูด

8. ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต (Past Failures and Successes) บุคคลที่ประสบความสำเร็จเสมอ ๆ มีแนวโน้มที่จะต้องมีความคาดหวังว่า จะได้รับความสำเร็จอีกในอนาคต ในทำนองเดียวกันบุคคลที่พบความผิดหวังซ้ำ ๆ ก็มักจะคิดว่าอนาคตจะผิดหวังอีก ประสิทธิภาพเช่นนี้ จะมีผลต่อการตั้งความคาดหวังในอนาคต ว่าบุคคลนั้นจะตั้งความคาดหวังไว้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่เพียงใด

9. เพศ (Sex) บรรยากาศของบ้านและโรงเรียน จะกระตุ้นให้เด็กชายตั้งความหวังสูงกว่าเด็กหญิง บิดามารดาจะตั้งความคาดหวังในตัวของบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง เด็กชายมักถูกกระตุ้นให้มีความคาดหวังทางการศึกษา การงานและการประกอบอาชีพ แต่เด็กหญิงมักคาดหวังที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การแต่งงาน ซึ่งเด็กเองก็ยังไม่รู้ว่าจะแต่งงานเมื่อไหร่ตรงกับใครฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมหลังการแต่งงานจะเป็นอย่างไร จึงเป็นเรื่องยากที่เด็กจะวางแผนในเรื่องเหล่านี้ ดังนั้นเด็กหญิงจึงมีแนวโน้มที่จะตั้งจุดมุ่งหมายในระยะสั้นกว่าเด็กชาย

10. เซอร์วิญญา (Intelligence) เมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มที่มีค่านิยมต่อความสำเร็จสูง บุคคลจะตั้งความคาดหวังให้ตนเองประสบความสำเร็จเหนือเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ซึ่งอาจไม่อยู่บนรากฐานของความเป็นจริง อย่างไรก็ตามบุคคลที่ฉลาดจะตั้งความคาดหวังของตนโดยอาศัยความสนใจ และความสามารถของตน มากกว่าการทำตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มตั้งไว้ ในทางกลับกัน บุคคลที่ฉลาดน้อยจะตั้งความคาดหวังของตนตามค่านิยมของกลุ่ม

11. บุคลิกภาพ (Personality) บุคลิกภาพมีผลต่อความคาดหวังได้หลายกรณีด้วยกัน ในเรื่องการชดเชย บุคคลที่ไม่ยอมรับตนเองจะตั้งความหวังโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเอง เพื่อปกปิดความไม่สามารถของตนเอง บุคคลที่มีความมั่นใจในตนเอง จะตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของตน ส่วนบุคคลที่มีความวิตกกังวลต่ำมีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังไว้สูง เนื่องจากจะคำนึงถึงความสำเร็จของตนมากกว่าความล้มเหลว อาจมีความ

คาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงได้ ส่วนบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงมักวิตกกังวลอยู่กับความล้มเหลวในอดีตทำให้มองอนาคตในแง่ดีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

3.2 แนวคิดปัจจัยแห่งความคาดหวังของเนคเลอร์ และลอร์เลอร์

เนคเลอร์ และลอร์เลอร์ (Nadler and Lawler, 1977 อ้างถึงใน ชัยฉกรรพรภาณวิษญ์ 2540: 18) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแต่ละบุคคล เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม ทักษะและอายุ มีผลทำให้บุคคลมีเจตคติความต้องการและความคาดหวังแตกต่างกัน ขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมของงาน เช่น ลักษณะผู้นำ การจ่ายค่าตอบแทนก็มีผลต่อความคาดหวังของบุคคลเช่นกัน

จากแนวคิดปัจจัยแห่งความคาดหวัง ของเนคเลอร์และลอร์เลอร์ จะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับ แนวคิดของเฮร์สท็อค ที่ได้เสนอถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคาดหวังแตกต่างกัน กล่าวคือ บุคลิกภาพลักษณะของแต่ละบุคคล ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม ทักษะ เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้บุคคลมีเจตคติความต้องการความคาดหวังแตกต่างกัน ในขณะเดียวกัน สิ่งแวดล้อมก็มีผลต่อความคาดหวังของบุคคลด้วยเช่นกัน

3.3 ทฤษฎีสังคมประกิตของกรีน (Socialization Theory)

กรีน (Green, 1964) ได้เสนอแนวคิดทางสังคมวิทยา ซึ่งนักสังคมศาสตร์เรียกว่า “ทฤษฎีสังคมประกิต” กล่าวคือ สังคมประกิต เป็นกระบวนการซึ่งดำเนินอยู่ตลอดเวลาที่มนุษย์มีลมหายใจ เป็นกระบวนการได้มาซึ่งวัฒนธรรมและลักษณะทางสังคม เพื่อที่สังคมจะได้ใช้เป็นกระบวนการที่ให้สมาชิกทุกคน โดยเฉพาะสมาชิกใหม่ของสังคมได้รับทราบถึงกฎเกณฑ์ของสังคมและเนื้อหาของวัฒนธรรม ในขั้นต่อมาเพื่อที่สมาชิกจะได้ยอมรับกฎเกณฑ์เหล่านั้น และในท้ายที่สุดสมาชิกซึมซับเอากฎเกณฑ์และเนื้อหาที่เข้าไปไว้เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปของสังคมและเป็นไปตามวัฒนธรรมของกลุ่มของตน

กระบวนการสังคมประกิตคือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการพัฒนาบุคลิกภาพหลักสำคัญของกระบวนการสังคมประกิต ได้แก่ การปลูกฝังระเบียบวินัย ปลูกฝังความมุ่งหวังและแรงบันดาลใจ สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่างๆ รวมถึงสอนให้เกิดความชำนาญหรือทักษะ โดยวิธีของกระบวนการสังคมประกิตทำได้ 2 ทาง ได้แก่ โดยทางตรง เช่น การสั่งสอนและฝึกอบรมโดยพ่อแม่ ครูอาจารย์ ให้บุคคลปฏิบัติตนตามที่สังคมคาดหวัง และโดยทางอ้อม เช่น การอภิปราย การอ่านหนังสือ การฟังวิทยุ การดูภาพยนตร์ การเข้ากลุ่มเพื่อน ทำให้เกิดการปรับตัวและพัฒนาบุคลิกภาพ

บลูม และเซลนิค(Bloom and Selznick, 1973) กล่าวว่า กระบวนการสังคมประกิตนั้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจะประกอบไปด้วย การมีวินัยในการดำเนินชีวิตในครอบครัว

และสังคม การปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ความคาดหวัง การกำหนดบทบาทในสังคม ในขณะที่เดียวกันสถาบันอื่น ที่มีความสำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ความคาดหวังและเจตคติต่างๆ ที่นอกเหนือจากครอบครัว ได้แก่ ชุมชน สถานที่ทำงานเพื่อนสนิท ซึ่งเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ล้อมรอบตัวบุคคลนั่นเอง ก็มีอิทธิพลต่อกระบวนการสังคมประกิดด้วยเช่นกัน (Green 1964; Bloom and Selznick 1973 อ้างถึงใน เมทินี เตชะวิทยากุล 2545:14 -15)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการสังคมประกิดคือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นการเรียนรู้แบบแผนพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น ในตัวบุคคลทุกเพศทุกวัยอันเนื่องมาจากบุคคลได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคม บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่จะประพฤติปฏิบัติตน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และสังคมประกิดเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันตลอดเวลา และตลอดชีวิตของบุคคลในสังคม

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคม ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวคือ การอบรมบ่มนิสัยเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ แบบแผนความประพฤติ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม และบรรทัดฐานของสังคม การเรียนรู้แบบนี้นอกจากเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมในสังคมแล้วยังเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมด้วย และครอบครัวยังเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดู และการสร้างบุคลิกภาพ เป็นที่ที่วางรากฐานพัฒนาการในทุกด้าน ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมแห่งแรกที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของบุคคล โดยพ่อแม่จะมีบทบาทในการให้ความรู้ต่างๆ อีกทั้งครอบครัวยังมีส่วนสำคัญ ในการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการสร้างบุคลิกนิสัยที่ดี บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูจากครอบครัวเป็นสำคัญ วิธีอบรมเลี้ยงดูตลอดจนพฤติกรรมที่พ่อแม่และสมาชิกครอบครัวปฏิบัติ จะมีผลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของบุคคลทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Spoilding, 1974 อ้างถึงใน เมทินี เตชะวิทยากุล 2545 :15)

จากการทบทวนวรรณกรรมกล่าวได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมต่างๆ รวมถึงการถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่บุคคลนับตั้งแต่บุคคลกำเนิดโดยผ่านทางกระบวนการสังคมประกิดของครอบครัว ได้แก่ การอบรมสั่งสอนที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างพฤติกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เหมาะสม ประสพการณ์สิ่งแวดล้อมและวิธีการเลี้ยงดูภายในครอบครัวเป็นการหล่อหลอมค่านิยม ทักษะคติ ความเชื่อและบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของบุคคล ของเซอร์ลีออนเดอร์และลอร์เลอร์ ที่กล่าวไว้สรุปได้ว่า ด้วยคุณลักษณะทางกายภาพและจิตใจของบุคคล ประกอบกับสิ่งแวดล้อมและภูมิหลังประสพการณ์ ก่อให้เกิดจิตลักษณะภายในเป็นบุคลิกภาพ

ของบุคคล และจากจิตลักษณะภายในเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนี้ ส่งผลมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดความคาดหวังของบุคคล และจากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจนำปัจจัยดังกล่าวมาเป็นตัวแปรของการศึกษาครั้งนี้ ด้วยคาดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังของคณาจารย์ ไรงานอุตสาหกรรม รายละเอียดของตัวแปรที่นำมาศึกษา ดังนี้

1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

มูซเซน คอนเจอร์ คาเจน และฮุสตัน (Mussen; Conger; Kagan and Huston 1990 อ้างถึงใน สุดา สงเดช 2546: 60) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นขบวนการแรกๆ ที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้มาตรฐานค่านิยมและพฤติกรรม ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมและวัฒนธรรมของเขา ในระยะต้นของชีวิตพ่อแม่เป็นตัวแทนแรกของการอบรมเลี้ยงดู โดยการเป็นตัวแทนของพฤติกรรมแสดงการยอมรับและให้ความอบอุ่นแก่เด็ก มีการจำกัดขอบเขตหรือให้อิสระ และมีการลงโทษเมื่อกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และพบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะในช่วง 2 ปีแรกของชีวิต การได้รับการยอมรับจะส่งผลให้เด็กมีภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเองในทางบวก เห็นว่าตนเองมีคุณค่า และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

มัลลิวรี อุดลัทธิ และคณะ (2538) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างถึงในงามตา วณิชานนท์และคณะ 2544:34) กล่าวว่าโดยสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ รวมถึงเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถที่จะให้รางวัลและระวางโทษแก่เด็กได้ เด็กยังมีโอกาสสังเกตลักษณะและการกระทำต่างๆ ของผู้เลี้ยงดูทำให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูด้วย

การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะผลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูนั้นจะเป็นตัวหล่อหลอมให้มีบุคลิกภาพ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างมั่นคง การมีความมั่นใจในตนเอง ความไว้วางใจผู้อื่น การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ รวมทั้งการสร้างทัศนคติ ค่านิยม และลักษณะนิสัย รวมถึงความคาดหวังของบุคคลผู้นั้น

การอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบ นักจิตวิทยาแต่ละท่านมีการแบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันออกไป ในที่นี้ผู้วิจัยเสนอการแบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของนักจิตวิทยาบางท่านที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

1.1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

โรเจอร์ (Rogers, 1972 อ้างถึงใน สุคา สงเดช 2546: 62) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ทำให้บุตรรู้สึกว่าจะตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผลยอมรับความ สามารถ และความคิดเห็นของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสอันสมควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย (Rejection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าจะตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่สนับสนุนหรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ตำหนิลงโทษที่รุนแรงและปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความปกป้องคุ้มครอง (Overprotection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าจะตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่บิดามารดา กำหนดไว้ ถูกควบคุมให้อยู่ในสายตาหรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าจะตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

กึ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์ (อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544: 18) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ หมายถึง วิธีการอบรมที่ทำให้รู้สึกว่าจะไม่ได้รับอิสรภาพเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบที่ผู้ปกครองกำหนดไว้ เช่น ในด้านการแต่งกาย การเรียน มารยาทต่างๆ และอื่นๆ หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ ผู้ปกครองยึดเอาความพอใจของตนเองเป็นสำคัญ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมที่ทำให้รู้สึกว่าจะได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล รู้จักยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันเหมาะสม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้รู้สึกว่าจะถูกทอดทิ้งขาดการดูแลเอาใจใส่ หรือปล่อยให้ทำอะไรต่างๆ ได้ตามใจชอบโดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ไม่ให้ความรักความอบอุ่นเท่าที่ควร

เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1984 อ้างถึงใน เกลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544: 25) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่ามีอำนาจปฏิบัติต่อตนเองอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทนไม่ตามใจจนเกินไป และไม่เข้มงวดกวดขันเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือแก่เด็กตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Autocratic Rearing) หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่ามีอำนาจก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวของตน ยับยั้งการก้าวร้าวทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของบิดามารดาและบิดามารดาใช้คำพูดที่ทำให้เด็กรู้สึกอับอาย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez-faire Rearing) หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าตนเองได้รับการตามใจ และไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร

1.2) อิทธิพลของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

นักจิตวิทยาพัฒนาการกล่าวว่า ประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ และพ่อแม่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพให้แก่เด็ก โดยเป็นผู้อบรมให้เด็กรู้จักแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมนั้น ๆ ดังเช่น อีริกสัน (Erikson, 1968 อ้างถึงใน สุดา สงเดช 2546: 62) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมอัน ได้แก่ พ่อแม่ วัฒนธรรมและสังคมนั้น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ การที่บุคคลจะแก้ไขพฤติกรรมได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันย่อมมีบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน และลักษณะพฤติกรรมของบิดามารดา ในการปลูกฝังอบรมความเชื่อ เจตคติค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ ให้แก่บุตรนั้นเป็นสภาพแวดล้อมซึ่งย่อมมีผลต่อจิตใจ และพฤติกรรมของบุตร โดยผ่านทางวิธีการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่าง ๆ ที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร (งามตา วนินทานนท์และคณะ 2544 : 34)

กล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมหนึ่งของบุคคลและการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพัฒนาการและบุคลิกภาพของบุคคลแตกต่างกันดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาวิจัย ซึ่งแยกอธิบายตามรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

(1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

บลอมริน (Baumrind, 1991) ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้อำนาจควบคุมเข้มงวดกวดขัน ออกคำสั่งให้เด็กทำตามที่พ่อแม่ต้องการ ทำให้เด็กมีความกังวล

มีลักษณะพึ่งพิงสูงขาดความมั่นใจในตนเองและไม่มีความสุข และฟริค (Frick, 1994) ศึกษาพบว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมนั้น สัมพันธ์เชื่อมโยงกับพฤติกรรมอันเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพจิตไม่ดี นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมประสบผลสำเร็จในการเรียนน้อยกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ แต่ผลการเรียนดีกว่า และมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Baumrind 1991 ; Frick 1994 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 30)

(2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่สนับสนุน ให้ลูกมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะ และเพื่อน (Kurdek and Fine, 1994 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 30) ได้ศึกษาเพื่ออธิบายระดับความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่กับพฤติกรรมในวัยรุ่น พบว่า สัมพันธ์กับหลายองค์ประกอบได้แก่ การเห็นคุณค่าในตัวเองสูง มีวุฒิภาวะทางสังคมและจริยธรรม ประสบความสำเร็จในการเรียน และมีผลการเรียนในระดับมัธยมปลายและระดับอุดมศึกษาสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น

บลอมริน (Baumrind, 1991) ศึกษาพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่นั้นจะทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการดีที่สุดคือ เด็กจะมีความมั่นใจในตนเองมากที่สุด มีพฤติกรรมที่สังคมพึงประสงค์ที่สุด และแสดงให้เห็นว่ามีความสามารถทางพุทธิปัญญาดีที่สุด โดยเฉพาะพัฒนาการทางสังคมและบุคลิกภาพนั้น วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ดี ควบคุมตนเองได้ดี มีลักษณะเป็นมิตร นอกจากนี้ ฟริค (Frick, 1994) ยังศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ สัมพันธ์กับการมีสุขภาพจิตดีในวัยรุ่น (Baumrind 1991 ; Frick 1994 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 30)

(3) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ

มีการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจมีการควบคุมตัวเองได้ต่ำ ขาดลักษณะการใช้เหตุผลในการคิด เนื่องจากได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจนอกจากจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงแล้ว ยังขาดความสามารถในการประเมินสถานการณ์ ทำให้ไม่สามารถกำหนดการตอบสนองได้โดยพิจารณาเหตุผล จึงมักมีความวิตกกังวลและรู้สึกผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ขาดโครงสร้างที่มั่นคงทางบุคลิกภาพ ประสบผลสำเร็จในการเรียนน้อย ผลการเรียนต่ำกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบประชาธิปไตย (Baumrind 1991 ; Kurdek and Fine 1994 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 31)

(4) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ผลการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางลบทั้งต่อตนเองและการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่เหินห่างจากเด็ก ไม่มีการสื่อสารถึงกันทำให้เด็กสนใจการเรียนน้อย เนื่องการใช้ชีวิตในสังคม โรงเรียน ขาดความอดทนต่อปัญหา ล้าสนและควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ขาดจุดมุ่งหมายในชีวิต มีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากที่สุด รวมทั้งมีความวิตกกังวลสูง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กขาดที่พึ่งทางด้านจิตใจ ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ใดๆ แม้แต่ในเรื่องสำคัญ จึงกดดันทำให้เด็กกลุ่มนี้มีความวิตกกังวลสูงด้วย และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบแรก (Baumrind 1991 ;Kurdek and Fine 1994 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544: 31)

สำหรับผลการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของประเทศไทยนั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น

กุลกนก นิมหนู (2537) ศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกของวัยรุ่นที่มีรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูต่างกันในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เด็กวัยรุ่นที่อาศัยในสังคมที่ต่างกัน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาในรูปแบบที่แตกต่างกัน เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีพฤติกรรมและการแสดงออกต่างกัน และการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและการแสดงออกของวัยรุ่น และผลการศึกษาของอัญชลี สุวรรณะ (2541) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของวัยรุ่นในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 112 คน พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นลักษณะการใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูจะมีการปรับตัวทางอารมณ์ได้ดีกว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน

จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบ และแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันก่อให้เกิดทัศนคติ เกิดการเรียนรู้การพัฒนานบุคลิกภาพ และมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยแวดล้อมหนึ่งที่มีความสำคัญ เป็นเสมือนเบ้าหลอมบุคลิกภาพของบุคคล และในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แบ่งโดย กิ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์ (2544) และเฮอร์ล็อก (Hurlock, 1984) ซึ่งแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน ด้วยการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่โดยทั่วไปไม่ได้ใช้เพียงแค่วิธีการใดเพียงอย่างเดียว แต่ใช้วิธีผสมผสานกันในการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยจึงได้นำการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 รูปแบบ มาเป็นตัวแปรในการตั้งสมมติฐานของการศึกษานี้ ด้วยคาดว่า การอบรมเลี้ยงดูดังกล่าว จะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยาของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม

2) ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ

กล่าวได้ว่า ระบบคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาท และสถานภาพของหญิงและชายที่ถูกวางเงื่อนไขเอาไว้ นั้น เป็นระบบคิดที่ให้คุณค่ากับเพศชายมากกว่าเพศหญิง เช่น ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ต้องได้รับการปกป้องจากผู้ชาย ผู้หญิงจึงต้องยอมเชื่อฟังและเหมาะสมที่จะทำงานบ้านเลี้ยงลูกดูแลสามี ส่วนผู้ชายจะมีความเก่งกล้าสามารถกว่าผู้หญิงทุกอย่าง

ระบบความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศของบุคคล มีผลต่อสถานภาพและบทบาทที่สังคมให้กับชายและหญิง โดยเฉพาะความรู้สึกที่ว่ากิจกรรมและความรับผิดชอบของเพศชายมีความสำคัญเหนือกว่าของเพศหญิง ดังนั้น ความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในครอบครัว จึงเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อสตรี เป็นอิทธิพลดั้งเดิมเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้สิทธิชายเหนือหญิง การแบ่งทรัพยากรของครอบครัวที่ชายได้มากกว่าหญิง และการแบ่งงานกันทำในครอบครัวที่หญิง ต้องรับภาระทั้งงานนอกบ้านและการดูแลงานบ้าน ในขณะที่ชายมีส่วนร่วมในภาระงานบ้านน้อย (พูนศิริ วัจนะภูมิ 2545: 59)

ระบบคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเสมอภาคทางเพศนี้ ได้มีผู้สนใจศึกษาไว้ อาทิเช่น แสกนโซนิ (Scanzoni, 1979) ได้สรุปว่า ภรรยาที่มีทัศนคติในบทบาททางเพศแบบเสมอภาค มักจะต้องเป็นผู้ที่ออกไปทำงานนอกบ้าน และมักจะมีการต่อรองเพื่อการแบ่งงานที่เทียบกัน ส่วนกีริน และโกว (Geeren and Gove, 1983) ศึกษาพบว่า ภรรยาที่มีทัศนคติแบบไม่เสมอภาคจะทำงานบ้านมากกว่าสามีของเธอ เนื่องจากมีความเชื่อว่างานบ้านเป็นงานถือเป็นหน้าที่หลักของผู้หญิงส่วนงานหาเลี้ยงนั้นควรจะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย อย่างไรก็ตาม เบิร์ด (Bird, 1984) กลับเสนอผลการศึกษาของเขาว่า ทัศนคติของภรรยาเกี่ยวกับบทบาททางเพศไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งรับงานบ้าน เช่นเดียวกับงานศึกษาของ รอส (Ross, 1987) ที่พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของภรรยาเกี่ยวกับบทบาททางเพศและการแบ่งรับงานบ้าน (Scanzoni 1979 ; Geeren and Gove 1983 ; Bird 1984 ; Ross 1987 อ้างถึงใน ปันย์ รัฐกิจวิจารณ์ ฅ นคร 2542: 17)

จะเห็นได้ว่าความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ มีผลต่อการทำกิจกรรมหน้าที่ตามบทบาทของชายและหญิงแตกต่างกันไป ส่วนความเห็นเกี่ยวกับเรื่องความเสมอภาคทางเพศของประเทศไทยมีผู้สนใจศึกษาไว้ อาทิเช่น

พิมลพรรณ วายจตุต (2535) ศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีไทย : การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาในครอบครัวซึ่งภรรยาไม่ได้ทำงานนอกบ้าน กับครอบครัวที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน กลุ่มตัวอย่างคือ สตรีที่ทำงานนอกบ้านและไม่ทำงานนอกบ้านโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสังเกตการณ์ ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีภรรยาทำงานนอกบ้าน

ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาจะอยู่ในรูปเสมอภาค มีการปรับเปลี่ยนการตัดสินใจร่วมกันสามีช่วยในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และยอมรับบทบาทร่วมของภรรยาเรื่องการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งตรงข้ามกับครอบครัวที่ภรรยาไม่ได้ทำงานนอกบ้าน

สุริยา วีรวงศ์ (2534) ศึกษาครอบครัว : การเปลี่ยนแปลงแนวโน้มของปัญหาและแนวทางของปัญหา พบว่า จากการพัฒนาประเทศมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถาบันครอบครัวและระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว กล่าวคือ ทิศนคติต่อการแต่งงานและการเลือกคู่ครองชาย ร้อยละ 48.4 เห็นว่าความบริสุทธิ์ของผู้หญิงเป็นเรื่องสำคัญ สังคมไทยยังยึดถือเรื่องมาตรฐานในทางเพศอยู่ การเลือกคู่ครองและการยอมรับการมีเสรีภาพของหญิงมีมากขึ้น สตรีที่ทำงานบ้านด้วยจะขาดโอกาสในการแสวงหาความรู้ต่างๆ บทบาทของพ่อแม่ที่กระวนการดูแลลูกผู้หญิงใช้เวลาอยู่กับลูกมากกว่าผู้ชายซึ่งบางครั้งก็เป็นปัญหาของผู้หญิง เช่นเดียวกับเรื่องความต้องการเพศของบุตร การแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดู และการกำหนดบทบาทของสตรี

3) เจตคติต่องานบ้าน

คำว่าเจตคติ (Attitude) มาจากคำศัพท์ภาษาละตินว่า "Aptus" แปลว่า โน้มเอียงเหมาะสม และนำมาใช้ในความหมายของคำ "Attitude" ว่าท่าทีที่แสดงออกของคนเราซึ่งบ่งถึงสภาพของจิตใจ "เจตคติ" เป็นคำที่มีความหมายกว้าง นักวิชาการทางสังคมวิทยาได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2540) ให้ความเห็นว่า ทิศนคติ (Attitude) หรือบางทีเรียกกันว่า เจตคติ นั้นเป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคลหรือสิ่งนั้น และการที่บุคคลจะมีทัศนคติอย่างไรต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นปกติจะเกิดขึ้นจากสิ่งต่อไปนี้ (ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ 2540 อ้างถึงใน ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว 2546 : 33)

1. เกิดจากการเรียนรู้ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคม
2. เกิดจากประสบการณ์ของตนเองที่ได้จากการคิดพิจารณาตามประสบการณ์
3. เกิดจากการยอมรับสิ่งที่เห็นว่าดี เห็นว่างาม แล้วรับมาเป็นความรู้สึกรู้สึกของตนเอง

ตนเอง

อัลพอร์ด (Gardon Allport, 1973 อ้างถึงใน ชัยฉกร พรภาณุวิษณุ 2540: 21) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะของความพร้อมทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์ และสภาวะความพร้อมนี้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคล ที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

นิวคอบ (Newcomb อ้างถึงใน ตรีสคูนซ์ มาลีแก้ว 2546:35) สรุปว่า เจตคติที่มีอยู่ในเฉพาะบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ เจตคติของบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม ซึ่งเป็นได้ 2 ลักษณะ คือลักษณะพึงพอใจหรือความชอบพอ อันเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความพอใจรักใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น เรียกว่า Positive Attitude กับ เจตคติอีกแบบซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เบื่อหน่ายเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความชิงชังไม่ยอมเข้าใกล้สิ่งนั้น ๆ เรียกว่า Negative Attitude

เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องที่เกิดจากการรับทราบ เมื่อรับแล้วก็เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้นซึ่งอาจเป็นไปทั้งแง่ดีและไม่ดี ดังนั้น ถ้าบุคคลใดมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งของ บุคคลหรือสถานการณ์นั้นเขาก็จะมีเจตคติต่อสิ่งเหล่านั้น

จะเห็นได้ว่า เจตคติจะเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคล ทั้งในทางบวกและทางลบ ในขณะที่เดียวกันองค์ประกอบด้านพฤติกรรมก็มีความสำคัญ ต่อการคาดคะเนเจตคติของบุคคลได้เช่นกัน ว่ามีเจตคติไปในทิศทางใดเพราะเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทางสนับสนุน หรือคล้อยตามก็แสดงว่ามีเจตคติในทางบวก แต่ถ้าแสดงพฤติกรรมไปในทางต่อต้านก็แสดงว่ามีเจตคติในทางลบ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการผลิต จากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมผู้หญิงส่วนใหญ่จะออกมาทำงานนอกบ้าน และมีบทบาทเชิงเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่ด้วย และเมื่อพิจารณาการแบ่งงานกันทำในครอบครัวในปัจจุบันพบว่า มีการแบ่งโดยลักษณะของงาน ถ้าหากเป็นงานที่ใช้กำลังแรงงานมากจะเป็นงานของผู้ชาย ส่วนงานที่ไม่สมบุกสมบันมาก เช่น ภาระงานบ้านจะถือว่าเป็นงานของผู้หญิง ผู้หญิงจึงต้องรับผิดชอบในการดูแลครอบครัวควบคู่ไปกับการทำงาน เนื่องจากผู้หญิงส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน อีกทั้งสภาพแวดล้อมของครอบครัว ในชุมชนเมืองซึ่งมักจะชื่นชมผู้ชายที่ช่วยงานบ้านมาก จึงทำให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในการรับภาระงานบ้านมากขึ้น แต่ผู้หญิงก็ยังคงยึดถือค่านิยมดั้งเดิมที่จะต้องทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ทั้งการเป็นภรรยาที่ดี และการเป็นแม่บ้านที่ดีควบคู่กันไปกับงานอาชีพนอกบ้าน

ปาริชาติ เรื่องพิเศษ (2532) ศึกษาแรงงานผู้หญิง : ผลกระทบของการจ้างงานต่อสถานภาพของผู้หญิงและครอบครัว ศึกษากรณีหมู่บ้านปงป่าเอื้อง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการแบ่งงานระหว่างชายหญิง ผลการศึกษาพบว่า อำนาจในครอบครัวไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้หญิงยังคงดำรงบทบาททางด้านเศรษฐกิจสูงทางด้านทัศนคติที่มีต่อความแตกต่างทางเพศ ที่เน้นว่าความรับผิดชอบของผู้หญิงคืองานบ้านและงานของผู้ชายคืองานนอกบ้าน พบว่ายังมีอิทธิพลอยู่มาก แม้ว่าปัจจุบันผู้หญิงจะมีส่วนในการ

ออกทำมาหากินนอกหมู่บ้านกันมาก ทำให้ภาระหน้าที่ของงานบ้านไม่ได้รับการช่วยเหลือแบ่งเบาจากผู้ชาย เพราะมองว่าเป็นงานของผู้หญิงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปก็คือ การทำงานของผู้หญิงหนักขึ้นเป็น 2 เท่า การปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้หญิงหลังการออกไปทำงานรับจ้าง เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปเนื่องจากทัศนคติบางประการที่มีอยู่ในสังคม

จากแนวคิดและผลการศึกษาดังกล่าว เจตคติต่องานบ้าน ถือว่าเป็นปัจจัยคุณลักษณะที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ที่อาจมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวการตั้งสมมติฐานว่า เจตคติต่องานบ้าน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของแรงงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา

4) การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา

การรับรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล การรับรู้บทบาทมาจากคำว่า “การรับรู้” และคำว่า “บทบาท” มีกระบวนการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ และบทบาทสรุปได้ดังนี้

กันยา สุวรรณแสง (2536:34) กล่าวว่า การรับรู้หมายถึงการใช้ประสบการณ์เดิม แปลความหมายสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัส แล้วเกิดความรู้สึกตระเล็กรู้ความหมายว่าเป็นอะไร ส่วนในความหมายของ กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล (2528) ที่กล่าวว่า การรับรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอวัยวะที่ใช้ในการรับรู้ ได้แก่ ระบบประสาทรับความรู้สึก และสมอง หรือประสบการณ์ในอดีต ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ภูมิหลังด้านชีวภาพ ด้านการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจสังคม (กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล 2528 อ้างถึงใน นัทธมนวรรณ ยิ่งเจริญสุข 2545 : 17)

ลออ หุตางกูร (2529: 22) ให้ความหมายของการรับรู้ว่าเป็นการแปลความหมายสิ่งกระตุ้น มีผลทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองและการตอบสนองนั้น คือ พฤติกรรมของบุคคล บุคคลจะมีพฤติกรรมไปตามที่ได้รับรู้ พฤติกรรมจึงเป็นภาคปฏิบัติของการรับรู้ พฤติกรรมของบุคคลจะถูกสั่งการและควบคุมโดยการรับรู้

จากความหมายของการรับรู้ที่กล่าวถึง สรุปได้ว่า การรับรู้หมายถึง การแปลความหมายสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยความเข้าใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล แล้วมีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสิ่งเร้าที่บุคคลได้รับรู้มา ซึ่งการรับรู้ที่แตกต่างกันนี้ ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังที่ พอร์ตอร์ และลอร์เลอร์ (Porter and Lawler, 1975 อ้างถึงใน นัทธมนวรรณ ยิ่งเจริญสุข 2545 : 18) กล่าวว่า ถ้าหากการรับรู้

บทบาทของบุคคลไม่ถูกต้องแล้ว ผลการปฏิบัติงานจะเท่ากับศูนย์ ถึงแม้ว่าความสามารถจะอยู่ในระดับสูงก็ตาม

ความสำคัญของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดู โดยถือว่าครอบครัวเป็นตัวเชื่อมหรือมีบทบาทในการขัดเกลา ซึ่งบิดามารดาจะเป็นตัวแบบที่สำคัญของบุตร การเลียนแบบพฤติกรรมจากบิดามารดา ครอบครัวถือว่าเป็นแหล่งปฐมภูมิของการเรียนรู้ทางสังคม เช่นเด็กชายจะต้องเลียนแบบพ่อเก่งเหมือนพ่อ เด็กผู้หญิงต้องการเลียนแบบแม่ดีเหมือนแม่

จากการศึกษาของ โทเนอร์ (Tunmer, 1978 อ้างถึงใน ปันย์ รัฐกิจวิจารณ์ ๓๓๓ นศร 2542: 15) ได้เสนอหลักเกี่ยวกับภาวะการณ์ที่บุคคลและบทบาท จะมีความกลมกลืนกันคือ บุคคลมักจะกลมกลืนกับบทบาทที่บุคคลคิดว่ามีค่าสำคัญต่อเขา (significant other) หรือเป็นสิ่งที่เขากำหนดหรือยึดถือ ดังนั้นผู้เป็นบุตรจะถือว่าบิดามารดาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อเขา ดังนั้นเขาจึงมีบทบาทกลมกลืนกับบิดามารดา โดยบุตรชายมักจะยึดถือบิดาเป็นตัวอย่าง ส่วนบุตรสาวก็ยึดถือมารดาเป็นตัวอย่าง

ผลงานวิจัยต่างประเทศที่ผ่านมาได้แสดงถึง บิดามารดา จะเป็นตัวแบบพฤติกรรมของบุตร อาทิเช่น พิลแมน และกอร์ดอน (Pillman and Gordon อ้างถึงใน ปันย์ รัฐกิจวิจารณ์ ๓๓๓ นศร 2542: 16) พบว่า ระยะเวลาของการขัดเกลาจนเกิดเป็นนิสัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปรับตัวของวัยรุ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่า การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา เป็นปัจจัยคุณลักษณะที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ในอดีตของนางงาน จากการที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องบทบาทของภรรยาโดยการอบรมสั่งสอน และการรับรู้ได้เห็นมารดาปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้น ที่อาจจะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของนางงาน ดังที่ กรีน (Green, 1964 อ้างถึงใน เมทินี เศรษฐวิทยากุล 2545 : 14) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดให้สมาชิกได้เรียนรู้ แบบแผนความประพฤติ ในการดำเนินกิจกรรมในครอบครัว และสังคมตามบรรทัดฐานของสังคมเป็นการปลูกฝังความคิด ความคาดหวังการกำหนดบทบาทในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคล

5) การรับรู้บทบาทสามี

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้บทบาท อาจกล่าวได้ว่า การปฏิบัติตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง ย่อมมีการรับรู้บทบาทเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะการรับรู้ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานพฤติกรรมของบุคคล การรับรู้บทบาทจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลการที่บุคคลจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับบุคคลเหล่านั้นมี

การรับรู้ต่อสิ่งเร้าอย่างไร เพราะการรับรู้เป็นการแปลความหมายหรือตีความต่อสิ่งเร้า สิ่งเร้าเดียวกันอาจจะทำให้บุคคลมีการรับรู้ต่างกันได้ การที่บุคคลสามารถรับรู้สิ่งต่างๆได้ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง จะรับรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล เช่น อวัยวะสัมผัส ความสนใจ ความตั้งใจและประสบการณ์ที่ผ่านมา (กัญญา สุวรรณแสง อ้างถึงใน นันทมนวรรณ ยิ่งเจริญสุข 2545: 18)

การรับรู้บทบาทสามี โดยผ่านทางกรอบมขัดเกลาในครอบครัวให้มีบทบาททางเพศที่เหมาะสมจากพ่อแม่และคนในครอบครัว พ่อแม่และคนในครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิดจัดสร้าง ความสัมพันธ์ และเป็นแบบอย่างที่หล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดพฤติกรรม การแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งผลของการอบรมขัดเกลาในครอบครัว และสภาพแวดล้อมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่รับรู้ย่อมมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และบุคลิกภาพของบุคคล (พูนศิริ วัจนภูมิ 2544: 59)

การรับรู้บทบาทสามีนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่อาจมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทภรรยาของนางงานได้ กล่าวคือ หากนางงานได้รับการอบรมขัดเกลาจากพ่อแม่ ให้เห็นถึงบทบาทของสามีที่แตกต่างกัน ก็จะทำให้พวกเขามีความคาดหวังในบทบาทของสามีและบทบาทของภรรยาแตกต่างกัน ตัวอย่าง เช่น ครอบครัวไทยในอดีตสามีมักทำหน้าที่ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อกลับเข้ามาในบ้านก็จะไม่ทำหน้าที่อย่างอื่นอีก จะทิ้งบทบาทในการจัดการทรัพยากรครอบครัว บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และบทบาทอื่นๆ ให้แก่ภรรยา นางงานที่เกิดมาในสภาพแวดล้อมครอบครัวเช่นนี้ อาจมีความคาดหวังในบทบาทภรรยาแตกต่างกับคนที่เกิดมาในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัวสมัยใหม่ ซึ่งทั้งพ่อและแม่ต่างมีบทบาทในครอบครัวอย่างเท่าเทียมกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า การรับรู้บทบาทสามี มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของนางงาน โรงงานอุตสาหกรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ยังไม่มีผู้ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา” โดยตรง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยที่มีตัวแปรใกล้เคียงกัน เช่น บทบาทภรรยาที่มีต่อครอบครัวด้านต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงบทบาทภรรยาในความคาดหวังของนางงาน โรงงานอุตสาหกรรมชัดเจนขึ้น ดังนี้

ดวงใจ อังวิทย์ (2537) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว : ศึกษากรณีเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวที่มีสมาชิก และไม่มีสมาชิกทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ในอำเภอบางประกง จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในอำเภอบางประกง โดยศึกษาการยอมรับผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมของครอบครัว เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ป้องกันปัญหาครอบครัวจากการเปลี่ยนแปลงสถาบันครอบครัว ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสามี และภรรยา ผลการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าควรเป็นหน้าที่ของสามีภรรยา ร่วมกันคือ บทบาทการเก็บรักษาเงิน บทบาทตัดสินใจการใช้จ่ายเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ บทบาทการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว บทบาทการดูแลบุตรหลานความประพฤติ การให้ คำปรึกษา การให้เวลาและพาไปพักผ่อน ส่วนบทบาทการใช้จ่ายเรื่องอาหารมีความเห็นตรงกันว่า เป็นบทบาทของภรรยา ส่วนบทบาทการหารายได้เลี้ยงครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่มีสมาชิก ครอบครัวทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เห็นว่าเป็นหน้าที่ของสามีและภรรยา ร่วมกัน ส่วน ครอบครัวที่ไม่มีสมาชิกทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เห็นว่าเป็นหน้าที่ของสามี

ประหยัด สายวิเชียร (2538) ศึกษาการดำเนินชีวิตในครอบครัวกับความเครียดในการทำงาน โดยศึกษาภาวะความเครียดในการทำงานของสามีภรรยาที่ทำงานนอกบ้าน ในด้านการ จัดการในบ้าน ความคาดหวังของสามีภรรยาที่มีต่อบทบาทของคู่ครอง กลุ่มประชากรคือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 198 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า ความรับผิดชอบต่องานบ้านทั้งสามีและภรรยา รับผิดชอบงานบ้านทั้งที่ทำร่วมกัน และแบ่ง หน้าที่สามีหรือภรรยา รับผิดชอบ การคาดหวังต่อคู่สมรสทั้งด้านการให้เวลากับงานบ้านและให้ เวลาแก่ลูก ๆ กลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่าจะใช้เวลาเท่ากับที่เป็นอยู่ ด้านการแบ่งเวลาให้กับงานและ ครอบครัวมีความรู้สึกว่างานทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ความรู้สึกในด้านครอบครัวเห็นด้วย ว่าสามีควรเป็นผู้นำของครอบครัว เห็นด้วยบางส่วนว่าสามีควรมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ เรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว ความรับผิดชอบหลักของผู้ชายที่แต่งงานแล้วคืองานอาชีพที่ทำอยู่ และแม่ที่มีลูกเล็ก ๆ ควรออกไปทำงานนอกบ้านเฉพาะกรณีที่ครอบครัวต้องการรายได้เพิ่มเท่านั้น

ปาริชาติ เรื่องวิเศษ (2532) ศึกษาแรงงานผู้หญิง : ผลกระทบของการจ้างงานต่อ สถานภาพของผู้หญิงและครอบครัว ศึกษากรณีหมู่บ้านป่าเอื้อง อำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการแบ่งงานระหว่างชายหญิง ในระบบการเพาะปลูกแบบยังชีพ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการจ้างแรงงานของผู้หญิง การเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นในครอบครัว เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า อำนาจในครอบครัวพบว่าไม่ เปลี่ยนแปลง เพราะผู้หญิงยังคงดำรงบทบาททางด้านเศรษฐกิจสูงอยู่ ทางด้านทัศนคติที่มีต่อความ แตกต่างทางเพศที่เห็นว่าความรับผิดชอบของผู้หญิงคืองานบ้าน และงานของผู้ชายคืองานนอก บ้านพบว่า ยังมีอิทธิพลอยู่มากแม้ว่าปัจจุบันผู้หญิงจะทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้ภาระหน้าที่ ของงานบ้านไม่ได้รับการช่วยเหลือแบ่งเบาจากผู้ชาย เพราะมองว่าเป็นงานของผู้หญิง กล่าวโดย

สรุปก็คือ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปก็คือการทำงานของผู้หญิงหนักขึ้นเป็น 2 เท่า การปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้หญิงหลังการออกไปทำงานรับจ้าง เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปเนื่องจากทัศนคติบางประการที่มีอยู่ในสังคม

พิมพัลย์ บุญมงคล (2539) ศึกษาาระบบความเชื่อและพฤติกรรมทางเพศและความสัมพันธ์หญิงชายในระบบครอบครัว : นัยยะและกลไกในระดับชุมชนเพื่อการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ในหญิงชนบท ผลการศึกษาถึงบทบาทเพศและความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในบริบทของครอบครัว และรูปแบบของอำนาจการต่อรองทางเพศของสตรี ผลการศึกษาพบว่า สตรีแม่บ้านเป็นผู้มีบทบาทหลักในบ้าน และบทบาทในทางเศรษฐกิจคือ การหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวเท่าๆ กับฝ่ายชาย การแบ่งงานในเรื่องงานบ้านมิได้เด็ดขาด ชายพ่อบ้านยังมีบทบาทในการช่วยเหลืองานบ้าน เช่น ทำกับข้าว และดูแลความสะอาดของบ้านงานบางอย่าง เช่น การซ่อมแซมบ้านเรือนเป็นเรื่องของฝ่ายชายแต่เพียงผู้เดียว สำหรับการตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินของครอบครัว ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ตัดสินใจใช้จ่ายเงินในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ประจำวันของครอบครัว ส่วนการตัดสินใจซื้อของชิ้นใหญ่มักเป็นการตัดสินใจของฝ่ายชายหรือร่วมกันทั้งสองฝ่าย

ปณัศย์ รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร(2542) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแบบแผนการแบ่งรับงานบ้านของสามี : กรณีศึกษาเขตเมืองนครราชสีมา ขอนแก่น และกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการ พนักงานธนาคาร พนักงานบริษัท ประชาชนทั่วไปในเขตเมืองนครราชสีมา ขอนแก่น กรุงเทพฯและปริมณฑล จำนวน 401 คน และต้องเป็นสามีหรือภรรยาที่สมรสและอาศัยอยู่ด้วยกันมีบุตรอาศัยอยู่ด้วย นอกจากนี้สามีและภรรยาจะต้องมีงานทำนอกบ้านทั้งคู่ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การศึกษาพบว่า การแบ่งรับงานบ้านของสามีจะมีรูปแบบที่สามีจะแบ่งรับงานบ้านน้อยกว่าภรรยาในภาพรวม เมื่อพิจารณาการแบ่งรับงานบ้านของสามีโดยดูแต่ละประเภทของงาน พบว่า ในหมวดงานที่เป็นงานบ้านของเพศหญิงคือ งานที่เกี่ยวกับการเงินสามีจะแบ่งรับงานด้านนี้น้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานบ้านของเพศหญิงทั้งหมด รองลงมาคืองานที่เกี่ยวกับการดูแลบุตร งานที่เกี่ยวกับการด้านอาหาร งานที่เกี่ยวกับการด้านทำความสะอาด ตามลำดับ ส่วนงานบ้านที่เป็นงานของเพศชายคือ งานที่เกี่ยวกับการรักษาซ่อมแซม สามียังคงแบ่งรับงานด้านนี้มากกว่าภรรยาอยู่เหมือนเดิม ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการแบ่งรับงานบ้านของสามี พบว่า ความคิดเกี่ยวกับหัวหน้าครอบครัวของภรรยา ที่มีความสัมพันธ์กับการแบ่งรับงานบ้านของสามี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สายฝน น้อยหิด (2539) ศึกษาครัวเรือนไทย การศึกษาการเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์เชิงบทบาทของสมาชิกในครัวเรือน โดยศึกษาสภาพทั่วไปของครัวเรือนไทย

แบบแผนความสัมพันธ์เชิงบทบาทของสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มประชากรคือ ครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทของอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การจำแนกบทบาทของสมาชิกในครัวเรือนมีแบบแผนแตกต่างกัน ซึ่งบทบาทในครัวเรือนที่สำคัญในการยึดเหนี่ยวสมาชิกในครัวเรือนคือ บทบาทในการทำงานเชิงเศรษฐกิจ บทบาทการตัดสินใจในกิจกรรมที่สำคัญของครัวเรือน บทบาทการติดต่อกับโลกภายนอก และบทบาทภายในครัวเรือนพบว่า หัวหน้าครัวเรือนทั้งชายและหญิงเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ต่อบทบาทในการทำงานเชิงเศรษฐกิจสูงกว่าสมาชิกอื่นๆ และหัวหน้าครัวเรือนมีบทบาทในการตัดสินใจในกิจกรรมที่สำคัญของครัวเรือน ส่วนภาระงานบ้านและการอบรมเลี้ยงดูบุตรคู่สมรสรับผิดชอบร่วมกัน หัวหน้าครัวเรือนและคู่สมรสเป็นบุคคลหลักในการทำหน้าที่ต่างๆ เพื่อการดำรงอยู่ของสมาชิกในครัวเรือนให้ครัวเรือนอยู่รอด

จุฑาพนิต กลิ่นเฟื่อง (2523) ศึกษาผลสะท้อนอันเนื่องมาจากการทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อครอบครัว โดยศึกษาสภาพสังคมของกรุงเทพมหานคร ว่าเมื่อสตรีมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากแม่บ้านมีส่วนช่วยเหลือครอบครัวในด้านเศรษฐกิจ จะมีผลกระทบต่อภาระงานในบ้าน การเลี้ยงดูบุตร การแบ่งบทบาทและการตัดสินใจอย่างไร กลุ่มประชากรคือ ภรรยาที่ทำงานนอกบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการแบ่งงานมีความเห็นว่าการกิจต่างๆ ควรเป็นภาระของภรรยา ด้านการเลี้ยงดูบุตรและการตัดสินใจนั้นสามีภรรยาควรช่วยกันรับภาระ เฉพาะการเลี้ยงดูบุตรพบว่า สามีมีส่วนในการอบรมดูแลบุตรมากกว่าแต่ก่อนซึ่งเป็นภาระของภรรยาแต่ฝ่ายเดียว ด้านการตัดสินใจนั้นสามีให้โอกาสภร่ายาร่วมกันตัดสินใจกับตนแสดงให้เห็นว่า ภร่ายามีส่วนแสดงความคิดเห็นให้คำปรึกษากับสามีมากขึ้น ซึ่งแต่ก่อนนั้นเป็นภาระของสามีทั้งหมด ส่วนเรื่องแบ่งบทบาทของกลุ่มภร่ายาไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ

กมลพรรณ สนศิริ (2540) ศึกษาการทำงานของสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาการทำงานของสตรีที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างและความสัมพันธ์ของครอบครัว การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ด้านครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัญหาครอบครัวของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มประชากรคือ สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า ในด้านครอบครัวเมื่อมีปัญหาสำคัญ ๆ ของครอบครัว ต้องมีการพูดคุยหรือปรึกษาหารือกันทุกครั้ง มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวร่วมกันทุกครั้ง สำหรับสตรีที่มีบุตรมีบทบาทสอดคล้องกันเกี่ยวกับการดูแลบุตร ส่วนใหญ่เคยพาบุตรไปตรวจสุขภาพ สตรีมีเวลาเล่นกับบุตรบ้าง และเห็นด้วยว่าแม่จำเป็นต้องมีเวลาว่างสำหรับเล่นกับบุตร ในด้านเศรษฐกิจสตรีส่วน

ใหญ่มีบทบาทในการจัดการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการออมทรัพย์โดยการฝากธนาคาร ในด้านสังคมสตรีส่วนใหญ่มีบทบาทการพบปะญาติ โดยจะไปเยี่ยมพ่อแม่พี่น้องเป็นประจำ

ภัตสร ลิมานนท์และคณะ (2538) ศึกษาโครงการศึกษาครอบครัวไทย โดยศึกษาตัวกำหนดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ ของคนต่างรุ่นและต่างเพศในครอบครัว โดยสัมภาษณ์ชาย-หญิง ในเขตเมืองและชนบทของทุกภาคจำนวน 3,237 คน เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งประวัติของครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ภาระการรับผิดชอบงานบ้าน และการตัดสินใจภายในครอบครัว พบว่า การแบ่งภาระหน้าที่ของสมาชิกครอบครัว เกิดขึ้นตามสถานะภาพเพศและอายุของบุคคล ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตร พบว่า ผู้ตอบชายและหญิงมากกว่าครึ่งตอบว่า ภรรยาเป็นผู้ดูแลบุตร และร้อยละ 70 ของผู้ตอบหญิงตอบว่า เป็นผู้ดูแลบุตรในตอนกลางวัน รองลงมาคือ สามีและภรรยาช่วยกันดูแลบุตร แบบแผนดังกล่าวมีแนวโน้มใกล้เคียงกันทั้งในเขตเมืองและชนบท สำหรับการดูแลบุตรวัย 0-3 ปี ผู้ตอบหญิงร้อยละ 90 ตอบว่าตนเป็นผู้ดูแลบุตรเองลักษณะดังกล่าวพบทั้งในเขตเมืองและชนบท สำหรับบุตรวัย 3 - 10 ปี แบบแผนการดูแลบุตรก็ไม่แตกต่างกันคือ อัตราร้อยละ 79.1 และร้อยละ 75.1 สำหรับผู้ตอบเขตชนบทและเขตเมืองตามลำดับ ตอบว่าภรรยาเป็นผู้ดูแลบุตร รองลงมาคือสามีและภรรยาช่วยกันดูแล

เรื่องการแบ่งบทบาทการรับผิดชอบของสมาชิกครอบครัว พบว่า ผู้ตอบชายและหญิงส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ทั้งสามีและภรรยาควรช่วยเหลือกันในเรื่องงานบ้าน โดยผู้ตอบชายในอัตราร้อยละที่สูงกว่าหญิง เห็นด้วยกับความคิดเห็นดังกล่าวทั้งในเขตเมืองและชนบท ส่วนเรื่องการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว ทั้งสามีและภรรยามีส่วนร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นไปในครอบครัวโดยไม่ปล่อยให้เป็นการตัดสินใจของฝ่ายใดฝ่ายเดียว และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก พี่น้อง ยังมีความเหนียวแน่นพอควรโดยมีการรักษาความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การขอคำปรึกษา การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งข่าวสาร และขอความช่วยเหลือด้านการเงิน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าความคาดหวังของแรงงานขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยคุณลักษณะของแรงงาน และปัจจัยประสบการณ์จากสภาพแวดล้อม การศึกษานี้จะทำให้ทราบข้อมูลความคาดหวังของแรงงาน โรงงานอุตสาหกรรม ต่อบทบาทภรรยาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคาดหวัง ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูล เพื่อช่วยส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทภรรยาที่มีความสำคัญกับครอบครัว และเป็นแนวทางการปฏิบัติตามบทบาทภรรยาให้สอดคล้องเหมาะสมตามความคาดหวังเพื่อการมีชีวิตสมรสที่มั่นคงผาสุกต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย “ ความคาดหวังต่อบทบาททรรษาของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังต่อบทบาททรรษา รวมถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาททรรษาของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือคณงานชาย-หญิง ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีสถานที่ตั้งประกอบการอยู่ในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี และเป็นโรงงานที่เสียภาษี ณ สรรพากรพื้นที่สาขาพานทอง จำนวน 63 โรงงาน รวมคณงาน 2,040 คน

1.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นคณงานชาย - หญิง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครชซีและมอร์แกน(R.V. Krejcie and D. W. Morgan อ้างถึงใน นิสาร์ตัน ศิลปะเดช 2542 :110 - 111) โดยอาศัยหลักจำนวนประชากรน้อยกลุ่มตัวอย่างมากและจำนวนประชากรมากกลุ่มตัวอย่างน้อย ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 275 คน

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

กำหนดวิธีการสุ่มเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย และคัดเลือกเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นเขตที่มีการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรกรรมมาเป็น

ชุมชนเมืองอุตสาหกรรม โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก และเป็นเขตอุตสาหกรรมใหม่ พานทอง (ชุมชนอุตสาหกรรม) ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2541 ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมเฉพาะที่เสียดาษี ณ สรรพากรพื้นที่สาขาพานทองมีจำนวน 63 โรงงาน และมีคนงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก

ขั้นตอนที่ 2. สุ่มโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นตัวแทนโรงงานจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งโรงงานอุตสาหกรรมเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1. โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนคนงานชายมากกว่าหญิง 21 โรงงาน

กลุ่มที่ 2. โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนคนงานหญิงมากกว่าชาย 21 โรงงาน

กลุ่มที่ 3. โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนคนงานชายหญิงใกล้เคียงกัน 21 โรงงาน

ในแต่ละกลุ่มโรงงานเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) มากลุ่มละ 2 โรงงาน ได้โรงงานเป้าหมาย 6 โรงงาน คือ

โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนคนงานชายมากกว่าหญิง 2 โรงงาน ได้แก่ บริษัท คอบบร่าท์ จำกัด. และ บริษัท อุตสาหกรรมท่อเหล็ก จำกัด.

โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนคนงานหญิงมากกว่าชาย 2 โรงงาน ได้แก่ บริษัท แกรนด์เนส จำกัด. และบริษัท ไทยวันเดอร์ฟูล วาย เคเบิล จำกัด.

โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนคนงานชายหญิงใกล้เคียงกัน 2 โรงงาน ได้แก่ บริษัท หมิงไท่ จำกัด. และบริษัท ซีเท็กซ์อินดัสทรีล คอร์เปอร์เรชั่น จำกัด.

ขั้นตอนที่ 3. สุ่มจำนวนคนงานของในแต่ละโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นตัวแทนคนงาน ด้วยข้อจำกัดเรื่องกฎระเบียบของการปฏิบัติงานและความสะดวกพร้อมของคนงานในการให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงงานเป็นจำนวนแน่นอน คือ โรงงานละ 50 คน เท่ากันได้คนงานที่สุ่มได้เป็นหน่วยตัวอย่างรวม 300 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบตามจำนวนโควตาที่กำหนดไว้ จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้จำนวน 275 ชุด

รายละเอียดข้อมูลตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 โรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนคนงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัย

	โรงงานอุตสาหกรรม	คนงาน(คน)			ตัวอย่าง จำนวน
		ชาย	หญิง	รวม	
กลุ่มที่1	โรงงานที่มีคนงานชายมากกว่าหญิง				
	1. บริษัท คอบบร้าท์ จำกัด.	82	0	82	43
	2. บริษัท อุตสาหกรรมท่อเหล็ก จำกัด.	115	58	173	45
กลุ่มที่2	โรงงานที่มีคนงานหญิงมากกว่าชาย				
	1. บริษัท แกรนด์เนส จำกัด.	35	70	105	46
	2. บริษัท ไทยวันเดอร์ฟูล วาย เคเบิล จำกัด.	79	314	393	48
กลุ่มที่3	โรงงานที่มีคนงานชายหญิงใกล้เคียงกัน				
	1. บริษัท หมิงไท่ จำกัด.	50	45	95	46
	2. บริษัท ซีเท็กซ์อินคัทเทรียล คอร์เปอร์เรชั่น จำกัด.	56	50	106	47
		รวม		954	275

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย คำชี้แจงวัตถุประสงค์การขอเก็บข้อมูล และส่วนของข้อคำถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1. เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของคนงาน และข้อมูลที่เป็นตัวแปรอิสระของการวิจัย ลักษณะของแบบสอบถามมี 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของพนักงาน ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้ สถานภาพการสมรส และรูปแบบครอบครัวของพนักงาน ลักษณะข้อคำถาม แบบเช็ครายการมีจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2. แบบวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู สร้างโดยปรับปรุงจากแบบวัดการ อบรมเลี้ยงดู จากงานวิจัยของ สุภาศิริ การิกาญจน์(2541) อุบลรัตน์ โพธิโกสม (2523) และพลนุช พุ่มไสว (2543) จำนวน 30 ข้อ ลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่ารวม (Rating Scale) 4 ระดับ โดยครอบคลุมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1-10
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ข้อคำถามที่ 11-20
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ได้แก่ ข้อคำถามที่ 21-30

ส่วนที่ 3. แบบวัดความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ ลักษณะข้อคำถามแบบ มาตราส่วนประเมินค่ารวม (Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 10 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาเพื่อวัดความ คิดเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ การให้คุณค่าที่มีต่อความเป็นเพศชาย - หญิง เสมอภาค เท่าเทียมกันระดับใด

ส่วนที่ 4. แบบวัดเจตคติต่องานบ้าน ลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมิน ค่ารวม(Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 8 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาเพื่อวัดเจตคติความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อ งานบ้าน ได้แก่ งานทำอาหาร งานซักรีดเสื้อผ้า และงานดูแลรักษาทำความสะอาดซ่อมแซมบ้าน ว่าเป็นงานที่ดีมีคุณค่าในระดับใด

ส่วนที่ 5. แบบวัดการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา ลักษณะข้อคำถามแบบมาตร ส่วนประเมินค่ารวม(Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 10 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาเพื่อวัดการรับรู้ การเคยได้เห็นมารดาปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาทภรรยาในด้านต่างๆ 5 ด้านบทบาทที่เกี่ยวข้องกับ งานวิจัย ได้แก่ บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ในครอบครัว ว่ามารดาของตนปฏิบัติตามบทบาทภรรยาดังกล่าวในระดับใด

ส่วนที่ 6. แบบวัดการรับรู้บทบาทสามี ลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วน ประเมินค่ารวม(Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 5 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาเพื่อวัดการรับรู้บทบาทสามี ว่าผู้ที่เป็นสามีควรปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาทของสามี ใน 5 ด้านบทบาทที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ในระดับใด

ตอนที่ 2. แบบสอบถามความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา เป็นแบบสอบถามความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ผู้วิจัยสร้างโดยอาศัย แนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม ลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่ารวม (Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 37 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุมบทบาทภรรยาใน 5 ด้านบทบาทที่ศึกษา โดยคนงานคาดหวังให้ผู้เป็นภรรยาควรปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาทภรรยาดังกล่าว ในระดับใด ได้แก่

บทบาทการจัดการทรัพยากรครอบครัว	จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1-7
บทบาทการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร	จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 8-15
บทบาทการหาเลี้ยงครอบครัว	จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 16-20
บทบาทการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว	จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 21-27
บทบาทการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 28-37

2.2 เกณฑ์การให้ค่าคะแนนและเกณฑ์การแปลผล

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดให้เลือกตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่ารวม (Rating Scale) 4 ระดับ สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในการตอบแบบสอบถามในแต่ละระดับความคิดเห็น ดังนี้

ข้อคำถามที่มีความหมายในด้านบวก	ให้ค่าคะแนน ดังนี้
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

ข้อคำถามที่มีความหมายในด้านลบ	ให้ค่าคะแนน ดังนี้
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ 4 คะแนน

ส่วนเกณฑ์ในการแปลผลของตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้จัดระดับของการแสดงความคิดเห็น การมีเจตคติ การรับรู้บทบาท และความคาดหวัง จาก 4 ระดับ ให้เหลือเพียง 3 ระดับ

โดยการกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย เพื่อแบ่งระดับของเกณฑ์การแปลผลของตัวแปร รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้ บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี และความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา โดยนำ คะแนนที่วัดได้แบบมาตรฐานประเมินค่ารวม มาจัดเป็นอันตรภาคชั้น (บุญเรียง ขจรศิลป์ 2539 : 12-14) เพื่อใช้ในการแปลความหมายตามสูตร ดังนี้

$$\text{สูตรอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ได้เกณฑ์การวัดระดับค่าตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับต่ำ
คะแนนค่าเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับสูง

2.3 การพัฒนาเครื่องมือวิจัย

การศึกษานี้ ได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง ปัจจัยที่มีผลกับความคาดหวัง และบทบาทภรรยา เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม

2.3.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างแบบสอบถาม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.3.3 สร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องและครอบคลุมกับเนื้อหาของการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำและความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับความเห็นชอบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับคนงานโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ บริษัท เคเค พานทอง จำนวน 50 คน และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ ของเครื่องมือ (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach)

ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ความเชื่อถือได้ (Reliability Coefficient) ของตัวแปรแต่ละตอนของแบบสอบถาม ดังนี้

ตัวแปร	จำนวนข้อ	ค่า α
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	10	.8381
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	10	.8198
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	10	.7881
ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	10	.7367
เจตคติต่องานบ้าน	8	.7608
การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา	10	.7377
การรับรู้บทบาทสามี	6	.8226
ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา	37	.9309

2.3.6 นำแบบสอบถามหลังจากทดสอบคุณภาพ ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอน การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และทำหนังสือถึงผู้จัดการ โรงงานของกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอ อนุญาตเก็บข้อมูล

3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างด้วยการแนะนำของหัวหน้า ในแผนกของคณงานกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวเพื่อทำความรู้จักชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการวิจัย จากนั้นจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดดำเนินการจัดระเบียบ ลงรหัสแล้วนำไป ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Sciences) แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic)

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร โดยการหาค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ ทั้งสามรูปแบบ การอบรมเลี้ยงดู ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี และความคาดหวังของแรงงานต่อบทบาทภรรยา โดยการหาค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต (arithmetic means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

การกำหนดช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย เพื่อแบ่งระดับของตัวแปรที่วัดโดยนำคะแนนที่วัดได้แบบมาตรฐานส่วนประเมนค่ารวม มาจัดเป็นอันตรภาคชั้น (บุญเรียง ขจรศิลป์ 2539 : 12-14) เพื่อใช้ในการแปลความหมายตามสูตร ดังนี้

$$\text{สูตรอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ได้เกณฑ์การจัดระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ระดับสูง

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic)

4.2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของแรงงานโรงงานอุตสาหกรรม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ยอมรับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์การพิจารณาของ บาร์ทซ์ (Bartz, 1999 อ้างถึงใน บุญเรียง ขจรศิลป์ 2539 : 12-14) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
.80 หรือสูงกว่า	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.60 - .80	มีความสัมพันธ์กันสูง
.40 - .60	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
.20 - .40	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
.20 หรือต่ำกว่า	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

4.3 การนำเสนอข้อมูล

โดยการบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูล และด้วยตารางประกอบการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา ความคาดหวังต่อบทบาททรรษาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน โดยใช้แบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for Social and Science) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยา
- ตอนที่ 3. ข้อมูลความคาดหวังของคณงานต่อบทบาททรรษา
- ตอนที่ 4. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพรรณนาให้เห็นลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน สถานภาพการสมรส และรูปแบบครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรม มีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ ดังนี้ เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 275 คน จำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 192 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีก 83 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.2 เป็นเพศชาย

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุน้อย คือ มีอายุระหว่าง 18 – 24 ปี จำนวน 125 คน และอายุไม่เกิน 31 ปี มีจำนวน 85 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 76.4 และมีอายุระหว่าง 32 – 38 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 มีอายุระหว่าง 39 – 45 จำนวน 12 คนและมากกว่า 45 ปี มีน้อยสุดคือ 9 คน

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคุณวุฒิมัธยมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.3 คือ โดยจำแนกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 87 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6

มัธยมศึกษาตอนปลาย 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 และอนุปริญญา 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ส่วนที่จบปริญญาตรี มีจำนวน 75 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 275 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 27.3

รายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 70 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 9,000 บาท คืออยู่ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท 94 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และ 6,001- 9,000 บาท 101 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 ส่วนที่เหลือร้อยละ 30 มีรายได้อยู่ระหว่าง 9,001 – 12,000 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 และ 12,001 - 15,000 บาท ตามลำดับ

สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังโสดคือ 126 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 และแต่งงานแล้ว 93 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 ส่วนที่อยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ส่วนที่เหลือคือหม้าย และแยกกันอยู่ รวมคิดเป็นร้อยละ 4.8

รูปแบบครอบครัว กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว คือมีเฉพาะพ่อ แม่ ลูก และลักษณะเป็นครอบครัวขยายคือ สามี-ภรรยาอยู่ร่วมกับญาติ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ครอบครัวเดี่ยว 132 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และครอบครัวขยายจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.8 คืออยู่คนเดียวและอยู่กับเพื่อน ดังข้อมูลในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด

รายได้ต่อเดือน สถานภาพการสมรส และรูปแบบครอบครัว (n = 275 คน)

ข้อมูลลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	83	30.2
หญิง	192	69.8
อายุ		
18 – 24 ปี	125	45.5
25 – 31 ปี	85	30.9
32 – 38 ปี	44	16.0
39 – 45 ปี	12	4.4
มากกว่า 45 ปี	9	3.2
รวม	275	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	87	31.6
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	70	25.4
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา	42	15.3
ปริญญาตรี	75	27.3
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.4
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 3,000 บาท	2	0.7
3,001 – 6,000 บาท	92	33.5
6,001 – 9,000 บาท	101	36.7
9,001 – 12,000 บาท	48	17.4
12,001 – 15,000 บาท	23	8.4
15,001 บาทขึ้นไป	9	3.3
สถานภาพการสมรส		
โสด	126	45.8
สมรส อยู่ด้วยกัน	93	33.8
สมรส แยกกันอยู่	10	3.6
ไม่สมรส อยู่ด้วยกัน	43	15.6
หย่า/ม่าย	3	1.2
รูปแบบครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	132	48.0
ครอบครัวขยาย	127	46.2
อื่น ๆ	16	5.8
รวม	275	100.0

2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

2.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

การศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรอิสระที่ผู้วิจัยนำมาศึกษามี 2 กลุ่ม คือกลุ่มตัวแปร รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และกลุ่มตัวแปรปัจจัยทางจิตวิทยา โดยผู้วิจัยมองว่าในแต่ละครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน ดังนั้นจึงแบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และวัดระดับการอบรมเลี้ยงดูที่หน่วยงาน หน่วยงานอุตสาหกรรมได้รับออกเป็น 3 รูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

ผู้วิจัยได้วัดระดับการอบรมเลี้ยงดูของคณงาน หน่วยงานอุตสาหกรรม จากการใช้ข้อคำถามแบบประมาณค่ารวมจำนวน 10 ข้อ ในแต่ละรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และนำมาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อและโดยภาพรวม

เกณฑ์ในการแปลผลของตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้จัดระดับของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 ระดับ โดยการกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย เพื่อแบ่งระดับของเกณฑ์การแปลผลของตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยนำคะแนนที่วัดได้แบบมาตรฐานประเมินค่ารวมมาจัดเป็นอันตรภาคชั้น (บุญเรียง ขจรศิลป์ 2539 : 12-14) เพื่อใช้ในการแปลความหมายตามสูตรดังนี้

$$\text{สูตรอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ได้เกณฑ์การวัดระดับค่าตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับต่ำ
คะแนนค่าเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละรูปแบบ ดังนี้

(1) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

คณงาน หน่วยงานอุตสาหกรรม มีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูเท่ากับ 2.14 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อคำถามพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงคือ

พ่อแม่ให้ท่านคบเพื่อนชายหญิงได้อย่างอิสระตามใจชอบโดยไม่สนใจชกถาม, พ่อแม่ไม่วางกฎเกณฑ์ ระเบียบบังคับใด ๆ ให้ท่านต้องปฏิบัติตาม และพ่อแม่ไม่สนใจถามถึงผลการเรียนของท่านไม่ว่าผลการเรียนท่านจะดีหรือไม่ดี แต่ทั้งหมดก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยคือ พ่อแม่ไม่สนใจห้ามปรามท่านสามารถออกไปเที่ยวเตร่ ค้างคืนที่ไหนก็ได้ และพ่อแม่ไม่สนใจถามถึงเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายของท่านแม้ยามเจ็บป่วย ดังข้อมูลในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จำแนกตามรายข้อคำถาม (n = 275)

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. พ่อแม่ไม่สนใจถามถึงผลการเรียนของท่านไม่ว่าผลการเรียนท่านจะดีหรือไม่ดี	2.29	.90	ปานกลาง
2. พ่อแม่ให้ท่านคบเพื่อนชายหญิงได้อย่างอิสระตามใจชอบโดยไม่สนใจชกถาม	2.36	.83	ปานกลาง
3. พ่อแม่ไม่สนใจห้ามปรามท่านสามารถออกไปเที่ยวเตร่ ค้างคืนที่ไหนก็ได้	1.92	.96	ต่ำ
4. พ่อแม่ไม่ยกย่อง ชมเชย หรือลงโทษ ตักเตือนท่านเลยไม่ว่าท่านจะทำดีหรือทำความผิด	2.13	.84	ปานกลาง
5. พ่อแม่ไม่สนใจให้ความช่วยเหลือท่านตามคำขอร้อง	2.05	.88	ปานกลาง
6. พ่อแม่ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของท่าน	2.07	.93	ปานกลาง
7. พ่อแม่ไม่เคยพาท่านไปเที่ยวด้วยกันแม้จะเป็นวันหยุด	2.20	.85	ปานกลาง
8. พ่อแม่ไม่วางกฎเกณฑ์ ระเบียบบังคับใด ๆ ให้ท่านต้องปฏิบัติตาม	2.30	.81	ปานกลาง
9. พ่อแม่ไม่ถามถึงหน้าที่ การงานของท่านแม้ว่าท่านจะมีงานทำหรือไม่ก็ตาม	2.11	.84	ปานกลาง
10. พ่อแม่ไม่สนใจถามถึงเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายของท่านแม้ยามเจ็บป่วย	2.01	.88	ปานกลาง
รวม	2.14	.54	ปานกลาง

(2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

คนงานโรงงานอุตสาหกรรม มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนการอบรมเลี้ยงดู เท่ากับ 2.69 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงคือ พ่อแม่ให้อิสระท่านในการเลือกสาขาวิชาที่ท่านต้องการศึกษา, เมื่อท่านทำงานผิดพลาดพ่อแม่จะให้อำนาจใจและให้พยายามลองทำใหม่ และพ่อแม่ให้อิสระท่าน ตัดสินใจซื้อสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวได้เอง แต่ทั้งหมดก็ยังอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ยกเว้นข้อ พ่อแม่ให้อิสระท่านในการเลือกสาขาวิชาที่ท่านต้องการศึกษา ที่อยู่ในระดับสูง

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำคือ พ่อแม่อนุญาตให้ท่านออกไปเที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร และพ่อแม่ให้ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในครอบครัว ดังข้อมูลในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำแนกตามรายข้อคำถาม (n = 275)

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. พ่อแม่ให้ท่านร่วมกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนตามที่ท่านสนใจ	2.92	.79	ปานกลาง
2. พ่อแม่ให้อิสระท่าน ในการเลือกสาขาวิชาที่ท่านต้องการศึกษา	3.15	.79	สูง
3. พ่อแม่ให้อิสระท่าน ตัดสินใจซื้อสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวได้เอง	2.97	.83	ปานกลาง
4. เมื่อพ่อแม่อบรมสั่งสอน และท่านมีข้อโต้แย้งซักถาม พ่อแม่ยินดีรับฟังท่าน	2.88	.75	ปานกลาง
5. พ่อแม่ให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่งบ้าน	2.88	.79	ปานกลาง
6. พ่อแม่อนุญาตให้ท่านออกไปเที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร	2.47	.97	ปานกลาง
7. พ่อแม่จัดแบ่งงานบ้านให้ท่านทำตามความสามารถของท่าน	2.72	.76	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
8. เมื่อท่านทำงานผิดพลาดพ่อแม่จะให้กำลังใจและให้พยายามลองทำใหม่	3.00	.77	ปานกลาง
9. พ่อแม่จะชี้แจงเหตุผลก่อนลงโทษเมื่อท่านทำผิดกฎระเบียบของครอบครัว	2.73	.75	ปานกลาง
10. พ่อแม่ให้ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในครอบครัว	2.69	.82	ปานกลาง
รวม	2.69	.82	ปานกลาง

(3) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

คนงานโรงงานอุตสาหกรรม มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูเท่ากับ 2.10 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 เมื่อพิจารณารายข้อคำถามจะเห็นว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงคือพ่อแม่จะซักถามท่านตลอดว่าไปไหน ไปทำอะไร เมื่อท่านต้องออกไปนอกบ้าน, พ่อแม่จะแสดงออกให้เห็นว่าท่านยังเป็นเด็กเสมอไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และพ่อแม่ไม่ให้โอกาสท่านได้เลือกอาชีพอย่างอิสระต้องฟังคำแนะนำจากพ่อแม่ แต่ทั้งหมดก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำคือ พ่อแม่ให้ท่านต้องสวมเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายตามที่พ่อแม่จัดหาให้เท่านั้น และเมื่ออยู่บ้านพ่อแม่บังคับให้ท่านรับประทานอาหารที่พ่อแม่จัดให้ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จำแนกตามรายข้อคำถาม (n = 275)

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. พ่อแม่จะซักถามท่านตลอดว่า ไปไหน ไปทำอะไร เมื่อท่านต้องออกไปนอกบ้าน	2.80	.80	ปานกลาง
2. พ่อแม่จะแสดงออกให้เห็นว่าท่านยังเป็นเด็กเสมอไม่สามารถตัดสินใจปัญหาได้ด้วยตนเอง	2.55	.80	ปานกลาง
3. พ่อแม่ควบคุมการอ่านหนังสือของท่านอย่างเข้มงวด ต้องอ่านเฉพาะที่เป็นหนังสือเรียนเท่านั้น	1.98	.70	ต่ำ
4. พ่อแม่จะต้องซักถามถึงประวัติส่วนตัวของเพื่อน ๆ สนิทของท่าน	2.14	.86	ปานกลาง
5. พ่อแม่ไม่ให้โอกาสท่านได้เลือกอาชีพอย่างอิสระต้องฟังคำแนะนำจากพ่อแม่	2.26	.93	ปานกลาง
6. พ่อแม่บังคับให้ท่านทำกิจกรรม งานอดิเรกตามที่พ่อแม่ต้องการ	1.88	.79	ต่ำ
7. พ่อแม่ให้ท่านต้องสวมเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายตามที่พ่อแม่จัดทำให้เท่านั้น	1.72	.77	ต่ำ
8. เมื่ออยู่บ้านพ่อแม่บังคับให้ท่านรับประทานอาหารที่พ่อแม่จัดให้	1.82	.80	ต่ำ
9. พ่อแม่บังคับให้ท่านเลิกคบ เลิกติดต่อกับเพื่อนหากพ่อแม่ไม่ชอบเพื่อนของท่านคนใด	1.89	.87	ต่ำ
10. พ่อแม่จะควบคุมการใช้จ่าย การซื้อสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวของท่านทุกอย่าง	2.05	.79	ปานกลาง
รวม	2.10	.46	ปานกลาง

2.2 ปัจจัยทางจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ กลุ่มตัวแปรอิสระที่ผู้วิจัยศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มตัวแปรปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี ผู้วิจัยได้วัดระดับของตัวแปรทางจิตวิทยาดังกล่าวของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม จากการใช้ข้อคำถามแบบประมาณค่ารวมในแต่ละตัวแปร และนำมาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อและโดยภาพรวมเกณฑ์ในการแปลผลของตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้จัดเป็น 3 ระดับ โดยการกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย เพื่อแบ่งระดับของเกณฑ์การแปลผลของตัวแปร โดยนำคะแนนที่วัดได้แบบมาตรฐานประเมินค่ารวม มาจัดเป็นอันตรภาคชั้น (บุญเรียง ขจรศิลป์ 2539 : 12-14) เพื่อใช้ในการแปลความหมายตามสูตรเช่นเดียวกับตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ได้เกณฑ์การวัดระดับค่าตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับต่ำ
คะแนนค่าเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัจจัยทางจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลระดับของตัวแปรแต่ละตัว ดังนี้

1) ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง หรือมีความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนความเห็นเรื่องนี้ เท่ากับ 2.98 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41

เมื่อพิจารณารายข้อคำถามจะเห็นว่า ในข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับสูงคือ ลูกชายกับลูกสาวควรมีสិทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน, ผู้หญิงควรมีสิทธิได้เลื่อนตำแหน่งในหน้าที่การงานเท่ากับผู้ชายตามความสามารถ และผู้หญิงที่ครองตนเป็นโสดไม่แต่งงานไม่ใช่เรื่องเสียหาย และข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นลบ คณงานโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ก็จะไม่เห็นด้วยทำให้ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนในระดับต่ำ เช่น เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ และลูกสาวมีโอกาสนำความเสียหายมาสู่ครอบครัวมากกว่าลูกชาย ดังข้อมูลในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความเห็นเรื่องเสมอภาคทางเพศ
จำแนกตามรายชื่อคำถาม (n= 275)

ความเห็นเรื่องเสมอภาคทางเพศ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านต้องการมีลูกชายไว้สืบสกุล	3.19	.84	สูง
2. ท่านต้องการมีลูกสาวไว้เป็นหลักสำหรับครอบครัว	3.00	.83	ปานกลาง
3. ผู้ชายให้ความสำคัญกับหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิง	2.74	.84	ปานกลาง
4. เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ	2.25	.87	ปานกลาง
5. ลูกสาวมีโอกาสนำความเสียหายมาสู่ครอบครัวมากกว่าลูกชาย	2.31	.86	ปานกลาง
6. ลูกชายกับลูกสาวควรมีสិทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	3.53	.79	สูง
7. ผู้หญิงควรมีสิทธิได้เลื่อนตำแหน่งในหน้าที่การงานเท่ากับผู้ชายตามความสามารถ	3.36	.74	สูง
8. ผู้หญิงที่ครองคนเป็นโสด ไม่แต่งงานไม่ใช่เรื่องเสียหาย	3.25	.89	สูง
9. ผู้หญิงควรมีสิทธิเลือกใช้นามสกุลของตนเองหรือสามีเมื่อสมรสแล้ว	2.99	.91	ปานกลาง
10. ภรรยาอกใจสามี ผิดร้ายแรงเท่ากับสามีอกใจภรรยา	3.21	.90	สูง
รวม	2.98	.41	ปานกลาง

2) เจตคติต่องานบ้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เจตคติต่องานบ้านของคณงานโรงงานอุตสาหกรรมพบว่า มีเจตคติต่องานบ้านอยู่ในระดับสูง หรือคณงานมีความรู้สึกที่ดีต่องานบ้าน เห็นว่างานบ้านมีคุณค่าความสำคัญระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนเจตคติต่องานบ้านเท่ากับ 3.11 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53

เมื่อพิจารณารายชื่อคำถามจะเห็นว่า ในเกือบทุกข้อคำถามจะมีเจตคติต่องานบ้านอยู่ในระดับสูง เช่น งานดูแลรักษา ทำความสะอาด ซ่อมแซมบ้าน สมาชิกครอบครัวควรมีส่วน

ช่วยกันทำ, การช่วยกันทำอาหารเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว และงานดูแลรักษาทำความสะอาดบ้านถือเป็นการออกกำลังกายที่คืออย่างหนึ่ง มีเพียงสองข้อคำถาม ได้แก่ งานทำอาหาร ชักรีดเสื้อผ้า ไม่ใช่งานของเพศที่อ่อนแอ และงานทำอาหารเป็นงานที่เพลิดเพลินและสนุก ที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนแล้วจะพบว่า เป็นเจตคติระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับเจตคติต่องานบ้าน จำแนกตามรายข้อคำถาม (n = 275)

เจตคติต่องานบ้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การช่วยกันทำอาหารเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว	3.31	.64	สูง
2. งานทำอาหารเป็นงานที่เพลิดเพลินและสนุก	2.98	.76	ปานกลาง
3. งานชักรีดเสื้อผ้า เป็นงานที่สำคัญต่อสุขภาพอนามัยของครอบครัว	3.03	.79	สูง
4. สามีช่วยทำอาหาร ชักรีดเสื้อผ้า ไม่ใช่เรื่องเสียหายหรือน่าอับอาย	3.08	.91	สูง
5. งานทำอาหาร ชักรีดเสื้อผ้า ไม่ใช่งานของเพศที่อ่อนแอ	2.83	.93	ปานกลาง
6. งานดูแลรักษา ทำความสะอาด ซ่อมแซมบ้าน สมาชิกครอบครัวควรมีส่วนช่วยกันทำ	3.32	.77	สูง
7. งานดูแลรักษา ทำความสะอาด ซ่อมแซมบ้านเป็นภารกิจที่สำคัญของครอบครัว	3.16	.84	สูง
8. งานดูแลรักษาทำความสะอาดบ้านถือเป็นการออกกำลังกายที่คืออย่างหนึ่ง	3.21	.71	สูง
รวม	3.11	.53	สูง

3) การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา ของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดาอยู่ในระดับสูงคือ คนงานรับรู้วามารดา

ของตนได้ประพฤติปฏิบัติตนตามสถานภาพภรรยาในด้านต่างๆ โดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนการรับรู้เท่ากับ 3.12 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

เมื่อพิจารณารายข้อคำถามจะเห็นว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรมรับรู้ว่ามีมารดาของตนได้ประพฤติปฏิบัติตนตามสถานภาพภรรยาในระดับสูงเกือบทุกข้อ ได้แก่ แม่หุงข้าวทำกับข้าว เลี้ยงสมาชิกครอบครัว, แม่อบรมปลูกฝังลูกให้ยึดมั่นในหลักศาสนา และมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และแม่เอาใจใส่ดูแลปรนนิบัติสมาชิกครอบครัว ส่วนข้อที่รับรู้ว่ามีมารดามีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ แม่ทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ และแม่พาสมาชิกครอบครัวไปเยี่ยมเยียนญาติเมื่อมีโอกาส ดังข้อมูลในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา จำแนกตามรายข้อคำถาม (n = 275)

การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. แม่หุงข้าว ทำกับข้าว เลี้ยงสมาชิกครอบครัว	3.36	.67	สูง
2. แม่ทำหน้าที่ซักผ้าให้สมาชิกครอบครัว	2.99	.87	สูง
3. แม่เลี้ยงลูกทุกคนด้วยตนเอง	3.24	.79	สูง
4. แม่อบรมปลูกฝังลูกให้ยึดมั่นในหลักศาสนาและมี คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม	3.33	.78	สูง
5. แม่ทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้	2.78	.85	ปานกลาง
6. แม่ช่วยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัว	3.02	.80	สูง
7. แม่เป็นผู้ตัดสินใจในการซื้อสิ่งของเครื่องใช้ใน ครอบครัว	3.11	.81	สูง
8. แม่มีส่วนร่วมให้คำปรึกษา ออกความคิดเห็นเมื่อ ครอบครัวมีปัญหา	3.29	.77	สูง
9. แม่เอาใจใส่ดูแลปรนนิบัติสมาชิกครอบครัว	3.29	.74	สูง
10. แม่พาสมาชิกครอบครัวไปเยี่ยมเยียนญาติเมื่อมี โอกาส	2.85	.84	ปานกลาง
รวม	3.12	.52	สูง

4) การรับรู้บทบาทสามี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การรับรู้บทบาทสามีของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า การรับรู้บทบาทสามีอยู่ในระดับสูง หรือมีความคิดเห็นตามความรู้สึกรองคณงานว่า ผู้เป็นสามีควรมีบทบาทหน้าที่ในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนการรับรู้บทบาทสามีเท่ากับ 3.21 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55

เมื่อพิจารณารายข้อคำถามจะเห็นว่า การรับรู้บทบาทสามีอยู่ในระดับสูงเกือบทุกข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ ได้แก่ สามีควรมีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว, สามีควรจัดแบ่งเวลาให้กับครอบครัวอย่างเหมาะสม, สามีควรมีส่วนช่วยในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และสามีควรมีส่วนช่วยในการทำงานบ้าน คือมีความคิดเห็นตามความรู้สึกว่าสามีควรทำหน้าที่ดังกล่าวในระดับสูง มีเพียงข้อที่ว่า สามีควรมีอำนาจเด็ดขาดตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของครอบครัวที่มีการรับรู้หรือมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการรับรู้บทบาทสามี จำแนกตามรายข้อคำถาม (n = 275)

การรับรู้บทบาทสามี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สามีควรมีส่วนช่วยในการทำงานบ้าน	3.13	.75	สูง
2. สามีควรมีส่วนช่วยในการอบรมเลี้ยงดูบุตร	3.26	.72	สูง
3. สามีควรมีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว	3.47	.76	สูง
4. สามีควรมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว	2.88	.85	ปานกลาง
5. สามีควรจัดแบ่งเวลาให้กับครอบครัวอย่างเหมาะสม	3.34	.74	สูง
รวม	3.21	.55	สูง

3. ความคาดหวังของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ต่อบทบาทภรรยา

การศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรตามคือ ความคาดหวังของคณงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา ผู้วิจัยได้แบ่งบทบาทภรรยาเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจใน

ครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคาดหวังของคณาจารย์งานโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีต่อบทบาทภรรยา โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน โดยวัดระดับความคาดหวังของคณาจารย์งานโรงงานอุตสาหกรรม จากการใช้ข้อคำถามแบบประมาณค่า ในแต่ละด้านของบทบาทภรรยา และนำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและโดยภาพรวม

เกณฑ์ในการแปลผลของระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ผู้วิจัยได้จัดเป็น 3 ระดับ โดยการกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย เพื่อแบ่งระดับของเกณฑ์การแปลผลของตัวแปรโดยนำคะแนนที่วัดได้แบบมาตรฐานประเมิณค่ารวม มาจัดเป็นอันตรภาคชั้น (บุญเรียง ขจรศิลป์ 2539 : 12-14) เพื่อใช้ในการแปลความหมายตามสูตรเช่นเดียวกับตัวแปรอิสระข้างต้น

ได้เกณฑ์การวัดระดับค่าตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับต่ำ
คะแนนค่าเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	ค่าตัวแปรที่วัดอยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรความคาดหวังของคณาจารย์งานโรงงานอุตสาหกรรม ต่อบทบาทภรรยา ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรระดับความคาดหวังในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัวของคณาจารย์งานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง หรือมีความคาดหวังให้ภรรยาจัดการทำงานเรื่องอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาในด้านนี้เท่ากับ 2.82 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามจะเห็นว่า คณาจารย์งานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังให้ภรรยาจัดการงานด้านนี้ในระดับสูงในข้อ ภรรยาควรหุงข้าว ทำกับข้าว ให้แก่สมาชิกครอบครัวด้วยตนเอง และภรรยาควรจัดเครื่องเรือนตกแต่งบ้านให้เป็นระเบียบ ส่วนข้อที่มีความคาดหวังในระดับปานกลาง ได้แก่ ภรรยาควรจัดหาเสื้อผ้าที่เหมาะสมให้แก่สามีและบุตร, ภรรยา

ควรรีลั้งและจัดเก็บภาชนะประกอบอาหารด้วยตนเอง และข้อที่มีความคาดหวังในระดับต่ำ ได้แก่ ภาระยาควรซ่อมแซมบ้าน กลอนประตูหน้าต่งที่ซำรุคได้เอง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ค่ำเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)ของระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว จำแนกตามรายข้อคำถาม(n=275)

ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภรรยาควรงูงข้าว ทำกับข้าว ให้แก่สมาชิกครอบครัว ด้วยตนเอง	3.27	.64	สูง
2. ภรรยาควรรีลั้ง และจัดเก็บภาชนะประกอบอาหารด้วย ตนเอง	2.95	.76	ปานกลาง
3. ภรรยาควรถัดหาเสื้อผ้าที่เหมาะสมให้แก่สามีและบุตร	2.98	.78	ปานกลาง
4. ภรรยาควรงูง รีดเสื้อผ้า ให้แก่สมาชิกครอบครัว	2.86	.84	ปานกลาง
5. ภรรยาควรงวาดถู ทำความสะอาดทั้งภายในและ ภายนอกบริเวณบ้าน	2.82	.81	ปานกลาง
6. ภรรยาควรถัดเครื่องเรือน ตกแต่งบ้านให้เป็นระเบียบ	3.10	.70	สูง
7. ภรรยาควรงูงซ่อมแซมบ้าน เช่น กลอนประตู หน้าต่ง ที่ซำรุคได้เอง	1.79	.78	ต่ำ
รวม	2.82	.51	ปานกลาง

3.2 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรม เลี้ยงดูบุตร ของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมี บุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตรในระดับสูง หรือคาดหวังให้ภรรยาทำหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับบุตรอยู่ใน ระดับสูง โดยค่ำเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนความคาดหวังต่อบทบาทด้านนี้เท่ากับ 3.25 และค่ำ เบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) เท่ากับ 0.53

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามจะเห็นว่า คนงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความ คาดหวังให้ภรรยาทำหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับบุตรเกือบทุกประเด็นอยู่ในระดับสูง โดยข้อที่มีค่ำเฉลี่ย ของคะแนนความคาดหวังสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ภรรยาควรงูงเสริมเอาใจใส่ดูแลเรื่อง การศึกษาของบุตร, ภรรยาควรงูงเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด เมื่อบุตรอายุ 0-3 ขวบ

และภรรยาควรเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพของบุตร เช่น ด้านอาหารตามหลักโภชนาการ พานบุตรไปรับวัคซีน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังในระดับปานกลาง ได้แก่ ภรรยาควรสามารถมีบุตรชายสืบสกุลให้สามีได้ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ของระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามรายข้อคำถาม (n =275)

ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภรรยาควรสามารถมีบุตรได้ (ชายหรือหญิงก็ได้)	3.03	.91	สูง
2. ภรรยาควรสามารถมีบุตรชายสืบสกุลให้สามีได้	2.80	.92	ปานกลาง
3. ภรรยาควรเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา	3.42	.76	สูง
4. ภรรยาควรเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด เมื่อบุตร อายุ 0-3 ขวบ	3.45	.68	สูง
5. ภรรยาควรอบรมปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมแก่ บุตร	3.39	.74	สูง
6. ภรรยาควรสอนเรื่องเพศศึกษาแก่บุตรตามสมควร	3.02	.82	สูง
7. ภรรยาควรส่งเสริมเอาใจใส่ดูแลเรื่องการศึกษาของ บุตร	3.50	.71	สูง
8. ภรรยาควรเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพของบุตร เช่น ด้านอาหารตามหลักโภชนาการ พานบุตรไปรับวัคซีน	3.44	.73	สูง
รวม	3.25	.53	สูง

3.3 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง หรือมีความคาดหวังให้ภรรยาทำหน้าที่เกี่ยวกับ เศรษฐกิจของครอบครัวในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนความคาดหวังต่อ บทบาทด้านนี้เท่ากับ 2.78 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)เท่ากับ 0.56

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามจะเห็นว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความ คาดหวังคาดหวังให้ภรรยาทำหน้าที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัว ทุกประเด็นอยู่ในระดับ

ปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังสูงสองอันดับแรก ได้แก่ ภรรยาควรศึกษาทักษะวิชาชีพเพิ่มเติมเมื่อมีเวลาว่าง เพื่อประกอบอาชีพเสริมหารายได้ และภรรยาควรช่วยสามีประกอบอาชีพของครอบครัว แต่ทั้งสองประเด็นดังกล่าวยังคงคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังน้อยสุด ได้แก่ ภรรยาควรทำงานเพื่อให้มีรายได้สำหรับค่าใช้จ่ายของตนเอง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ของระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว จำแนกตามรายข้อคำถาม (n = 275)

ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภรรยาควรประกอบอาชีพเพื่อนำรายได้มาเลี้ยงครอบครัว	2.72	.83	ปานกลาง
2. ภรรยาควรช่วยสามีประกอบอาชีพของครอบครัว	2.85	.82	ปานกลาง
3. ภรรยาควรทำงานเพื่อให้มีรายได้สำหรับค่าใช้จ่ายของตนเอง	2.71	.71	ปานกลาง
4. ภรรยาควรศึกษาทักษะวิชาชีพเพิ่มเติมเมื่อมีเวลาว่างเพื่อประกอบอาชีพเสริมหารายได้	2.92	.70	ปานกลาง
5. ภรรยาควรช่วยออกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร	2.72	.77	ปานกลาง
รวม	2.78	.56	ปานกลาง

3.4 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว ของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว อยู่ในระดับสูง หรือคาดหวังให้ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจหรือร่วมตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในครอบครัวอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ของคะแนนความคาดหวังต่อบทบาทด้านนี้เท่ากับ 3.12 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) เท่ากับ 0.50

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามจะเห็นว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังให้ภรรมามีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว อยู่ในระดับสูงหลายประเด็น โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่อง

แบบแผนวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร, ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการมีบุตรคนแรกและจำนวนบุตรที่ต้องการ และภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการออม การลงทุนของครอบครัว ส่วนข้อที่มีความคาดหวังให้ภรรยามีส่วนร่วมตัดสินใจต่ำ ได้แก่ ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการเลือกงาน อาชีพนอกบ้านของสามี และภรรยาควรเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องการเลือกงาน เลือกอาชีพนอกบ้านของตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ของระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว จำแนกตามรายข้อคำถาม(n= 275)

ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการเลือกที่อยู่อาศัยของครอบครัว	3.15	.73	สูง
2. ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการจัดสรรเงินค่าใช้จ่ายของครอบครัว	3.19	.70	สูง
3. ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการออมการลงทุนของครอบครัว	3.27	.69	สูง
4. ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการมีบุตรคนแรกและจำนวนบุตรที่ต้องการ	3.31	.77	สูง
5. ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องแบบแผนวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร	3.44	.69	สูง
6. ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องการเลือกงานอาชีพนอกบ้านของสามี	2.67	.95	ปานกลาง
7. ภรรยาควรเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องการเลือกงานเลือกอาชีพนอกบ้านของตนเอง	2.87	.77	ปานกลาง
รวม	3.12	.50	สูง

3.5 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว อยู่ในระดับสูง หรือคาดหวังให้ภรรยาปฏิบัติต่อสมาชิกครอบครัวในด้านที่ดี เพื่อสร้างความพอใจ ความสุขให้แก่ครอบครัวในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนความคาดหวังต่อบทบาทด้านนี้เท่ากับ 3.07 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)เท่ากับ 0.50

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามจะเห็นว่า คนงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านนี้อยู่ในระดับสูงหลายประเด็น โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ภรรยาควรมีเวลาและใส่ใจให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่บุตร, ภรรยาควรมีการสัมผัสกับบุตร เช่น การโอบกอด จับมือ เพื่อแสดงถึงความรักที่มีต่อบุตร และภรรยาควรพาครอบครัวไปเยี่ยมเยียน บิดา มารดา ของแต่ละฝ่ายเมื่อมีโอกาส ส่วนประเด็นที่คาดหวังต่ำ ได้แก่ ภรรยาไม่ควรปฏิเสธสามีในการมีเพศสัมพันธ์เมื่อสามีต้องการ และภรรยาควรกล้าแสดงออกในเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างเปิดเผยกับสามี โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว จำแนกตามรายข้อคำถาม (n= 275)

ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภรรยาควรจัดให้มีกิจกรรมการพักผ่อนร่วมกันของสมาชิกครอบครัวเมื่อมีโอกาส	3.08	.81	สูง
2. ภรรยาไม่ควรปฏิเสธสามีในการมีเพศสัมพันธ์เมื่อสามีต้องการ	2.63	.97	ปานกลาง
3. ภรรยาควรกล้าแสดงออกในเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างเปิดเผยกับสามี	2.84	.80	ปานกลาง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. ภรรยาควรปรับทัศนคติเรื่องต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกับสามีเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง	3.03	.76	สูง
5. ภรรยาควรมีการสัมผัสกับบุตร เช่น การโอบกอดจับมือ เพื่อแสดงถึงความรักที่มีต่อบุตร	3.45	.73	สูง
6. ภรรยาควรมีเวลาและใส่ใจให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่บุตร	3.46	.73	สูง
7. ภรรยาควรให้โอกาส ยอมรับในการตัดสินใจเลือกคู่ครองของบุตร	3.04	.90	สูง
8. ภรรยาควรให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่บิดามารดา ของคู่สมรสเมื่อจำเป็น	2.97	.79	ปานกลาง
9. ภรรยาควรให้ความเคารพเชื่อฟัง บิดา มารดา ของคู่สมรส	3.09	.76	สูง
10. ภรรยาควรพาครอบครัวไปเยี่ยมเยียน บิดา มารดา ของแต่ละฝ่ายเมื่อมีโอกาส	3.16	.76	สูง
รวม	3.07	.50	ระดับสูง

3.6 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง หรือมีความคิดเห็นในแบบแผนการประพฤติ ปฏิบัติตนตามสถานภาพของภรรยา ตามหน้าที่ที่ภรรยาควรกระทำโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาเท่ากับ 3.03 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)เท่ากับ .39

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะเห็นว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร, ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ตามลำดับ ส่วนอีก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว

มีระดับค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาทั้งสองด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาจำแนกตามรายด้าน ($n = 275$)

ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว	2.82	.51	ปานกลาง
2. ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร	3.25	.53	สูง
3. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	2.78	.56	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว	3.12	.50	สูง
5. ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	3.07	.50	สูง
รวม	3.03	.39	สูง

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ 5 ข้อ ดังนี้

4.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวดกวดขัน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม

4.2 ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม

4.3 เจตคติต่องานบ้าน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม

4.4 การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม

4.5 การรับรู้บทบาทสามี มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม

จากสมมติฐานของการวิจัยดังกล่าว เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวด กวดขัน ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี กับตัวแปรตาม ได้แก่ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา โดยภาพรวม และแบ่งเป็นรายด้านอีก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

ด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามของการวิจัยครั้งนี้ เป็นตัวแปรที่มีการวัดแบบอันตรรกาคชั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่กำหนดทุกข้อพร้อมกัน โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 และแปลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาของ บาร์ทซ์ (Bartz, 1999) อ้างถึงใน บุญเรียง ขจรศิลป์ 2539:12-14) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
.80 หรือสูงกว่า	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.60 - .80	มีความสัมพันธ์กันสูง
.40 - .60	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
.20 - .40	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
.20 หรือต่ำกว่า	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

ได้ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน(r) ระหว่างตัวแปรอิสระที่กำหนดกับตัวแปรตามคือ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระกับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา โดยภาพรวม ปรากฏผลดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยา
กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	-.233**	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.465**	ปานกลาง
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	-.071	ไม่สัมพันธ์
ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	.601**	สูง
เจตคติต่องานบ้าน	.628**	สูง
การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา	.659**	สูง
การรับรู้บทบาทสามี	.654**	สูง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลจากตารางที่ 4.15 พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปรที่นำมาทดสอบความสัมพันธ์ 6 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม มีเพียง 1 ตัวแปร ที่ไม่มีความสัมพันธ์คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับสูง มี 4 ตัวแปร เรียงตามลำดับคือ การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี เจตคติต่องานบ้าน และความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.659, 0.654, 0.628 และ 0.601 ตามลำดับ มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรม มีการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี มีเจตคติต่องานบ้าน และมีความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศในระดับสูง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวมก็จะสูงขึ้นด้วย

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและต่ำมี 2 ตัวแปร ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.465 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรมมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ก็จะมี ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาในระดับปานกลาง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.233 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ

เป็นความสัมพันธ์ทางลบ กล่าวคือถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรมได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสูง ระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวมจะต่ำลง

4.2 ตัวแปรอิสระกับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการจัดการทรัพยากร

ครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน(r) ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ปรากฏผลดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว

ตัวแปรอิสระ	ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	-.057	ไม่สัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.233**	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	.002	ไม่สัมพันธ์
ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	.312**	ต่ำ
เจตคติต่องานบ้าน	.261**	ต่ำ
การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา	.341**	ต่ำ
การรับรู้บทบาทสามี	.306**	ต่ำ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลจากตารางที่ 4.16 พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร ที่นำมาทดสอบความสัมพันธ์ 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว มี 2 ตัวแปร ที่ไม่มีความสัมพันธ์คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ มี 5 ตัวแปร เรียงตามลำดับคือ

การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ การรับรู้บทบาทสามี เจตคติต่องานบ้าน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.341, 0.312, 0.306, 0.261 และ 0.233 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรม มีการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา มีความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ มีการรับรู้บทบาทสามี มีเจตคติต่องานบ้าน และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัวก็จะสูงขึ้นด้วย

4.3 ตัวแปรอิสระกับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร

ตัวแปรอิสระ	ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	-.281**	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.361**	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	-.150*	ต่ำ
ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	.611**	สูง
เจตคติต่องานบ้าน	.524**	ปานกลาง
การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา	.669**	สูง
การรับรู้บทบาทสามี	.626**	สูง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลจากตารางที่ 4.17 พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปรที่นำมาทดสอบความสัมพันธ์ ทั้ง 7 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดู บุตรกล่าวคือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงมี 3 ตัวแปร เรียงตามลำดับคือ การรับรู้บทบาท ภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี และความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.669 , 0.626 และ 0.611 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือ ถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรม มีการรับรู้ บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี และมีความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ ในระดับสูง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตรก็จะสูงขึ้นด้วย ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางคือ เจตคติต่องานบ้าน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ 0.524 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ ในระดับต่ำมี 3 ตัวแปร ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.361 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวดกวดขัน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ -0.281 และ -0.150 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเป็นความสัมพันธ์ทางลบ กล่าวคือ ถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบ เข้มงวดกวดขันสูง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตรจะลดลง

4.4 ตัวแปรอิสระกับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน(r) ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู แบบต่างๆ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของ มารดา และการรับรู้บทบาทสามี กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ปรากฏผลดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ตัวแปรอิสระ	ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	.001	ไม่สัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.359**	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	.121*	ต่ำ
ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	.231**	ต่ำ
เจตคติต่องานบ้าน	.300**	ต่ำ
การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา	.342**	ต่ำ
การรับรู้บทบาทสามี	.312**	ต่ำ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลจากตารางที่ 4.18 พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร ที่นำมาทดสอบความสัมพันธ์ 6 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว มีเพียง 1 ตัวแปร ที่ไม่มีความสัมพันธ์คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมี 6 ตัวแปร เรียงตามลำดับ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี เจตคติต่องานบ้าน ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.359, 0.312, 0.300, 0.231 และ 0.121 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทั้ง 6 ตัวแปร ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือถ้าระดับตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ของคนงานโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในระดับสูง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวก็สูงขึ้นด้วย

4.5 ตัวแปรอิสระกับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน(r) ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว ปรากฏผลดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว

ตัวแปรอิสระ	ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	-.254**	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.400**	ปานกลาง
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	-.116	ไม่สัมพันธ์
ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	.545**	ปานกลาง
เจตคติต่องานบ้าน	.636**	สูง
การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา	.615**	สูง
การรับรู้บทบาทสามี	.582**	ปานกลาง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลจากตารางที่ 4.19 พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร ที่นำมาทดสอบความสัมพันธ์ 6 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว มีเพียง 1 ตัวแปร ที่ไม่มีความสัมพันธ์คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับสูง 2 ตัวแปร คือ เจตคติต่องานบ้าน และการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.636 และ 0.615 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง 3 ตัวแปร คือ การรับรู้บทบาทสามี ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.582 , 0.545

และ 0.400 ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์ดังกล่าว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก

ส่วนตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.254 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางลบ กล่าวคือถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับสูง ความคาดหวังต่อบทบาททรรยาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัวก็จะต่ำลง

4.6 ตัวแปรอิสระกับความคาดหวังต่อบทบาททรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน(r) ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาททรรยของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี กับความคาดหวังต่อบทบาททรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ปรากฏผลดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยา กับความคาดหวังต่อบทบาททรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

ตัวแปรอิสระ	ความคาดหวังต่อบทบาททรรยาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	-.166**	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.427**	ปานกลาง
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	-.009	ไม่สัมพันธ์
ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	.503**	ปานกลาง
เจตคติต่องานบ้าน	.603**	สูง
การรับรู้บทบาททรรยของมารดา	.497**	ปานกลาง
การรับรู้บทบาทสามี	.589**	ปานกลาง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อมูลจากตารางที่ 4.20 พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร ที่นำมาทดสอบความสัมพันธ์ 6 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว มีเพียง 1 ตัวแปร ที่ไม่มีความสัมพันธ์คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงคือ เจตคติต่องานบ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.603 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางมี 4 ตัวแปร เรียงตามลำดับคือ การรับรู้บทบาทสามี ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.589 , 0.503 , 0.497 และ 0.427 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก

ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.166 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเป็นความสัมพันธ์ทางลบ กล่าวคือถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับสูง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจะต่ำลง

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ การอบรมเลี้ยงดูรูปแบบต่างๆ และปัจจัยทางจิตวิทยารวม 7 ตัวแปร กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมและทุกรายด้าน สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1. ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่วนอีก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์

2. ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาในทุกรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

3. ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวัง

ต่อบทบาทภรรยา ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนอีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์

4. ตัวแปรความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาทุกรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

5. ตัวแปรเจตคติต่องานบ้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาทุกรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

6. ตัวแปรการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาทุกรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

7. ตัวแปรการรับรู้บทบาทสามี พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาทุกรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษา ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อวัดระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรตาม 1 ตัวแปร คือความคาดหวังของคณงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา โดยบทบาทภรรยาจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่วนตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ได้แก่ ชุดตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรทางจิตวิทยาประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา การรับรู้บทบาทสามี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยคือคณงานชาย - หญิงที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี โดยนับเฉพาะโรงงานที่เสี่ยภามี ณ สรรพากรพื้นที่สาขา

พานทอง ซึ่งมีจำนวน 63 โรงงาน รวมคนงาน 2,040 คน โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอน ได้คนงานมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน

เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1. เป็นแบบสอบถามการรวบรวมข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร รวมถึงข้อมูลด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และข้อมูลปัจจัยทางจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2. เป็นแบบสอบถามการรวบรวมข้อมูลระดับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยาของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Sciences) สถิติที่ใช้พรรณนาข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ข้อมูลด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ปัจจัยทางจิตวิทยา และข้อมูลระดับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยา ใช้ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต (arithmetic means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยภาพรวมและทุกรายด้าน จากนั้นวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยากับความคาดหวังต่อบทบาทกรรยา ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3 ผลการวิจัย

การวิจัย ความคาดหวังต่อบทบาทกรรยาของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1.3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คนงานโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.8 ส่วนใหญ่มีอายุน้อยคือ อยู่ระหว่าง 18 - 31 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 76.4 และมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา - อนุปริญญามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 72.3 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 9,000 บาท คืออยู่ระหว่าง 3,001 - 6,000 บาท และระหว่าง 6,001 - 9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.3 ด้านสถานภาพมีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่าง โสด กับสมรส คิดเป็นร้อยละ 45.8, 33.8 ซึ่งเช่นเดียวกับรูปแบบครอบครัวของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม คือ มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวกับครอบครัวขยายในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ คิดเป็นร้อยละ 48.0 ,46.2 ตามลำดับ

1.3.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยทางจิตวิทยา

1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิจัยพบว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ แบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน อยู่ในระดับปานกลาง

2) ปัจจัยทางจิตวิทยา ผลการวิจัยพบว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี มีความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ อยู่ในระดับปานกลาง หรือมีความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมกันของชายหญิงในระดับปานกลาง คณงานมีเจตคติที่ดีต่อ งานบ้าน เห็นว่างานบ้านเป็นงานที่มีคุณค่าสูง มีการรับรู้ถึงบทบาทภรรยาของมารดาในระดับสูง และมีการรับรู้ในบทบาทของสามีในระดับสูง

1.3.3 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม

คณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี มีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวัง ด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตรสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามลำดับ และเป็นความคาดหวัง ในระดับสูง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังน้อยได้แก่ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว โดยมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

1.3.4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ การอบรมเลี้ยงดู แบบต่างๆ และปัจจัยทางจิตวิทยารวม 7 ตัวแปร กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมและทุกรายด้าน สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1) ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย พบว่า มีความสัมพันธ์ กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความ คาดหวังต่อบทบาทภรรยา ในด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในครอบครัว ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่วนอีก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการ จัดการทรัพยากรครอบครัว และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์

2) ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า มีความสัมพันธ์กับ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม ส่วนในรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับความ คาดหวังต่อบทบาทภรรยาในทุกรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว ด้านการมี

2. อภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี การอภิปรายผลผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

2.1 ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม

การศึกษา ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวม พบว่า คณงานโรงงานอุตสาหกรรม มีความคาดหวังโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 กล่าวได้ว่า ปัจจุบันแม้ว่าภรรยาจะมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทของฝ่ายสามีก็ตาม แต่ในภาพรวมแล้วผู้เป็นภรรายังคงได้รับการคาดหวังให้ปฏิบัติบทบาทในด้านต่าง ๆ ตามหน้าที่ของภรรยาอยู่ในระดับสูงควบคู่กันไปกับการเป็นผู้ช่วยหารายได้ของครอบครัว คือต้องทำหน้าที่ทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตรมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ครอบครัว ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรครอบครัว และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว มีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายได้ ดังนี้

2.1.1 บทบาทการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร

บทบาทภรรยาในด้านนี้ไม่ต่างไปจากในอดีต ที่ภรรยาได้รับการคาดหวังจากครอบครัวให้เป็นผู้มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้บุตรเรียนรู้บทบาทแบบแผนการใช้ชีวิตในสังคม ภรรยายังคงมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของบุตร อาจมองได้ว่าคณงานโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นแรงงานอพยพที่มาจากชนบท โดยในชนบทส่วนใหญ่ภรรยาจะมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นบทบาทภรรยาในด้านนี้จึงได้รับการคาดหวังมากที่สุด

ส่วนประเด็นที่ว่าภรรยาควรสามารถมีบุตรชายสืบสกุลให้สามีได้ ได้รับความคาดหวังต่ำสุด ซึ่งข้อค้นพบนี้อธิบายได้ว่า ค่านิยมและเจตคติต่อการมีบุตร โดยเฉพาะการมีบุตรชายของกลุ่มคณงานโรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษา เปลี่ยนแปลงไปจากแบบแผนเดิมในอดีต ที่ภรรยา มักถูกคาดหวังในเรื่องต้องสามารถมีบุตรชายสำหรับสืบสกุลและบวชให้พ่อแม่ และที่ความต้องการมีบุตรชายเปลี่ยนไป เพราะปัจจุบันสังคมมีความทัดเทียมกันของชายหญิงมากขึ้น

สอดคล้องกับ ภัตสร ลิมานนท์ และคณะ (2538) ที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูบุตรและการรับผิดชอบของสมาชิกครอบครัว พบว่า ผู้ตอบชายและหญิงมากกว่าครึ่งหนึ่งตอบว่าภรรยาเป็นผู้ดูแลบุตร และร้อยละ 70 ของผู้ตอบหญิง ตอบว่าเป็นผู้ดูแลบุตรในตอนกลางวัน รองลงมาคือ สามีและภรรยาช่วยกันดูแลบุตร แบบแผนดังกล่าวมีแนวโน้มใกล้เคียงกันทั้งในเขตเมืองและชนบท สำหรับการดูแลบุตรวัย 0-3 ปี ผู้ตอบหญิงร้อยละ 90 ตอบว่าตนเป็นผู้ดูแลบุตรเองลักษณะดังกล่าวพบทั้งในเขตเมืองและชนบท สำหรับบุตรวัย 3 - 10 ปี แบบแผนการดูแลบุตรก็ไม่แตกต่างกันคือ อัตราร้อยละ 79.1 และร้อยละ 75.1 สำหรับผู้ตอบเขตชนบทและเขตเมืองตามลำดับ ตอบว่าภรรยาเป็นผู้ดูแลบุตร รองลงมาคือสามีและภรรยาช่วยกันดูแล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูบุตรไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักเมื่อเทียบสถานการณ์ปัจจุบันและในอดีต กล่าวคือ มารดายังคงได้รับการคาดหวังให้เป็นผู้ดูแลบุตรเป็นหลักในครอบครัว

2.1.2 บทบาทการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า มีความคาดหวังอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่าเป็นผลมาจากที่ปัจจุบันภรรยาได้มีบทบาทเพิ่มขึ้นในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ด้วยการออกทำงานนอกบ้านทำให้ภรรยาได้รับการยอมรับ รวมทั้งมีสิทธิ์มีเสียงในครอบครัวมากขึ้น ดังที่ โยเบอร์ก (Yorburg อ้างถึงใน ปณีสย์ รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร 2542:20) กล่าวว่า การทำงานนอกบ้านของผู้หญิงทำให้มีความเสมอภาคมากขึ้น เป็นตัวของตัวเองและมีส่วนในการตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ของครอบครัวมากขึ้น แม้ว่าการมีสถานภาพที่เหนือกว่าของผู้ชายจะเป็นแบบแผนที่ปรากฏอยู่ในเกือบทุกสังคม แต่เรื่องความแตกต่างของชายหญิงในเรื่องของการตัดสินใจมีแนวโน้มลดลงมาก โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังกลายสภาพเป็นสังคมเมือง หรือสังคมอุตสาหกรรม การทำงานนอกบ้านของผู้หญิงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาท และสถานภาพของผู้หญิงบนพื้นฐานของการยอมรับ ด้วยระบบเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสนับสนุนบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัตสร ลิมานนท์ (2538) สายฝน น้อยหิด (2539) และดวงใจ อังทวิทยาธร (2537) ที่ศึกษาลักษณะแบบแผนการตัดสินใจในครอบครัว พบว่า ปัจจุบันภรรยามีส่วนร่วมตัดสินใจมากขึ้น และมีลักษณะการตัดสินใจร่วมกันของสามีภรรยาในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว และส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ภรรยาจะเป็นผู้ตัดสินใจหลักในเรื่องการเงินและค่าใช้จ่ายเรื่องอาหาร ส่วนเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตร และเรื่องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ พบว่า สามีภรรยาร่วมกันตัดสินใจ อย่างไรก็ตามในประเด็นของการตัดสินใจนี้ ประหยัด สายวิเชียร (2538) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตในครอบครัวกับความเครียดในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็น

ด้วยว่าสามีควรมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของครอบครัว โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าสามีควรเป็นผู้นำของครอบครัว อาจกล่าวได้ว่าการมีความเห็นเรื่องความเสมอภาคมีอิทธิพลให้ความคิดเห็นในประเด็นนี้ต่างกัน

2.1.3 บทบาทการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า มีความคาดหวังอยู่ในระดับสูง โดยเรื่องที่คนงานโรงงานอุตสาหกรรมคาดหวังให้ปฏิบัติสูงที่สุด ได้แก่ “ ภรรยาควรมีเวลาเอาใจใส่ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่บุตร ” อธิบายได้ว่า เมื่อภรรยามีบทบาทนอกบ้านมากขึ้นในปัจจุบันก็ต้องช่วยกันทำงานย่อมมีเวลาน้อยลง การเปลี่ยนแปลงนี้อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น ระหว่างสามีภรรยาและบุตร เนื่องจากบทบาทเดิมที่มีมาแต่อดีตว่าภรรยาคือผู้ดูแลสร้างสุข ประสานความสัมพันธ์ของครอบครัวยังคงได้รับการคาดหวังอยู่ ในขณะที่ภรรยาเองมีบทบาทด้านอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นจากครอบครัว โดยเฉพาะ หากบุตรยังเล็กต้องการการเอาใจใส่จากมารดา แต่ด้วยที่ภรรยาต้องทำงานมากขึ้นและมีเวลาน้อยลง ทำให้บุตรขาดการเอาใจใส่จากบิดามารดาความห่างเหินจากครอบครัว และความเครียดจากงานของสามีภรรยาอาจทำให้ความอบอุ่นในครอบครัวลดลง ด้วยเหตุนี้คนงานโรงงานอุตสาหกรรมจึงมีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาในด้านนี้ในระดับสูง โดยเฉพาะให้ภรรยาเอาใจใส่ดูแลใกล้ชิดแสดงความรักต่อบุตร

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด สายวิเชียร (2538) ที่ศึกษาการดำเนินชีวิตครอบครัวกับความเครียดในการทำงาน พบว่า ความคาดหวังของสามีภรรยาที่มีต่อบทบาทของคู่ครองคือ การคาดหวังจากคู่สมรสด้านการให้เวลากับลูกๆ โดยคาดหวังว่าคู่สมรสจะใช้เวลาเท่ากับที่เป็นอยู่ และต้องการให้แบ่งเวลาให้กับครอบครัว เนื่องจากการทำงานบางครั้งทำให้ไม่มีเวลาและเครียด

2.1.4 บทบาทการจัดการทรัพยากรครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า มีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลางคือ คนงานโรงงานอุตสาหกรรม คาดหวังให้ภรรยาปฏิบัติหน้าที่เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกครอบครัว ด้วยการดูแลเรื่องอาหาร การจัดการเรื่องเสื้อผ้าและที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม ที่ผลักดันให้ภรรยาต้องทำงานช่วยครอบครัวอีกทางหนึ่ง จึงส่งผลให้บทบาทของภรรยา ในเรื่องกิจกรรมงานบ้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติกันมา และความคาดหวังต่อภรรยาว่าภาระงานบ้านต่างๆ ที่ภรรยาต้องปฏิบัตินั้นไม่เคร่งครัดตายตัวดังเดิม ด้วยเหตุที่ภรรยามีภาระงานอื่นที่สำคัญเพิ่มขึ้น การที่ภรรยาต้องทำงานทั้งนอกบ้านและในบ้านนี้ได้รับการยอมรับและความเห็นใจ ดังนั้นภาระกิจกรรมงานบ้านต่างๆ สมาชิกครอบครัวเช่น สามีและบุตร จึงช่วยทำงานบ้านในครอบครัวมากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีเครื่องอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการทำงานบ้านต่าง ๆ ได้สะดวกมากขึ้น ด้วยเหตุนี้บทบาทภรรยาด้านกิจกรรมในบ้านนี้จึงเปลี่ยนไปคือภรรยาไม่ต้องเป็นผู้ลงมือทำเองทั้งหมด

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน น้อยหิด (2539) พิมพวัลย์ บุญมงคล (2539) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางเพศของชายหญิงในครอบครัว พบว่า กิจกรรมเกี่ยวกับงานบ้านมิได้มีการแบ่งงานบ้านอย่างเด็ดขาด ว่าเป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่สามีภรรยาจะมีส่วนร่วมช่วยกันทำงานบ้าน เช่น การทำกับข้าว ดูแลความสะอาดบ้าน

2.1.5 บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า มีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน การที่ภรรยาทำงานช่วยหารายได้เลี้ยงครอบครัวถือว่ามีความสำคัญต่อความมั่นคงมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็ตาม แต่ในความคิดของนางงานโรงงานอุตสาหกรรม ที่พบว่าบทบาทของภรรยาค้นหาเลี้ยงครอบครัว ได้รับการคาดหวังต่ำสุดในบรรดาบทบาทภรรยาที่ศึกษา ข้อค้นพบนี้กล่าวได้ว่า ในทางปฏิบัติจริงที่ภรรยามีการออกมาทำงานนอกบ้านกันมากขึ้นทั้งในสังคมชนบทและในสังคมเมือง ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจบีบคั้น และปัจจุบันผู้หญิงมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น รวมถึงเทคโนโลยีต่างๆ ที่ผู้หญิงมีความสามารถมากขึ้น และความเท่าเทียมกันของชายและหญิงมีมากขึ้น เป็นปัจจัยเอื้อให้ผู้หญิงมีโอกาสประกอบอาชีพต่าง ๆ มากขึ้นในสังคมปัจจุบัน

แต่หากเป็นในเรื่องของการแสดงความคิดเห็นหรือความคาดหวัง ที่คิดว่าควรจะเป็นนั้นเป็นสิ่งที่แยกออกจากการปฏิบัติจริง ที่คนงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังที่มีเกี่ยวกับบทบาททางเพศ เช่น บทบาทของภรรยาในการหาเลี้ยงครอบครัวนี้ เป็นการแสดงความคิดเห็นในลักษณะทั่วไป โดยอยู่บนพื้นฐานที่คนงานโรงงานอุตสาหกรรม คาดว่าควรจะเป็นอย่างไรเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวจึงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังต่ำสุดในบรรดาบทบาทภรรยาที่ศึกษา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด สายวิเชียร (2538) ที่ศึกษาการดำเนินชีวิตในครอบครัวกับภาวะความเครียดในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าความรับผิดชอบหลักของผู้ชายที่แต่งงานแล้วคืองานอาชีพที่ทำอยู่ และแม่ที่มีลูกเล็กๆ ควรไปทำงานนอกบ้านเฉพาะกรณีที่ครอบครัวต้องการรายได้เพิ่มเท่านั้น และปาริชาติ เรืองวิเศษ (2532) ที่ศึกษาแรงงานผู้หญิง : ผลกระทบของการจ้างงานต่อสถานภาพของผู้หญิงและครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติต่อบทบาททางเพศว่า ความรับผิดชอบของผู้หญิงคืองานบ้าน ส่วนผู้ชาย

คืองานนอกบ้านหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงคือ การทำงานนอกบ้านของผู้หญิงจะค่อยเป็นค่อยไป

2.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางจิตวิทยากับความคาดหวังของแรงงาน

โรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา

2.2.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความคาดหวังของแรงงานโรงงานอุตสาหกรรม

ต่อบทบาทภรรยา

การศึกษาครั้งนี้ ได้จำแนกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน ผลการศึกษาความสัมพันธ์กับความคาดหวัง ของแรงงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา สอดคล้องกับแนวคิดของ เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973 อ้างถึงใน เมทินี เศษะวิทยากุล 2545: 12-13) แนคเลอร์และลอว์เลอร์ (Nadler and Lawler, 1977 อ้างถึงใน ชัยฉกรรพรภาณวิษณุ 2540 : 18) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของบุคคล และลักษณะพฤติกรรมของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดู นับว่าเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคล (งามตา วนินทานนท์และคณะ 2544 : 34) กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นผลมาจากอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายได้ ดังนี้

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

การศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา อธิบายได้ว่า เป็นผลมาจากอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ ดังแนวคิดการอบรมเลี้ยงดูของ กิ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์ (อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 18) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดู ที่ทำให้รู้สึกว่าการดูแลเอาใจใส่หรือปล่อยให้ทำอะไรต่างๆ ได้ตามใจชอบโดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ไม่ให้ความรักความอบอุ่นเท่าที่ควร และผลการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยนี้ ส่งผลให้มีพฤติกรรมทางลบทั้งต่อตนเองและการปฏิสัมพันธ์ในสังคม เมื่อการใช้ชีวิตในสังคมขาดความอดทนต่อปัญหา ขาดจุดมุ่งหมายในชีวิตรวมทั้งมีความวิตกกังวลสูง (Baumrind 1991; Kurdek and Fine 1994 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 31) กล่าวได้ว่า จากความสัมพันธ์ของ

การศึกษาที่พบคือ ถ้าคนงานโรงงานอุตสาหกรรมได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสูง ระดับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาจะต่ำลง ที่เป็นเช่นนี้เพราะคนงานขาดจุดมุ่งหมายในชีวิต ครอบครัวรวมทั้งมีความวิตกกังวลสูงต่อการดำเนินชีวิต จึงไม่ยอกคาดหวังเพราะขาดความอดทนต่อปัญหาต่าง ๆ หากความคาดหวังไม่ได้รับการตอบสนอง ทั้งนี้เป็นผลมาจากอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับนั่นเอง

2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา อธิบายได้ว่า เป็นผลมาจากอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ ดังแนวความคิดการอบรมเลี้ยงดูของ กิ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์ (อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 18) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้รู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผลยอมรับในความสามารถและความคิดเห็น และให้ความร่วมมือตามโอกาสอันเหมาะสม กูร์ดิกและฟิน (Kurdek and Fine, 1994 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 30) ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้ ส่งผลให้เห็นคุณค่าในตัวเองสูง มีวุฒิภาวะทางสังคมและจริยธรรม ประสบความสำเร็จสูงและมีพัฒนาการทางสังคมและบุคลิกภาพสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ดี มีความมั่นใจในตนเองสูง (Baumrind, 1991 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 30) กล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา เพราะบุคลิกภาพเชื่อมั่นในตนเอง การประสบความสำเร็จที่ได้รับในอดีต และมีการปรับตัวได้ดีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยลักษณะบุคลิกภาพดังกล่าว ทำให้กล้าที่จะคาดหวังต่อสิ่งต่าง ๆ ด้วยมั่นใจว่าสิ่งที่คาดหวังนั้นจะสมหวังเพราะเชื่อในคุณค่าความสามารถของตัวเอง ดังที่เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973 อ้างถึงใน เมทินี เตชะวิทยากุล 2545:12 -13) กล่าวว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จเสมอ เชื่อมั่นตนเองสูง บุคคลที่มีบุคลิกภาพดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังไว้สูง เนื่องจากจะคำนึงถึงความสำเร็จของตนมากกว่าความล้มเหลว เพื่อจะได้รับความสำเร็จในอนาคต

3) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

การศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา อธิบายได้ว่า เป็นอิทธิพลของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ ดังที่ บอมริน (Baumrind, 1991 อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 30) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน พ่อแม่จะใช้อำนาจควบคุม และออกคำสั่งให้ต้องทำตามความต้องการของพ่อแม่ โดยไม่สนใจอารมณ์ความรู้สึกของบุตร จึงมีผลให้มีความวิตกกังวลมีลักษณะพึ่งพิงสูงขาดความมั่นใจในตนเอง และการศึกษาของ ฟริค (Frick, 1994 อ้างถึงใน

เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 30) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมนั้น สัมพันธ์กับพฤติกรรมอันเนื่องมาจาก ปัญหาสุขภาพจิตไม่ดีและประสบความสำเร็จน้อย จึงกล่าวได้ว่าที่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ไม่พบความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา เพราะอิทธิพลของบุคลิกภาพที่เกิดจากการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จึงส่งผลต่อพฤติกรรมความคาดหวังคือไม่กล้าที่คาดหวัง ด้วยวิตกกังวลกับประสบการณ์ในอดีตที่มักไม่ประสบความสำเร็จ จึงไม่กล้าที่คาดหวังอีก เพราะขาดความมั่นใจในตนเองกลัวว่าจะผิดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ความคาดหวังของ เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973 อ้างถึงในเมทินี เตชะวิทยากุล 2545:12-13) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงมักกังวลอยู่กับความล้มเหลว ทำให้มองอนาคตในแง่ดีน้อยกว่าที่ควร จะเป็นและในเรื่องความสำเร็จความล้มเหลวในอดีต บุคคลที่พบความผิดหวังซ้ำ ๆ ก็มักจะคิดว่า อนาคตจะพบความผิดหวังอีก ประสบการณ์เช่นนี้จะมีผลต่อการตั้งความคาดหวังในอนาคต ซึ่ง สอดคล้องกับ ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล (2544: 33) ที่กล่าวว่า บุคคลเมื่อมีความต้องการหรือ ความมุ่งหวังและไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการหรือตามที่หวังไว้ จะก่อให้เกิดความ คับข้องใจผิดหวัง และระดับความคาดหวังจะลดลงจากเดิม

กล่าวได้ว่า ประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีอิทธิพลต่อ พัฒนาการทางบุคลิกภาพ และพ่อแม่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพ โดยเป็นผู้อบรมให้ รู้จักแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมนั้น ๆ การได้รับการอบรม เลี้ยงดูที่แตกต่างกันย่อมมีบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน และลักษณะพฤติกรรมของ บิดามารดาในการปลูกฝังอบรม รวมถึงแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นสภาพแวดล้อมซึ่งย่อมมี ผลต่อความรู้สึก และพฤติกรรมของบุตร โดยผ่านทางวิธีการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่าง ๆ ที่บิดา มารดาปฏิบัติต่อบุตร

ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมหนึ่งของบุคคล และการ อบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อพฤติกรรมความคาดหวังของบุคคลแตกต่างกัน ดังเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาต่างกัน

2.2.2 ปัจจัยทางจิตวิทยากับความคาดหวังของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม ต่อบทบาทภรรยา

การศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยทางจิตวิทยาที่นำมาหาความสัมพันธ์กับความ คาดหวังของคณงานโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อบทบาทภรรยา ได้แก่ ความเห็นเรื่องความเสมอ ภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี ผลการศึกษาอภิปรายได้ ดังนี้

1) ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศกับความคาดหวังของพนักงาน

โรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม กล่าวคือ พนักงานที่มีความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศมากขึ้น จะมีความคาดหวังในบทบาทของภรรยามากขึ้นด้วย ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความเชื่อหรือความรู้สึทักของคนทั่วไปในสังคมซึ่งมักมีความเชื่อว่า หากบุคคลมีความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศมากขึ้น จะมีความเห็นอกเห็นใจเพศหญิง ซึ่งแต่เดิมถูกกำหนดให้มีบทบาทภายในครอบครัวค่อนข้างมากแล้ว จะทำให้เกิดความคาดหวังในบทบาทของภรณยาน้อยลง และเพศชายจะเข้ามาแสดงบทบาทในครอบครัวแทนที่ภรรยามากขึ้น แต่ผลการวิจัยจะมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมลพรรณ วายจูด (2535) ซึ่งศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีไทย : ความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยศึกษาบทบาทและหน้าที่ของสามี - ภรรยา เปรียบเทียบระหว่างครอบครัวที่ภรรยาไม่ได้ทำงานนอกบ้าน กับครอบครัวที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน ซึ่งพบว่าครอบครัวที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างสามี - ภรรยา จะเป็นแบบเสมอภาคทั้งในเรื่องหาเลี้ยงครอบครัวและการตัดสินใจต่างๆ ในครอบครัว สามีช่วยดูแลบุตรมากขึ้น รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม ขอมรับบทบาทการหาเลี้ยงครอบครัวร่วมกัน ขอมรับการตัดสินใจร่วมกันของภรรยาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี มีความคาดหวังในบทบาทดั้งเดิมของภรรยา เช่น การกวาดถูทำความสะอาดบ้านเรือน การซักรีดเสื้อผ้า การจัดเก็บล้างภาชนะประกอบอาหาร ไม่มากนักแต่จะมีความคาดหวังในบทบาทอื่น ๆ ซึ่งแสดงถึงการขอมรับความรู้ความสามารถของภรรยาเพิ่มขึ้น เช่น บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว บทบาทด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในครอบครัว บทบาทด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว กลับมีมากขึ้นทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างระดับความเห็นเรื่องเสมอภาคทางเพศ กับความคาดหวังในบทบาทของภรรยา แต่อย่างไรก็ตามในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ยังมีจุดอ่อนที่ผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ร้อยละ 69.8 เป็นพนักงานหญิง ซึ่งอาจส่งผลต่อข้อมูลความคาดหวังในบทบาทของภรรยาที่เกิดจากมุมมองของผู้หญิงได้

2) เจตคติต่องานบ้านกับความคาดหวังของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรม

ต่อบทบาทภรรยา

การศึกษาพบว่า เจตคติต่องานบ้านมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา อธิบายได้ว่า เจตคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลและการที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคมตามประสบการณ์ที่ได้รับ เมื่อรับแล้วเกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้นซึ่งอาจเป็นไปทั้งแง่ดีและไม่ดี เจตคติจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลทั้งในทางบวกและทางลบ เพราะเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทางสนับสนุน หรือคล้อยตามก็แสดงว่ามีเจตคติในทางบวก แต่ถ้าแสดงพฤติกรรมไปในทางต่อต้านก็แสดงว่ามีเจตคติในทางลบ ดังเช่นการศึกษานี้ คณงาน โรงงานอุตสาหกรรม มีเจตคติที่ดีต่องานบ้านจึงเป็นผลให้มีพฤติกรรมความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาในระดับสูงและเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก สอดคล้องกับ เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973 อ้างถึงใน เมทินี เตชะวิทยากุล 2545: 12-13) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของบุคคลว่าการมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ส่งผลต่อมาตรฐานความคาดหวังของบุคคลในแต่ละสังคม แนคเลอร์และลอร์เลอร์ (Nadler and Lawler, 1977 อ้างถึงใน ชัชฌุกร พรภาณวิษญ์ 2540 : 18) กล่าวว่า คุณลักษณะของแต่ละบุคคล ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมย่อมมีผลต่อความคาดหวัง

เจตคติต่องานบ้าน ถือว่าเป็นปัจจัยคุณลักษณะของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรม เป็นสิ่งที่คณงานได้รับจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์สิ่งแวดล้อมในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวัง ของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา

3) การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดากับความคาดหวังของคณงาน

โรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา

การศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาทภรรยา อธิบายได้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ภายหลังจากได้รับสิ่งเร้าที่ผ่านการแปลความหมายให้คุณค่าโดยอาศัยประสบการณ์เดิมในการแปลความหมาย แล้วตอบสนองออกมาเป็นความรู้สึก พฤติกรรมต่างๆ ตามความเข้าใจภายในจิตใจของบุคคล และการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ จะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสิ่งเร้าที่บุคคลได้รับรู้มา

การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา เป็นปัจจัยคุณลักษณะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมประสบการณ์ในอดีต ของคณงาน โรงงานอุตสาหกรรม จากการที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องบทบาทของภรรยาโดยการอบรมสั่งสอน และการรับรู้ได้เห็นมารดาปฏิบัติกิจกรรมตามหน้าที่ของภรรยาจากครอบครัว ในการดำเนินกิจกรรมตามบรรทัดฐานของสังคมนั้น

เป็นเหมือนการปลูกฝังความคิด ความคาดหวังการกำหนดบทบาทในสังคมเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบคนงาน ด้วยเหตุนี้จึงมีผลให้การรับรู้บทบาททฤษฎาของมารดา มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของคนงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาททฤษฎา สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยแห่งความคาดหวังของแนคเลอร์ และลอเลอร์ (Nadler and Lawler, 1977 อ้างถึงใน ชัยฉกร พรภาณวิษญ์ 2540 : 18) ที่กล่าวว่า การอบรม ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของบุคคล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของบุคคล และสอดคล้องกับการศึกษาของ โทเนอร์ (Tunner, 1978 อ้างถึงใน ปันย์ รัฎกจิวิจารณ์ ณ นคร 2542 : 15) ซึ่งพบว่า ภาวะการณ์ที่บุคคลและบทบาทจะมีความกลมกลืนกันคือ บุคคลมักจะกลมกลืนกับบทบาทที่บุคคลคิดว่าจะมีความสำคัญต่อเขา หรือเป็นสิ่งที่เขากำหนดยึดถือ ดังนั้นบุตรจะถือบทบาทของบิดามารดาเป็นตัวแบบ และเกิดการลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากบิดามารดา

กล่าวได้ว่า การรับรู้บทบาททฤษฎาของมารดา เป็นคุณลักษณะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ในอดีต ที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของคนงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาททฤษฎา

4) การรับรู้บทบาทสามีกับความคาดหวังของคนงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาททฤษฎา

การศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทสามี มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของคนงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาททฤษฎา อธิบายได้ว่า การปฏิบัติตามบทบาทใด บทบาทหนึ่งย่อมมีการรับรู้บทบาทเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะการรับรู้ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานพฤติกรรมของบุคคล การรับรู้บทบาทจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล การที่บุคคลจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับบุคคลเหล่านั้นมีการรับรู้ต่อสิ่งเร้าอย่างไร และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลได้แก่ ความสนใจและประสบการณ์ที่ผ่านมา (กันยา สุวรรณแสง อ้างถึงใน นัทธมนวรรณ ยิ่งเจริญสุข 2545 : 18)

การรับรู้บทบาทสามีของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม เกิดขึ้นโดยการอบรมขัดเกลาทางสังคมในครอบครัว ให้มีบทบาททางเพศที่เหมาะสมจากพ่อแม่และคนในครอบครัว พ่อแม่และคนในครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิด เป็นแบบอย่างที่หล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งผลของการอบรมขัดเกลาในครอบครัว และสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ต่างๆ ที่รับรู้มีอิทธิพลให้ การรับรู้บทบาทสามีมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของคนงานโรงงานอุตสาหกรรมต่อบทบาททฤษฎา สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยแห่งความคาดหวังของแนคเลอร์ และลอเลอร์ (Nadler and Lawler, 1977 อ้างถึงใน ชัยฉกร พรภาณวิษญ์ 2540 : 18)

ที่กล่าวว่า คุณลักษณะ ประสิทธิภาพและสภาพแวดล้อมของบุคคล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของบุคคล

กล่าวได้ว่า การรับรู้บทบาทสามิ เป็นปัจจัยคุณลักษณะที่เกิดจาก ประสิทธิภาพและสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อความคาดหวังของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และบทบาทที่มีความคาดหวังสูงสุดคือ บทบาทด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตร ส่วนบทบาทที่มีระดับความคาดหวังต่ำคือ บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ข้อค้นพบดังกล่าวนำมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

3.1.1 จากการศึกษาพบว่า พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของบทบาทภรรยาที่มีต่อครอบครัว ที่สังคมกำหนดและคาดหวังว่าภรรยาต้องทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกครอบครัว ดังนั้น ภรรยาควรเรียนรู้และปรับปรุงการปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับคาดหวัง ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิตครอบครัวปัจจุบัน และสมาชิกครอบครัวโดยเฉพาะสามีและบุตรควรปรับเจตคติและพฤติกรรมของตนเองเช่นกัน ด้วยการยอมรับบทบาทภรรยาในปัจจุบันที่ต้องทำทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน ด้วยการช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านต่างๆ ของภรรยา เพื่อช่วยลดความตึงเครียดที่อาจเกิดจากการทำงาน และยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวได้

3.1.2 จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม กล่าวคือถ้าได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสูง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาจะต่ำลง ดังนั้นครอบครัวจึงไม่ควรอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก เพราะจะทำให้บุคคลมีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาต่ำ อาจส่งผลต่อครอบครัวโดยขาดความสนใจ และไม่ให้ความสำคัญต่อบทบาทภรรยาที่พึงมีต่อครอบครัว ซึ่งการที่บุคคลไม่ให้ความสนใจและความสำคัญต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัวนั้น อาจส่งผลให้ครอบครัวไม่มีความมั่นคงได้

3.1.3 จากการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เจตคติต่องานบ้าน การรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา และการรับรู้บทบาทสามี เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา จากปัจจัยต่างๆ นี้ เป็นบุคลิกลักษณะที่เกิดจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ได้รับจากครอบครัว ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัว เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่พึงมีต่อครอบครัว เช่น บทบาทของสามีภรรยา และบทบาทของบุตรที่ดี ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทที่ดีร่วมกันที่จะเอื้อให้เกิดความมั่นคงต่อชีวิตครอบครัว ดังนั้น สถาบันครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้มีการส่งเสริมและตระหนักถึงกระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคมในครอบครัว และเน้นถึงบทบาทสามีภรรยาบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน จะเป็นการช่วยสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงและมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุขได้

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 จากการศึกษาพบว่า คนงานโรงงานอุตสาหกรรมมีความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาด้านการมีบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตรสูงสุด ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาเฉพาะเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตรของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ศึกษาในประเด็นแบบแผนการเลี้ยงดูบุตร สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร ส่วนด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีระดับความคาดหวังต่ำสุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจด้วยภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ภรรยาส่วนใหญ่จะมีบทบาทร่วมในการหาเลี้ยงครอบครัวร่วมกับสามีในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษา เกี่ยวกับชีวิตทางเศรษฐกิจในครอบครัวของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อข้อมูลที่เจาะลึกชัดเจนยิ่งขึ้นของทั้งสองบทบาท และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางแผนงาน นโยบาย เพื่อการส่งเสริมช่วยเหลือต่อครอบครัวของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม

3.2.2 ควรมีการศึกษาความคาดหวังต่อบทบาทภรรยา ในกลุ่มประชากรที่มีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมที่มีความแตกต่างกัน เช่น ในกลุ่มของนักธุรกิจหรือในกลุ่มของระดับผู้บริหารของหน่วยงาน หรือองค์กร เพื่อการเปรียบเทียบและได้ทราบถึงความคาดหวังที่มีต่อบทบาทภรรยา ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางต่อการเสริมสร้างความมั่นคงผาสุกของสถาบันครอบครัวต่อไป

3.2.3 ควรมีการศึกษาความคาดหวังต่อบทบาทสามี เพื่อทราบถึงความคาดหวังต่อบทบาทสามีในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเป็นแนวทางการใช้ชีวิตสมรสของสามีและภรรยา ในการปฏิบัติบทบาทสามีภรรยาที่สอดคล้องกัน เพื่อการมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุขในสังคมปัจจุบัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ สนศิริ (2540) “ การทำงานของสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
- กันยา สุวรรณแสง (2536) *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อักษรพิทยากุลกนก นิมหัน (2537) “ พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เกษม ต้นติผลาชีวะ และกุลยา ต้นติผลาชีวะ (2544) *สายใยรักสายใยครอบครัว* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
- งามตา วนินทานนท์ นพวรรณ โชติบัณฑิต และวัลภา สบายยิ่ง (2544) “ การอบรมขัดเกลาทางสังคมของครอบครัว ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน่วยที่ 6 หน้า 34 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2544) “ แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน่วยที่ 1 หน้า 40 - 42 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- _____ (2545) “ เศรษฐศาสตร์ครอบครัวกับวงจรชีวิตครอบครัว ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ครอบครัว* หน่วยที่ 4 หน้า 23 - 24 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- จิตรา วสุวานิช (2540) “ ครอบครัวกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 6 หน้า 329 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- จุฑาทพนิต กลิ่นเฟื่อง (2523) “ ผลสะท้อนอันเนื่องมาจากการทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อครอบครัว ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- เจริญพงษ์ อินใจ (2541) “ บทบาทการใช้อำนาจในครอบครัวของกลุ่มสมรส : กรณีศึกษาคู่สมรส ประกอบอาชีพนักข่าว ในกรุงเทพมหานคร ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม (2544) “ การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชัยฉุกร พรภาณวิชัย (2540) “ ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ดวงใจ อังวิทยาธร (2537) “ การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว : ศึกษากรณีเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวที่มีสมาชิก และไม่มีสมาชิกทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ” วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ศิษยา กมลสุนทร (2536) “ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นบิดาของหญิงครรภ์แรก ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว (2546) “ การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอนต้นในสังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทัดดาว ลิ้มพะสุต (2543) “ แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูบุตรและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2539) “ รูปแบบครอบครัวไทยของสังคมสมัยใหม่ : แนวโน้มในอนาคต ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- นัทธมนวรรณ ยิ่งเจริญสุข (2545) “ บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมศึกษาในชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิสารัตน์ ศิลปะเดช (2542) *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏ
ธนบุรี
- นุชลดา โรจนประภาพรรณ (2541) “ ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวการอบรม
เลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้ดีมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาอนามัย
ครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539) *วิธีวิจัยทางการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ภาควิชา
การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ประเทิน มหำพันธ์ (2544) *ทำครอบครัวให้อบอุ่น* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ประหยัด สายวิเชียร (2538) *การดำเนินชีวิตในครอบครัวกับความเครียดในการทำงาน*
กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ปริญญา เลิกสายเพ็ง (2545) “ ความคาดหวังของผู้บริหารในธุรกิจประกันวินาศภัยต่อคุณลักษณะ
บัณฑิตที่พึงประสงค์ ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปลื้ม นัถถิบุญ (2536) “ ความตระหนักและบทบาทที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมของสภาตำบล
เพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน ณ เขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตกและป่า
อ่าวมหาชัยฝั่งตะวันออก จังหวัดสมุทรสาคร ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปณีสย์ รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร (2542) “ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแบบแผนการแบ่งรับ
งานบ้านของสามี : เขตเมืองนครราชสีมา ขอนแก่น และกรุงเทพมหานคร ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปรารธนา ศิริศรัทธาธรรม (2543) “ ความคาดหวังของผู้ชายต่อบทบาทของผู้หญิงในครอบครัว ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ปทานิ ฐิติวัฒนา (2523) *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ปาริชาติ เรื่องพิเศษ (2532) “แรงงานผู้หญิง : ผลกระทบของการจ้างงานต่อสถานภาพของผู้หญิงและครอบครัว ศึกษากรณีหมู่บ้านป่าเอื้อง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่”
วิทยานิพนธ์ปริญญาามานุษยวิทยามหาบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พลนุช พุ่มไสว (2543) “ การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พิมพ์วัลย์ บุญมงคล (2539) “ ระบบความเชื่อและพฤติกรรมทางเพศและความสัมพันธ์หญิงชายในระบบครอบครัว : นัยยะและกลไกในระดับชุมชนเพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ในหญิงชนบท” กรุงเทพมหานคร คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- พิมพ์พรรณ วายจตุ (2535) “ สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย : การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ” วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร
- พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2542) *การให้การศึกษาแก่พ่อแม่เด็กปฐมวัย* โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนม์มายุ 6 รอบ ลพบุรี สถาบันราชภัฏเทพสตรีลพบุรี
- พูนศิริ วัจนภูมิ (2544) “ มิติชายหญิงในครอบครัว” ใน *แนวการศึกษาชุดวิชาการศึกษาบทบาทชายหญิง* หน้าที่ 5 หน้า 59 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- _____ (2545) “ มิติชายหญิงในครอบครัว” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการศึกษาบทบาทชายหญิง* หน้าที่ 5 หน้า 217 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
- ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530) *พฤติกรรมองค์การและการบริหาร* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ (2538) *โครงการศึกษาครอบครัวไทยสรุปผลการวิจัยเบื้องต้น* เพื่อร่วมกิจกรรมเฉลิมฉลองปีครอบครัวสากล 2537 กรุงเทพมหานคร สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- มัลลวีร์ อุดลวัฒน์ศิริ และคณะ (2538) *จิตวิทยาการปรับตัว* ขอนแก่น ภาควิชาจิตวิทยา
การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เมทินี เตชะวิทยากุล (2545) “ความคาดหวังของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีตาม
โครงการศึกษาดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไปวิทยาลัยดุริยางค์ศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
- รุจา ภูไพบูลย์ (2541) *การพยาบาลครอบครัว แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้* พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร วิเจพรินท์ติ้ง
- ลลอบ หุตางกูร (2529) *จรรยาสำหรับพยาบาล* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ อักษรสมัย
- วรรณภา พุทธิระพีพรรณ (2540) “ความคาดหวังและการได้รับการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วย”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์การแพทย์
และสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- วชิราภรณ์ ศรีเบญจกุล (2542) “ปัจจัยของครอบครัวต่อการเสพยาบ้าในทัศนของวัยรุ่น ศึกษา
เฉพาะกรณีโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
สงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วารุณี วงษา (2545) *การจัดการบ้านเรือน* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ ไทยวัฒนา
พานิช
- วุฒิสาร ตันไชยและคณะ (2546) *การให้ความช่วยเหลือชุมชนและหมู่บ้านในรูปแบบกองทุน
หมุนเวียนและเงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้* กรุงเทพมหานคร
สถาบันการให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544) “ความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อ
แม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542) *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม* สกลนคร สถาบันราชภัฏ
สกลนคร
- ศุภาศิริ การิกาญจน์ (2541) “บทบาทของพ่อแม่ในการสอนเพศศึกษาแก่ลูกสาววัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ประชากรศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล

- สายฝน น้อยทิด (2539) “ครูเรือนไทย การศึกษาการเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์เชิง
 บทบาทของสมาชิกในครัวเรือน” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 มหาวิทยาลัย คณะสังคมและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สายสุรี จุติกุล (2540) *ความรักความอบอุ่นในครอบครัว* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อัมรินทร์
 ฟรุ๊ตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- สุกัญญา บุญदानนท์ (2534) “ความขัดแย้งทางบทบาทของผู้หญิงแต่งงานที่ทำงานนอกบ้านและ
 แนวทางการแก้ปัญหา” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยา
 และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม (2520) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
 แพรววิทยา
- สุดา สงเดช (2546) “การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวการเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุธีรา เล่นวาริ (2545) “บทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมการรักษาความสะอาดของ
 นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสำนักงาน
 เขตหนองจอก” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สุพล เสือว่อง (2535) “ความคาดหวังในคุณภาพชีวิตการศึกษาของนักเรียนนอกกระบวนโรงเรียน
 ในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สุพัตรา สุภาพ (2522) *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช
 _____ (2545) *ปัญหาสังคมไทย* พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ ไทยวัฒนา
 พานิช
- สุภาพร ผลวงษ์ (2544) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู การบรรลุลูก
 ตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมการครองเรือนของวัยรุ่นตอนต้น” วิทยานิพนธ์
 ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุริยา วีรวงษ์ (2534) “ครอบครัว การเปลี่ยนแปลง แนวโน้มของปัญหาและแนวทางแก้ไข”
วารสารวิจัยสังคม 14, 1 (มกราคม) : 37 - 57

- อุบลรัตน์ โปธิโกสม (2523) “ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความใกล้ชิด
ของเด็กไทย ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- อัญชติ สุวรรณะ (2541) “ ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของวัยรุ่นในสถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้ จังหวัดสงขลา ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ศธ 0522.21/ว | 20 |

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๑ กันยายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท เคเค พานทอง

เนื่องด้วย นางนิตยา นูรณกนิษฐ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับ
อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ในการนี้ นักศึกษามีความจำเป็นจะต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย โดยให้
คนงานในบริษัทของท่านตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ไปปรับข้อมูลด้วยตนเอง จะมีให้เป็น
การรบกวนเวลาทำงานตามปกติของคนงานในบริษัทแต่อย่างใด และผลการวิจัยที่ได้จะเป็น
ประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลอง
เครื่องมือตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณา
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ศศิมน ปรีดา)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ศษ 0522.21/ว 1201

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 ตำบลบางซุด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี 11120

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท คอบบร้าท์ จำกัด

เนื่องด้วย นางนิคชา บูรณกนิษฐ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
 การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังต่อบทบาทกรรชาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม
 ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ในการนี้ นักศึกษาข้างต้นจะต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากพนักงานบริษัท
 คอบบร้าท์ จำกัด โดยการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้นักศึกษาจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
 โดยไม่รบกวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้
 ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ศศิธร ปรีดา)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ศษ 0522.21/ว 1201

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท หมิงไท่ จำกัด

เนื่องด้วย นางนิตยา บุรณกนิษฐ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก พนักงาน บริษัท หมิงไท่ จำกัด โดยการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยไม่รบกวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ศศิมน ปรีดา)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ศธ 0522.21/ว1201

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท ไทยวันเดย์ฟู้ด วาย เคมิคัล จำกัด

เนื่องด้วย นางนิตยา บุรณกนิษฐ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม
ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก พนักงานบริษัท
ไทยวันเดย์ฟู้ด วาย เคมิคัล จำกัด โดยการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้รวบรวม
ข้อมูลด้วยตนเอง โดยไม่รบกวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้
ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ศติมน ปรีชา)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ศษ 0522.21/ว 1201

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี 11120

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท แกรนด์เนส จำกัด

เนื่องด้วย นางนิตยา บูรณกนิษฐ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
 การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
 กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม
 ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก พนักงานบริษัท
 แกรนด์เนส จำกัด โดยการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
 โดยไม่รบกวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้
 ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ศติมัน ปรีดา)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ศร 0522.21/ว 1201

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพลู อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท ซีที็กซ์อินดัสทรีลค คอร์ปอเรชั่น จำกัด

เนื่องด้วย นางนิตชา บุรณกนิษฐ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังต่อบทบาทกรรชของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม
ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก พนักงานบริษัท ซีที็กซ์
อินดัสทรีลค คอร์ปอเรชั่น จำกัด โดยการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้รวบรวม
ข้อมูลด้วยตนเอง โดยไม่รบกวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้
ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ศศิมิน ปรีดา)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ศษ 0522.21/ว 1201

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพลู อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท อุตสาหกรรมท่อเหล็ก จำกัด

เนื่องด้วย นางนิตยา บุรณกนิษฐ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม
ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก พนักงานบริษัท
อุตสาหกรรมท่อเหล็ก จำกัด โดยการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูล
ด้วยตนเอง โดยไม่รบกวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้
ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ศศิมน ปรีดา)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ภาคผนวก ค

เครื่องมือการวิจัย(แบบสอบถาม)

แบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง

“ ความคาดหวังต่อบทบาทภรรยาของแรงงานโรงงานอุตสาหกรรม
ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ”

**The Wife's Role Expectation of the Industrial Labour
in Panthong District of Chonburi Province.**

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย และนำผลการวิจัยมาใช้ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครอบครัวและสังคมต่อไป

แบบสอบถามที่ใคร่ขอความร่วมมือจากท่านนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1. เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน

ตอนที่ 2. เป็นแบบสอบถาม ความคาดหวังของท่านที่มีต่อบทบาทภรรยา

ข้าพเจ้า หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ อย่างครบถ้วนตามความเป็นจริง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

.....

(นิตยา บุรณกนิษฐ) นักศึกษา

คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1.**ส่วนที่ 1.****คำชี้แจง**

ข้อมูลส่วนตัวของท่าน

กรุณากรอกข้อความและเขียนเครื่องหมาย X ลงใน ( ) ข้างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) 18 - 24 ปี

( ) 25 - 31 ปี

( ) 32 - 38 ปี

( ) 39 - 45 ปี

( ) มากกว่า 45 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

( ) มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า

( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า

( ) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา

( ) ปริญญาตรี

( ) สูงกว่าปริญญาตรี

4. ท่านมีรายได้ต่อเดือนโดยยังไม่หักค่าใช้จ่ายประมาณ

(รวมถึงเงินเดือน ค่าทำงานนอกเวลา และรายได้ อื่นๆ)

( ) ต่ำกว่า 3,000 บาท

( ) 3,001 - 6,000 บาท

( ) 6,001 - 9,000 บาท

( ) 9,001 - 12,000 บาท

( ) 12,001 - 15,000 บาท

( ) มากกว่า 15,001 บาท ขึ้นไป

5. สถานภาพการสมรส

- (   ) โสด
 (   ) สมรส อยู่ด้วยกัน
 (   ) สมรส แยกกันอยู่
 (   ) ไม่สมรส อยู่ด้วยกัน
 (   ) หย่า/ม่าย

6. รูปแบบครอบครัวของท่าน

- (   ) ครอบครัวที่มีเฉพาะ พ่อแม่ลูก
 (   ) ครอบครัวที่มี พ่อแม่ลูก อยู่ร่วมกับ ปู่ย่า/ตายาย ญาติ
 (   ) อื่น ๆ โปรดระบุ .....

ส่วนที่ 2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

คำชี้แจง ในการตอบแบบวัด

1. ให้ท่านนึกถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วว่า “พ่อแม่” ได้ปฏิบัติต่อท่านในลักษณะใด ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า “ข้อความ” แต่ละข้อตรงกับข้อเท็จจริงที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อท่าน **มากน้อย** เพียงใดโดยทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น
2. “พ่อแม่” ในที่นี้หมายถึง พ่อแม่ และหมายรวมถึงบุคคลที่ได้อบรมเลี้ยงดูท่านมาเป็นเวลานานที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครอง ลุงป้า น้าอา หรือบุคคลอื่นใดที่ได้อบรมเลี้ยงดูท่านมา

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. พ่อแม่ไม่สนใจ ถามถึงผลการเรียนของท่าน ไม่ว่าผลการเรียนท่านจะดี หรือ ไม่ดี				
2. พ่อแม่ให้ท่านคบเพื่อน ชายหญิง ได้อย่างอิสระ ตามใจชอบ โดยไม่สนใจซักถาม				
3. พ่อแม่ไม่สนใจ ห้ามปราม ท่านสามารถออกไปเที่ยวเตร่ ค้างคืน ที่ไหนก็ได้				
4. พ่อแม่ไม่ ยกย่อง ชมเชย หรือ ลงโทษ ตักเตือน ท่านเลยไม่ว่าท่านจะทำดี หรือ ทำความผิด				
5. พ่อแม่ไม่สนใจ ให้ความช่วยเหลือท่าน ตามคำขอร้อง				
6. พ่อแม่ไม่ให้ความสนใจ เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของท่าน				
7. พ่อแม่ไม่เคยพาท่านไปเที่ยวด้วยกัน แม้จะเป็นวันหยุดก็ตาม				

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
8. พ่อแม่ไม่วางกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับใด ๆ ให้ท่านต้องปฏิบัติตาม				
9. พ่อแม่ไม่ถามถึง หน้าที่ การงาน ของท่านแม้ว่าท่านจะมีงานทำ หรือไม่ ก็ตาม				
10. พ่อแม่ไม่สนใจถามถึง เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายท่าน แม้ยามเจ็บป่วย				
11. พ่อแม่ให้ท่าน ร่วมกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน ตามที่ท่านสนใจ				
12. พ่อแม่ให้อิสระท่าน ในการเลือกสาขาวิชาที่ท่านต้องการศึกษา				
13. พ่อแม่ให้อิสระท่าน ตัดสินใจซื้อสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวได้เอง				
14. เมื่อพ่อแม่อบรมสั่งสอน และท่านมีข้อโต้แย้งซักถาม พ่อแม่ยินดีรับฟังท่าน				
15. พ่อแม่ให้ท่านมีส่วนร่วม ในการจัดตกแต่งบ้าน				
16. พ่อแม่อนุญาตให้ท่าน ออกไปเที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร				
17. พ่อแม่จัดแบ่งงานบ้านให้ท่านทำ ตามความสามารถของท่าน				
18. เมื่อท่านทำงานผิดพลาด พ่อแม่จะให้กำลังใจ และให้พยายามลองทำใหม่				
19. พ่อแม่จะชี้แจงถึงเหตุผล ก่อนลงโทษเมื่อท่านทำผิดกฎระเบียบของครอบครัว				
20. พ่อแม่ให้ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในครอบครัว				

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
21. พ่อแม่จะซักถามท่านตลอดว่า ไปไหน ไปทำอะไร เมื่อท่านต้องออกไปนอกบ้าน				
22. พ่อแม่จะแสดงออกให้เห็นว่า ท่านยังเป็นเด็กเสมอ ไม่สามารถตัดสินใจปัญหาได้ด้วยตนเอง				
23. พ่อแม่ควบคุม การอ่านหนังสือของท่าน อย่างเข้มงวดต้องอ่านเฉพาะ ที่เป็นหนังสือเรียนเท่านั้น				
24. พ่อแม่จะต้องซักถามถึงประวัติส่วนตัวของเพื่อนๆ สนิทของท่าน				
25. พ่อแม่ไม่ให้โอกาสท่าน ได้เลือกอาชีพอย่างอิสระ ต้องฟังคำแนะนำจากพ่อแม่				
26. พ่อแม่บังคับให้ท่านทำ กิจกรรม งานอดิเรก ตามที่พ่อแม่ต้องการ				
27. พ่อแม่ให้ท่านต้องสวมเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ตามที่พ่อแม่จัดหาให้เท่านั้น				
28. เมื่ออยู่บ้านพ่อแม่บังคับให้ท่าน รับประทานอาหารที่พ่อแม่จัดให้				
29. พ่อแม่บังคับให้ท่านเลิกคบ เลิกติดต่อกับเพื่อน หากพ่อแม่ไม่ชอบเพื่อนของท่านคนใด				
30. พ่อแม่จะควบคุมการใช้จ่าย การซื้อสิ่งของ เครื่องใช้ส่วนตัวของท่านทุกอย่าง				

ส่วนที่ 3. แบบวัดความเห็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศ
คำชี้แจง ในการตอบแบบวัด

1. ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นโดยการอ่าน "ข้อความ" แต่ละข้อต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1 ช่อง เท่านั้น

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านต้องการมีลูกชายไว้สืบสกุล				
2. ท่านต้องการมีลูกสาวไว้เป็นหลัก สำหรับครอบครัว				
3. ผู้ชายให้ความสำคัญกับหน้าที่ การงาน มากกว่าผู้หญิง				
4. เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ				
5. ลูกสาวมีโอกาสนำความเสียหาย มาสู่ครอบครัว มากกว่าลูกชาย				
6. ลูกชายกับลูกสาวควรมีสិทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน				
7. ผู้หญิงควรมีสิทธิได้เลื่อนตำแหน่งในหน้าที่การงาน เท่ากับผู้ชายตามความสามารถ				
8. ผู้หญิงที่ครองตนเป็นโสด ไม่แต่งงาน ไม่ใช่เรื่องเสียหาย				
9. ผู้หญิงควรมีสิทธิ เลือกใช้นามสกุลของตนเองหรือสามี เมื่อสมรสแล้ว				
10. ภรรยาอกใจสามี ผิดร้ายแรงเท่ากับ สามี อกใจภรรยา				

ส่วนที่ 4. แบบวัดเจตคติต่องานบ้าน

คำชี้แจง ในการตอบแบบวัด

1. ขอให้ท่านแสดงความรู้สึกที่มีต่อ “งานบ้าน” โดยการอ่าน “ข้อความ” แต่ละข้อและทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียงข้อละ 1 ช่อง เท่านั้น
2. “งานบ้าน” ในที่นี้หมายถึง งานที่เกี่ยวกับงานทำอาหาร งานซักรีดเสื้อผ้า และงานดูแลรักษาทำความสะอาด ซ่อมแซมบ้าน เป็นต้น

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. การช่วยกันทำอาหาร เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว				
2. งานทำอาหาร เป็นงานที่เพลิดเพลิน และสนุก				
3. งานซัก รีด เสื้อผ้า เป็นงานที่สำคัญต่อสุขภาพ อนามัยของครอบครัว				
4. สามีช่วยทำอาหาร ซักรีดเสื้อผ้า ไม่ใช่เรื่องเลิหาย หรือน่าอับอาย				
5. งานทำอาหาร ซักรีดเสื้อผ้า ไม่ใช่งานของเพศที่อ่อนแอ				
6. งานดูแลรักษา ทำความสะอาด ซ่อมแซมบ้าน สมาชิกครอบครัวควรมีส่วนช่วยกันทำ				
7. งานดูแลรักษา ทำความสะอาด ซ่อมแซมบ้าน เป็นภารกิจที่สำคัญของครอบครัว				
8. งานดูแลรักษา ทำความสะอาดบ้าน ถือเป็น การออกกำลังกายที่ดีอย่างหนึ่ง				

ส่วนที่ 5. แบบวัดการรับรู้บทบาทภรรยาของมารดา

คำชี้แจง ในการตอบแบบวัด

1. ท่านเคยได้รับรู้ ได้เห็นมารดาของท่านประพฤติปฏิบัติ กิจกรรมนี้ในลักษณะใด ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า “ข้อความ” แต่ละข้อตรงกับที่มารดาท่านปฏิบัติ มากน้อย เพียงใด โดยทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่อง เท่านั้น

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. แม่หุงข้าวทำกับข้าวเลี้ยงสมาชิกครอบครัว				
2. แม่ทำหน้าที่ซักรีดเสื้อผ้าให้สมาชิกครอบครัว				
3. แม่เลี้ยงลูกทุกคนด้วยตนเอง				
4. แม่อบรมปลูกฝังลูกให้ยึดมั่นในหลักศาสนา และมีคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีงาม				
5. แม่ทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้				
6. แม่ช่วยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัว				
7. แม่เป็นผู้ตัดสินใจ ในการซื้อสิ่งของเครื่องใช้ ในครอบครัว				
8. แม่มีส่วนร่วมให้คำปรึกษา ออกความคิดเห็นเมื่อครอบครัวมีปัญหา				
9. แม่เอาใจใส่ดูแล ปรนนิบัติสมาชิกครอบครัว				
10. แม่พาสมาชิกครอบครัว ไปเยี่ยมเยียนญาติเมื่อมีโอกาส				

ส่วนที่ 6. แบบวัดการรับรู้บทบาทสามี
คำชี้แจง ในการตอบแบบวัด

1. ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า “ข้อความ” แต่ละข้อต่อไปนี้ผู้เป็นสามีควรปฏิบัติ มากน้อย เพียงใด โดยทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1 ช่อง เท่านั้น

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. สามีควรมีส่วนช่วยในการทำงานบ้าน				
2. สามีควรมีส่วนช่วยในการอบรมเลี้ยงดูบุตร				
3. สามีควรมีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว				
4. สามีควรมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว				
5. สามีควรจัดแบ่งเวลาให้กับครอบครัวอย่างเหมาะสม				

**ตอนที่ 2. แบบวัดความคาดหวังของท่านที่มีต่อบทบาทรรยา
คำชี้แจง ในการตอบแบบวัด**

1. โปรดพิจารณา “ข้อความ” แต่ละข้อต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย X ลงในช่องที่มีข้อความตรงกับระดับความคาดหวังของท่านที่สุด ในแต่ละข้อตอบได้เพียงคำตอบเดียว ซึ่งท่านจะเลือกคำตอบได้ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	หมายถึง	ท่านคาดหวังให้ผู้ที่ เป็นภรรยาประพฤติปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวมากที่สุด
เห็นด้วยมาก	หมายถึง	ท่านคาดหวังให้ผู้ที่ เป็นภรรยาประพฤติปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวมาก
เห็นด้วยน้อย	หมายถึง	ท่านคาดหวังให้ผู้ที่ เป็นภรรยาประพฤติปฏิบัติตามข้อความดังกล่าว น้อย
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านไม่คาดหวังให้ผู้ที่ เป็นภรรยาประพฤติปฏิบัติตามข้อความดังกล่าว

ท่านคาดหวังว่าภรรยาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อที่	ข้อความ (กิจกรรม – หน้าที่)	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	ไม่เห็นด้วย
1.	ภรรยาควรหุงข้าว ทำกับข้าว ให้แก่สมาชิกครอบครัวด้วยตนเอง				
2.	ภรรยาควรล้าง และจัดเก็บ ภาชนะประกอบอาหารด้วยตนเอง				
3.	ภรรยาควรจัดหาเสื้อผ้า ที่เหมาะสม ให้แก่สามี และบุตร				
4.	ภรรยาควรซัก รีด เสื้อผ้า ให้แก่สมาชิกครอบครัว				

ข้อที่	ข้อความ (กิจกรรม – หน้าที่)	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	ไม่เห็นด้วย
5.	ภรรยาควรกวาดถู ทำความสะอาด ทั้งภายใน และภายนอกบริเวณบ้าน				
6.	ภรรยาควรจัดเครื่องเรือน ตกแต่งบ้าน ให้เป็นระเบียบ				
7.	ภรรยาควรซ่อมแซมบ้าน เช่น กลอน ประตู หน้าต่าง ที่ชำรุดได้เอง				
8.	ภรรยาควรมีบุตรได้ (ชาย หรือ หญิง ก็ได้)				
9.	ภรรยาควรมีบุตรชายสืบสกุล ให้สามีได้				
10.	ภรรยาควรเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา				
11.	ภรรยาควรเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง อย่างใกล้ชิด เมื่อบุตรอายุ 0 – 3 ขวบ				
12.	ภรรยาควรอบรมปลูกฝังเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม แก่บุตร				
13.	ภรรยาควรสอนเรื่อง เพศศึกษาแก่บุตร ตามสมควร				
14.	ภรรยาควรส่งเสริม เอาใจใส่ดูแล เรื่องการศึกษาของบุตร				
15.	ภรรยาควรเอาใจใส่ดูแล เกี่ยวกับสุขภาพ ของบุตร เช่น ด้านอาหารตามหลัก โภชนาการ พาบุตรไปรับวัคซีนต่าง ๆ				
16.	ภรรยาควรประกอบอาชีพ เพื่อนำรายได้ มาเลี้ยงครอบครัว				
17.	ภรรยาควรช่วยสามีประกอบอาชีพของ ครอบครัว				

ข้อที่	ข้อความ (กิจกรรม - หน้าที่)	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	ไม่เห็นด้วย
18.	ภรรยาควรทำงานเพื่อ ให้มีรายได้สำหรับ ค่าใช้จ่ายของตนเอง				
19.	ภรรยาควรศึกษาทักษะวิชาชีพเพิ่มเติม เมื่อมีเวลาว่าง เพื่อประกอบอาชีพเสริม หารายได้				
20.	ภรรยาควรช่วยออกค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับ การศึกษาของบุตร				
21.	ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจ เรื่อง การเลือกที่อยู่อาศัยของครอบครัว				
22.	ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจ เรื่องการ จัดสรร เงินค่าใช้จ่ายของครอบครัว				
23.	ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจ เรื่อง การออม การลงทุน ของครอบครัว				
24.	ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจ เรื่องการ มีบุตรคนแรก และจำนวนบุตรที่ต้องการ				
25.	ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจ เรื่อง แบบแผนวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร				
26.	ภรรยาควรมีส่วนร่วมตัดสินใจ เรื่องการ เปลี่ยนงาน อาชีพ ของสามี				
27.	ภรรยาควรเป็นผู้ตัดสินใจ เรื่องการ เลือกงาน อาชีพนอกบ้าน ของตนเอง				
28.	ภรรยาควรจัดให้มี กิจกรรม การพักผ่อน ร่วมกัน ของสมาชิกครอบครัวเมื่อมี โอกาส				

ข้อที่	ข้อความ (กิจกรรม - หน้าที่)	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	ไม่เห็นด้วย
29.	ภรรยาไม่ควรปฏิเสธสามี ในการมีเพศสัมพันธ์เมื่อสามีต้องการ				
30.	ภรรยาควรกล้าแสดงออก ในเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างเปิดเผยกับสามี				
31.	ภรรยาควรปรับทัศนคติเรื่องต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกับสามี เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง				
32.	ภรรยาควรมีการสัมผัสกับบุตร เช่น การโอบกอด จับมือ เพื่อแสดงถึงความรักที่มีต่อบุตร				
33.	ภรรยาควรมีเวลา และใส่ใจให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหามาให้แก่บุตร				
34.	ภรรยาควรให้ โอกาส ขอมรับ ในการตัดสินใจเลือกคู่ครองของบุตร				
35.	ภรรยาควรให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน แก่บิดา มารดา ของคู่สมรสเมื่อจำเป็น				
36.	ภรรยาควรให้ความเคารพ เชื่อฟัง บิดา มารดา ของคู่สมรส				
37.	ภรรยาควรพาครอบครัวไปเยี่ยมเยียน บิดา มารดา ของแต่ละฝ่ายเมื่อมีโอกาส				

ขอขอบคุณ ที่กรุณาตอบแบบสอบถามฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางนิตยา บุรณกนิษฐ
วัน เดือน ปีเกิด	29 มกราคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
ประวัติการศึกษา	นบ. นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2534 คศ.ม. กหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2549
ทุนการวิจัย	การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประจำปีการศึกษา 2549